№ 58. ВТОРНИКЪ, 26 ІЮЛЯ. 1860. WTOREK, 26 LIPCA. № 58.

СТО ПЕРВЫЙ ГОДЪ СУЩЕСТВОВАНІЯ. SETNY PIERWSZY ROK ISTNIENIA.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

„ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ" выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки. Цѣна за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четверть года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р.; за 1 мѣсяцъ 84 к.— За объявленія платятся за строку 17 к. сер.

Контора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

KURYER WILEŃSKI

GAZETA URZĘDOWA.

„KURYER WILEŃSKI" wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10, z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.

Biéro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiéj (Dworcowéj), w murach po-uniwersyteckich.

Содержаніе: *Внутреннія извѣстія:* Вильно: объ избраніи посредниковъ и мировыхъ судей.— Извлеченіе изъ основныхъ правилъ межеванія.— Происшествія въ Гродненской губ.—Объ испытаніи воспитанниковъ.

Иностранныя извѣстія: Общее обозрѣніе. — Италія.—Франція.— Англія.—Австрія.—Пруссія.-Турція.—Телегр. депеши.

Литературный отдѣлъ: Вильно: о наводненіи.— Изъ забытаго портфейля: Борцы. — Обозрѣнія: мѣстное, земледѣльческое. — Выдержки изъ газетъ и журналовъ. — Петрополитана. — Письма: изъ Варшавы, изъ Свенцянъ,—Отзывъ г. Микуцкаго.—Приглашеніе.—Отъ редакціи.—Объявленія.— Виленскій дневникъ.

Treść. *Wiadomości krajowe*: Wilno: o wyborze pośredników i sędziów polubownych do rozgraniczenia.—Wyjątki z zasadniczych prawideł rozgraniczenia.— Wypadki zaszłe w gub. Grodzieńskiéj w czerwcu.—O egzaminach uczniów.

Wiadomości zagraniczne: Pogląd ogólny.— Włochy.— Francja.— Anglja.—Austrja.— Prussy.—Turcja.—Depesze telegraficzne.

Dział literacki: Wilno, o powodzi.— Z zapomnianéj teki: Zapasnicy.—Przeglądy: miejscowy, rolniczy, pism czasowych. — Petropolitana. — Listy: z Warszawy, ze Święcian.—Odezwa Mikuckiego.—Wezwanie.—Od Redakcji.— Ogłoszenia.—Dziennik Wileński.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

ВИЛЬНО.

Согласно Высочайшему повелѣнію, вслѣдствіе распоряженія высшаго начальства, приведеннаго въ предъидущемъ N. Вил. Вѣстника о пробномъ межеваніи Виленскаго уѣзда, 21 сего іюля происходили здѣсь въ Вильнѣ уѣздные выборы, въ коихъ участвовало 115 дворянъ-землевладѣльцевъ. Избраны, посредниками: Иванъ *Топлицкій* и Иванъ *Цыхановичъ*; ихъ кандидатами: Генрихъ *Чижъ* и *Вилейко;* мировыми судьями: Князь Витольдъ *Гедройць*, Болеславъ *Еленскій* и Игнатій *Ясенскій*.

Извлеченія изъ проэкта главныхъ основаній для межеванія Сѣверо-Западныхъ губерній: Виленской, Гродненской, Минской и Ковенской.

(Продолженіе; см. N. 57).

ОБЯЗАННОСТИ ПАЛАТЫ.

85) Въ обязанности межевой палаты входятъ.

Разсмотрѣніе и рѣшеніе всѣхъ вообще вопросовъ и сомнѣній, по межеванію возникающихъ. О случаяхъ, превышающихъ власть палаты, она представляетъ управляющему межевымъ корпусомъ, согласно § 77.

Производство дѣлъ по апелляціямъ, а также разсмотрѣніе частныхъ жалобъ на неправильныя дѣйствія межевыхъ коммиссій, межевыхъ чиновъ и прочихъ лицъ, вѣдѣнію ея подлежащихъ.

О производствѣ межеванія.

94. При производствѣ межеванія могутъ представиться слѣдующіе случаи:

а) Межеваніе имѣнія отрубнаго, т. е. земли котораго всѣ принадлежатъ одному владѣльцу и при томъ имѣніе то съ безспорными границами.

б) Межеваніе такого же имѣнія со спорными границами.

в) Межеваніе имѣнія общаго или чрезполоснаго, владѣльцы котораго развелись полюбовно.

г) Вымежеваніе изъ общаго или чрезполоснаго имѣнія одного или нѣсколькихъ владѣльцевъ, по полюбовной сказкѣ, составленной на отводимыя имъ земли.

д) Межеваніе имѣнія общаго или чрезполоснаго,

Wyjątki z projektu obejmującego główne zasady rozgraniczenia w gubernjach północno-zachodnich, to jest Wileńskiéj, Grodzieńskiéj, Kowieńskiéj i Mińskiéj.

(Dalszy ciąg ob. N. 57.)

OBOWIĄZKI IZBY.

85) Do obowiązków izby należy.

Przejrzenie i rozwiązanie wszystkich kwestji i wątpliwości, wynikających z rozgraniczenia. O wypadkach przechodzących władzę izby, ta ostatnia, zgodnie z § 77, przedstawia zarządzającemu korpusem granicznym.

Prowadzenie spraw apellacyjnych, a takoż przezieranie skarg prywatnych na niesłuszne postanowienia kommissji granicznych, urzędników pomiaru i innychosób, zostających pod jéj zarządem.

Prowadzenie rozgraniczenia.

94) Podczas rozgraniczenia mogą się zdarzyć następujące przypadki:

a) Rozgraniczenie majętności odrębnéj t. j. ziemi należącéj do jednego właściciela, z granicami bez dyfferencji.

b) Rozgraniczenie takiegoż majątku z dyferencjami.

c) Rozgraniczenie majątku wspólnego albo w szachownicach, którego właściciele ułożyli się polubownie.

d) Wydzielenie z wspólnego w szachownicach położonego majątku, jednego lub kilku właścicieli cząstkowych, na osnowie polubownego opisu obejmującego wyznaczone im w zamian ziemie.

e) Rozgraniczenie majątku wspólnego lub wsza-

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

WILNO.

Stosownie do rozporządzenia wyższéj władzy, w skutek Najwyższego rozkazu nastałego, a w przeszłym N-rze Kurjera podanego, o uskutecznieniu próby rozgraniczenia w powiecie Wileńskim, odbyły się na dniu 21 lipca powiatowe wybory. Zebrani posiadacze ziemscy ze szlachty w liczbie 115 osób wybrali na pośredników: Jana *Toplickiego* i Jana *Ciechanowskiego* i na ich zastępców: Henryka Czyża i Wiłejkę, na sędziów zaś polubowych obrani: *książe Witold Giedrojć*, *Bolesław Jeleński* i *Ignacy Jasieński*.

ВИЛЬНО.

1828, 1845 и настоящій 1860 годъ займутъ печальную страницу въ лѣтописяхъ Вильна по опустошеніямъ, причиненнымъ прибрежнымъ жителямъ рѣкою Вилейкою. Въ мѣстномъ обозрѣніи читатели наши найдутъ подробную картину ужасовъ ночи съ 21 на 22 іюля. Здѣсь мы представляемъ только факты, какія оффиціальнымъ путемъ могли быть собраны по сіе время.

Наводненіемъ рѣки Вилейки отъ проливныхъ дождей нѣсколько дней сряду продолжавшихся: 1) снесло мельницу купчихи Іогихесъ, на Поплавахъ, въ окрестностяхъ Вильна; 2) на мельницѣ въ Пушкарнѣ, пом. Сидоровича снесло плотину и замочило хлѣбъ; 3) на мельницѣ Коржисць пом. Церпинскаго въ 15 верстахъ отъ Вильна разорвало греблю; 4) въ имѣніи Швейцарахъ гр. В. Тышкевичевой, въ 17 верстахъ отъ Вильна, испорчена плотина и разорвана гребля; 5) вблизи этой мельницы разорвало плотину и греблю на пространствѣ 16 саженей; 6) На Гродненскомъ почтовомъ трактѣ въ 28 верстахъ отъ Вильна сорвало большой недавно сооруженный мостъ въ Яшунахъ пом. Балинскаго; 7) На желѣзной дорогѣ убытки отъ наводненія весьма значительны отъ уноса водою лѣса и въ особенности разрыва насыпей. Убытковъ до сихъ поръ исчислить еще невозможно, но онѣ вообще очень велики, если взять въ соображеніе что кромѣ исчисленныхъ, мосты, плотины и дороги ужасно повреждены, что множество сѣна, и сжатой ржи унесено водою, яровой хлѣбъ избитъ дождемъ, неговоря уже о вредѣ причиненномъ разстройствомъ хозяйственныхъ распоряженій и остановкою работъ. Въ г. Вильнѣ, сколько извѣстно по сіе время изъ оффиціальныхъ источниковъ, причинены слѣдующіе убытки: 1) вырвало весь спускъ по-Бискупской мельницы; 2) снесена часть спуска Воеводской мельницы отъ дома Томме, на Поплавской улицѣ прорвана земля до Бернардинскихъ огородовъ и снесенъ холстъ разныхъ лицъ; 3) сорвана половина Поплавскаго моста; 4) въ генералъ-губернаторскомъ саду, б. Ботаническомъ, снесено при спускѣ Королевской мельницы земли около 8 аршинъ, и поврежденъ мостъ; 5) въ томъ же саду снесло половину другаго моста; 6) снесено 9 купалень у Поплавскаго моста; 7) разрушенъ деревянный корридоръ монахинь Бернардинокъ, ведущій въ костелъ отцевъ Бернардиновъ; 7) деревянный домъ Ясевича подмытъ водою и обрушился; 8) во многихъ мѣстахъ испорчена обшивка набережной р. Вилейки, противу рыбною рынка и при монастырѣ св. Михаила, а также при домѣ Гржибовскихъ; 10) при домѣ въ саду генералъ-губернатора обрушилась на одну сажень земля; 11) Снесено около сорока плотовъ съ лѣсомъ.

ИЗЪ ЗАБЫТАГО ПОРТФЕЙЛЯ.

II. Борцы.

Никакъ не добъешся откуда взялись и когда пришли сюда русскіе раскольники—старовѣры.

Вѣроятно русскій мужичокъ при первой невзгодѣ вспомнилъ старую историческую дорогу.

Бывало, боярин, чуть только обиженъ Московскимъ или Тверскимъ княземъ, бросивши семью и вотчины, идетъ въ Литву и Жмудь, вступаетъ здѣсь въ службу къ Литовскому князю, получаетъ помѣстья и живетъ тутъ до первой ссоры съ новымъ, до первой мировой съ старымъ княземъ. Правомъ вольнаго перехода отъ князя долго дорожило русское боярство, какъ однимъ изъ своихъ коренныхъ правъ и много труда стоило Московскимъ великимъ князьямъ, путемъ крестовыхъ записей и порукъ митрополитовъ и епископовъ, выработать болѣе строгіе государственные принципы по этому вопросу.

Вотъ этотъ-то старый историческій путь вспомнилъ русскій мужичокъ гораздо уже позже, вѣроятно въ пору самаго живаго и страстнаго проведенія реформы Никона, и потомъ Петра.

Старообрядцы живутъ почти по всей Ковенской и части Виленской губерніи. Особенно населены ими здѣсь Новоалександровскій и Ковенскій уѣзды, мѣста около Ковно и въ самомъ городѣ. Живутъ они здѣсь вѣроятно уже очень давно, такъ давно, что уже и сами не помнятъ.

Прошлымъ лѣтомъ часто носила ко мнѣ на дворъ баба, продавать землянику.

Пришла она въ первый разъ въ красномъ сарафанѣ, съ проемками, бѣлая холщевая строченая краснымъ шолкомъ рубашка, у груди металлическія запонки, въ рукавахъ разноцвѣтныя ластовки; на головѣ платокъ повязанъ концами назадъ и съ рожками, на ногахъ кожаныя черевики. Глаза темно-сѣрые, смышленые; брови дугой, темные—сама плотная, здоровая; совсѣмъ другой типъ, чѣмъ у коренной Литвинки или Жмудинки.

Подошла прямо къ окну и говоритъ:

„Можетъ быть барину землянички надо-ть?"

Точъ въ точъ такъ на любомъ базарѣ во внутренней полосѣ каждая баба, сидящая надъ чашками и лоточками съ ягодами, зазываетъ прохожаго.

Нужно замѣтить, что продажа ягодъ, грибовъ почти исключительно здѣсь въ рукахъ кацаповъ, какъ зоветъ здѣсь старовѣровъ простой народъ....

Сторговались. Покамѣстъ баба дожидалась тарелки, чтобы высыпать ягоды, я разговорился съ ней.

— „Ты раскольница должно быть!

— „Нѣту, баринъ; по старой вѣрѣ, говорятъ, только.....

— Ну, да, вѣдь это все равно; не въ обиду тебѣ. Откуда же?

— Изъ подъ города, изъ подъ самаго,.... неподалече..... иначе далеко бы было, такъ уже не до ягодъ.... Свои ребятишки на полатяхъ валяются. Наберешъ утромъ на зарѣ, покормишъ ребятъ, да въ городъ... продашъ.... въ полчаса отдѣлаешся...; дальше ужъ никакъ и нельзя; то ребятишки разревутся, то свои съ поля пріѣдутъ—обѣдъ, да полдникъ собирать надо. Наше дѣло бабье, а все лынять нельзя... то свекорь, то свекровь, до золовки—колотовки....

Баба оперлась на подокопницу и немного призадумалась.

— „Полно тетка, знаешъ пословицу: „за вей горе веревочной....

— „Да что баринокъ, завей горе веревочкой... Не горюю я, да и жалиться нечего. Жизнь только трудовая.... бабенка-то я молодая... то праздникъ, хороводы, не хочется отъ людей отстать, вотъ чуть свѣтъ, то ягодокъ, то грибковъ—и сколотишь себѣ въ лѣтото на платокъ, да черевики.... а мужъ развѣ на это дастъ, что ему, мужу-то, ничего съ нимъ не сдѣлаешь!....

Видно, что баба была разбитная.

— Въ это время операція пересыпки ягодъ изъ чашки бабы на мою тарелку совершилась совершенно благополучно. Оказалось, что внизу, а теперь уже сверху ягоды были не такъ зрѣлы, какъ мнѣ показались прежде. Я это замѣтилъ.

— Ничего, баринъ!—не моя вина, что солнцемъ сверху созрѣло!—и очень равнодушно собравъ нѣсколько мѣдныхъ монетъ, хотѣла уже идти.

— Послушай, тетушка, вѣдь ты должно быть въ этихъ сторонахъ недавно; ужъ очень чисто говоришъ по русски, какъ будто только вчера изъ подъ Москвы. Неужели ваши старовѣры и старики всѣ такъ говорятъ?

— А отчего бы и не такъ! свой своего держимся.

— Когда же вы пришли въ эти стороны?

— Да давно, ужъ оченно давно. А тебѣ зачѣмъ баринъ?

— И ты не помнишъ?....

— Гдѣ же, баринъ мой любезный, помнить-то; мнѣ вотъ ужъ за тридцать; а матери такъ и годковъ шестедесятъ будетъ; такъ та, бывало, разсказывала, что едва-едва помнитъ, какъ ее отецъ на возу привезъ издалека.... Есть правда и теперь старики, что помнятъ; да и то не всѣ; а иной старикъ такъ ужъ давно давнымъ и родился и своихъ отцовъ—дѣдовъ здѣсь схоронилъ и тѣ, почитай, тоже не помнили. Заболталась я съ вами, пора ужъ и въ слободу.

(Прод. впредь)

владѣльцы котораго не согласились развестись полюбовно, но желаютъ всѣ или нѣкоторые размежеваться къ однимъ мѣстамъ.

А. Межеваніе имѣнія отрубнаго съ безспорными границами.

95. Оно производится на правилахъ генеральнаго межеванія, изложенныхъ въ Св. Меж. Зак. При чемъ постановляется:

а) Межеванію этому, согласно § 13, пользоваться льготами и преимуществами, дарованными спеціальному межеванію.

б) Все, что въ правилахъ генеральнаго межеванія возложено на межевую контору и что не противорѣчитъ сему положенію, относить къ межевой коммиссіи.

в) Понятыхъ при межеваніи приводить къ присягѣ по прилагаемой формѣ.

г) Какъ опекуны отъ дворянской опеки снабжаются, по ст. 355 Св. Меж. Зак., свидѣтельствами объ ихъ опекунствѣ, то и опекуны по собственнымъ имѣніямъ лицъ, состоящихъ въ вѣдѣніи палаты государственныхъ имуществъ, должны имѣть при межеваніи такія же свидѣтельства отъ мѣстнаго управленія.

д) Полевой журналъ, сказки и другіе по межеванію документы, вмѣсто неумѣющихъ грамотѣ, могутъ быть рукоприкладствуемы тѣми лицами, которымъ повѣрятъ неграмотные, за исключеніемъ землемѣра и чиновъ его партіи.

е) Ситуацію на вновь составляемые планы, дозволяется, по надлежащей повѣркѣ, наносить и съ имѣющихся у владѣльцевъ частныхъ плановъ.

Примѣчаніе. Порядкомъ, въ семъ отдѣлѣ изложеннымъ, межуются и тѣ общія и чрезполосныя имѣнія, владѣльцы коихъ, оставаясь въ настоящемъ положеніи, пожелаютъ только обмежевать оныя отъ имѣній сосѣдственныхъ.

Б. Межеваніе имѣнія отрубнаго со спорными границами.

96. Здѣсь могутъ встрѣтиться два случая:

1) Когда владѣлецъ проситъ межевать его имѣніе и споръ обнаружится во время обхода окружной межи,

и 2) Когда владѣлецъ подаетъ исковое прошеніе о завладѣніи его землею, по измѣненію направленія границъ, или когда дѣло о спорѣ уже начато гдѣ-либо и передано въ каммиссію для рѣшенія.

Первый случай.

97. Если при обходѣ межи имѣнія, межуемаго по желанію владѣльца онаго, возникнетъ споръ о границѣ, то въ семъ случаѣ посредникъ или уполномоченный обязаны дѣлать увѣщанія спорящимъ и если за симъ на прекращеніе спора владѣльцы не изъявятъ согласія, то землемѣръ, дѣйствуя на основаніи существующихъ законовъ, указываемыя обоими владѣльцами и понятыми межи спорнаго участка означаетъ на планѣ межуемаго имѣнія. Причемъ показанія отъ спорящихъ, свидѣтелей и понятыхъ отбираетъ посредникъ или уполномоченный и подписываетъ какъ сіи показанія, такъ и полевой журналъ, который ведется землемѣромъ.

98. По оконченіи принятія спорнаго отвода объявляется заспорившимъ владѣльцамъ, что тотъ изъ нихъ, кто изъ настоящаго владѣнія другаго оспариваетъ часть земли, долженъ о своей претензіи подать въ межевую коммиссію исковое прошеніе не позже шести мѣсяцевъ, считая со дня объявленія имъ спора на межѣ.

99. Если коммиссія въ опредѣленный срокъ получитъ исковое прошеніе, то приступаетъ къ разсмотрѣнію спора на основаніи имѣющихся въ дѣлѣ данныхъ, или смотря по надобности пополняетъ ихъ мѣстными свѣдѣніями, командируя для сего посредника или уполномоченнаго, а если признаетъ нужнымъ и съ межевымъ чиновникомъ, и потомъ, на основаніи предоставленныхъ ей правъ, или рѣшаетъ споръ окончательно и приводитъ въ исполненіе, или выжидаетъ для этого исхода апелляціоннаго срока. Въ случаѣ апелляціи, дѣло представляется въ палату, которая поступаетъ также, какъ и коммиссія, представляя въ случаѣ апелляціи все дѣло въ правительствующій сенатъ. По истеченіи апелляціонныхъ сроковъ, или по разсмотрѣніи споровъ въ высшей инстанціи, дѣло о томъ спорѣ передается для исполненія въ подлежащую коммиссію, которая распоряжается объ утвержденіи спорной межи по рѣшенію, и въ дальнѣйшихъ дѣйствіяхъ руководствуется § 56 сего положенія.

Примѣчаніе. Въ отношеніи взысканія издержекъ по производству дѣла и штрафовъ за неправильно оспариваемыя земли поступать какъ сказано въ § 104.

100. Если въ теченіи срочнаго времени исковое прошеніе не поступитъ въ коммиссію, то объявленный на межѣ споръ не принимается въ уваженіе и не составляетъ препятствія къ утвержденію межевою коммиссіею межи, означенной на планѣ по настоящему владѣнію, и къ выдачѣ плана на имѣніе.

101. Если настоящаго владѣнія опредѣлить невозможно, то спорщики обязаны означенныя исковыя прошенія подать въ тотъ же срокъ. Когда такое прошеніе будетъ принесено одною только стороною, то, по истеченіи срока, владѣніе утверждается по ея указанію, а когда обѣ стороны не подадутъ, то спорная земля дѣлится пропорціонально принадлежащихъ имъ въ таковыхъ смежныхъ имѣніяхъ безспорныхъ земель.

102 Безпорныя межи при межеваніи имѣнія со спорными границами, утверждаются на томъ же основаніи, какъ указано выше въ отдѣлѣ А. о размежеваніи отрубныхъ имѣній съ безспорными границами.

Примѣчаніе. Порядкомъ въ семъ отдѣлѣ изложеннымъ, межуются и тѣ общія и чрезполосныя имѣнія, владѣльцы коихъ, оставаясь въ настоящемъ ихъ положеніи, пожелаютъ только отмежевать оныя отъ имѣній сосѣдственныхъ.

Второй случай.

103. Получивъ исковое прошеніе коммиссія командируетъ посредника или уполномоченнаго и межевую партію для обмежеванія имѣнія, а также для подробнаго снятія на планъ спорнаго участка и произведенія дознаній, установленныхъ на сей предметъ въ сводѣ межевыхъ законовъ.

Примѣчаніе. По дѣламъ большой важности, коммиссія можетъ командировать кромѣ сихъ лицъ одного изъ своихъ членовъ, на котораго въ семъ случаѣ, а не на посредника или уполномоченнаго, возлагается главное направленіе и руководство во всѣхъ дѣйствіяхъ по изъясненнымъ мѣстнымъ изслѣдованіямъ. Посредникъ же или уполномоченный находятся при всѣхъ сихъ дѣйствіяхъ и составляемые о нихъ акты подписываютъ вмѣстѣ съ членомъ коммиссіи и землемѣромъ.

104. На основаніи представленныхъ тяжущимися въ межевую коммиссію доказательствъ и данныхъ, собранныхъ вышеизложеннымъ порядкомъ, коммиссія постановляетъ рѣшеніе и сообразно съ онымъ назначаетъ на спорномъ планѣ нарѣзку. При чемъ опредѣляетъ на кого изъ тяжущихся и въ какомъ размѣрѣ должны быть отнесены издержки по производству дѣла, а также и штрафъ, полагая за каждую несправедливо оспоренную десятину по одному рублю, для покрытія вообще издержекъ по межеванію.

105. При исполненіи вошедшаго въ законную силу рѣшенія и въ дальнѣйшихъ по межуемому имѣнію дѣйствіяхъ, поступаетъ согласно § 99.

106. Такимъ же порядкомъ межевая коммиссія поступаетъ и съ тѣми спорными дѣлами, которыя переданы въ оную изъ другихъ присутственныхъ мѣстъ и коихъ рѣшеніе остановлено по Высочайшему повелѣнію 23 марта 1841 года, а также возникшихъ въ послѣдствіи, но нерѣшенныхъ, съ тѣмъ только, что производство каждаго таковаго дѣла въ межевой коммиссіи начинается извѣщеніемъ отъ оной обѣихъ тяжущихся сторонъ о поступленіи въ коммиссію дѣла, причемъ примѣняясь къ порядку, опредѣленному уставомъ о граж. судопроизв., для вызова въ судъ отвѣтчика, коммисія вызываетъ обѣ стороны къ представленію въ оную новыхъ доказательствъ, если тяжущіеся имѣютъ таковыя. Но если владѣльцы на таковой сдѣланный имъ вызовъ объявятъ, что они развелись въ спорномъ мѣстѣ полюбовно, то означенное спорное дѣло предается забвенію.

Примѣчаніе. Относительно штрафовъ по симъ дѣламъ руководствоваться тѣми законоположеніями, кои существовали при начатіи спора.

107. Во всѣхъ случаяхъ для разрѣшенія споровъ о границахъ, предоставляется спорщикамъ право, для избѣжанія судебнаго производства дѣла, подавать въ межевую коммиссію вмѣсто исковаго общія прошенія объ учрежденіи мироваго суда для рѣшенія спора.

В. Межеваніе имѣнія общаго или чрезполоснаго, владѣльцы котораго развелись полюбовно.

108. Межеваніе въ семъ случаѣ имѣнія начинается утвержденіемъ окружной межи, на основаніи правилъ, изложенныхъ для межеванія отрубнаго имѣнія.

109. За тѣмъ, согласно полюбовной сказки начальникъ партіи, при содѣйствіи посредника и уполномоченнаго, проэктируетъ нарѣзки на планѣ и на мѣстности, и когда землевладѣльцы согласятся на тѣ нарѣзки, то сказка, съ нарѣзочнымъ планомъ, представляется въ коммиссію на разсмотрѣніе ея и утвержденіе установленнымъ порядкомъ. Послѣ сего коммиссія согласно утвержденной сказки распоряжается объ утвержденіи межъ, сочиняются планы на каждое отрубное владѣніе особые, а на земли владѣльцевъ, оставшихся въ чрезполосности (если такія случатся), одинъ общій, поступая далѣе какъ при межеваніи отрубныхъ дачъ.

Примѣчаніе. По представленіи въ коммиссію сказки съ нарѣзочнымъ планомъ, начальникъ партіи, не ожидая утвержденія оной, переѣзжаетъ въ другое очередное имѣніе для продолженія полевыхъ дѣйствій.

Г. Вымежеваніе изъ общаго или чрезполоснаго имѣнія одного или нѣсколькихъ владѣльцевъ по полюбовной сказкѣ, составленной на отводимыя имъ земли.

110. По полученіи подобной сказки, межевая коммиссія соображаетъ, нѣтъ ли въ этомъ имѣніи исковъ и запрещеній, или казенныхъ земель.

111. Если имѣются иски и запрещенія только у владѣльцевъ вымежевывающихся, то земли сихъ послѣднихъ обводятся окружною межею, на основаніи правилъ изложенныхъ для межеванія отрубнаго имѣнія, и послѣ сего на составленномъ планѣ, начальникъ партіи дѣлаетъ нарѣзку согласно полюбовной сказкѣ, и представляетъ оную вмѣстѣ съ нарѣзочнымъ планомъ въ межевую коммиссію на разсмотрѣніе ея, утвержденіе и приведеніе въ исполненіе установленнымъ порядкомъ.

Примѣчаніе. Если въ числѣ отмежевываемыхъ земель есть принадлежащія казнѣ, то таковыя снимаются предварительно на планъ, буде сего прежде сдѣлано не было.

112. Когда же въ таковомъ имѣніи на владѣльцахъ, остающихся въ общемъ владѣніи, имѣются иски и запрещенія, то, независимо отъ указаннаго въ предъимущемъ § исполненія, земли принадлежащія владѣльцамъ, на имѣнія коихъ наложены иски и запрещенія, снимаются на планъ, дабы коммиссія могла имѣть все это въ виду при утвержденіи сказки.

Д. Межеваніе имѣнія общаго или чрезполоснаго, владѣльцы котораго не согласились развестись полюбовно, но желаютъ всѣ или нѣкоторые размежеваться къ однимъ мѣстамъ.

а) *Когда всѣ владѣльцы желаютъ размежеваться.*

113. Межеваніе такого имѣнія начинается утвержденіемъ окружной межи, согласно правилъ, изложенныхъ для отрубнаго имѣнія.

114. Во все время таковыхъ дѣйствій посредникъ или уполномоченный стараются согласить владѣльцевъ на полюбовый разводъ, объясняя имъ, что чрезъ это они неподвергнутся установленной платѣ за подробную съемку чрезполосности.

115 Если старанія посредника или уполномоченнаго увѣнчаются успѣхомъ, то по окончаніи утвержденія окружной межи составляется полюбовная сказка и приводится въ исполненіе вышесказаннымъ порядкомъ.

116. Если же полюбовнаго соглашенія не состоится, то посредникъ спрашиваетъ владѣльцевъ не желаютъ ли они для полюбовныхъ соглашеній воспользоваться 6 недѣльнымъ срокомъ отъ времени окончанія утвержденія окружной межи и составить полюбовную сказку безъ производства подробной съемки и хозяйственнаго описанія земель.

chownicach położonego, którego właściciele nie ukończyli ugodliwie, a pragną być wydzieleni w jednym obrębie.

A) Rozgraniczenie majątku odrębnego, bez dyferencji.

95) Rozgraniczenie odbywa, się na zasadach jeneralnego rozgraniczenia wyłożonych w zb. pr. Gr. A przytem postanawia się:

a) Rozgraniczenie takowe, zgodnie z § 13, ma korzystać z przywilejów, przywiązanych do rozgraniczenia specjalnego.

b) Wszystko, co w prawidłach jeneralnego rozgraniczenia, wchodzi w skład obowiązków kantoru granicznego i co się nie sprzeciwi téj ustawie, ma się stosować i do komissji granicznej.

c) Swiadomych, przy rozgraniczeniu doprowadzać do przysięgi, wedle przepisanej niżéj formy.

d) Na wzor opiekunów, przez opiekę dworzańską zaopatrywanych na mocy art. 355 zb. p. gr., swiadectwami, opiekunowie majątków należących do osób, należących do zarządu izby dóbr państwa, winni mieć, przy pomiarze, podobne zaświadczenia, od miejscowego zarządu.

e) Dziennik polowy, *skazki* i inne dokumenta graniczne, za nieumiejętnych pisma, mogą być podpisywane, przez osoby uproszone, z wyjątkiem jeometry i należących do jego partji.

f) Sytuacje, do nowo robionych planów, pozwala się, po sprawdzeniu, zdejmować ze znajdujących się u właścicieli planów prywatnych.

Uwaga. Na zasadach w tym dziale wyłożonych, może być rozgraniczenie wykonane i w majątkach wspólnych lub z szachownicami, których właściciele, zostając *in statu quo*, zechcą rozgraniczyć się tylko z sąsiedniemi majątkami.

B) Rozgraniczenie majątku odrębnego z dyferencjami.

96)—Tu mogą się zdarzyć dwa przypadki:

1) Gdy właściciel prosi o rozgraniczenie majątku, a dyferencja objawi się przy obejściu granicy.

2) Gdy właściciel poda prośbę o zawładaniu jego ziemią, z powodu zmiany kierunku linii granicznéj lub też gdy spór o dyferencją już się rozpoczął gdzieindziej, i został odesłany do kommissji na rozwiązanie.

Pierwszy przypadek.

97) Gdy spór o granicę, wyniknie podczas obejścia linji granicznéj rozgraniczanego na żądanie właściciela majątku, w takim razie pośrednik lub pełnomocnik obowiązani są starać się pogodzić zwaśnionych, lecz skoro właściciele nie zgodzą się na załatwienie sporu, to jeometra, postępując na mocy praw istniejących, wedle wskazania obu właścicieli i świadomych, miedze dyferencji oznacza na planie majątku rozgraniczanego,—pośrednik zaś lub pełnomocnik zbiera wskazania spierających się, świadków i świadomych i podpisuje te zeznania i dziennik polowy, przez jeometrę prowadzony.

98) Po skończeniu przyjęcia dyferencji, objawia się spierającym się właścicielom, że zarzucający obecnemu posiadaczowi nieprawność posiadania, ma się ze swą pretensją udać do kommissji granicznéj, nie późniéj jak wprzeciągu sześciu miesięcy, od dnia objawienia dyferencji na linji granicznéj.

99) W razie, jeżeli komissja otrzyma prośbę w terminie oznaczonym, przystępuje do rozpatrzenia sporu, na zasadzie znajdujących się przy sprawie danych lub też względnie do potrzeby dopełnia je z poszukiwań robionych na miejscu, przez komenderowanego na ten cel pośrednika lub pełnomocnika, wraz z urzędnikiem miernictwa, w razie gdy uzna to za potrzebne, a późniéj, na mocy praw jéj służących, lub kończy spór ostatecznie i doprowadza swój wyrok do wykonania, lub też wyczekuje przejścia terminu apellacyjnego. Wrazie apellacji, sprawa przenosi się do izby, która postępuje podobnie jak komissja, odsyłając sprawy w przypadku appelacji do rządzącego senatu. Po przejściu terminów apellacyjnych lub rozpatrzeniu sporu w wyższéj instancji, sprawa przechodzi dla wykonania do komissji, która się rozporządza we względzie zatwierdzenia linii dyferencyjnéj, zgodnie z postanowieniem, i w dalszych swych działaniach stosuje się do § 56 ustawy.

Uwaga, Co do kosztów prowadzenia sprawy i kary pieniężnéj za spór niesłusznie wszczęty, postępować zgodnie z § 104.

100) Jeżeli prośba pozwowa, nie będzie zaniesiona do kommissji w terminie określonym, w takim razie spór graniczny zostawia się bez uwagi i wcale nie zawadza kommissji do utwierdzenia linji granicznéj, oznaczonéj na planie, na mocy obecnego władania, i do wydania planu majątku.

101) Jeżeli nie można będzie zawyrokować o rzeczywistości władania, w takim wypadku strony wiodące spor obowiązane są w terminie właściwym zanieść prośby pozwowe.—Jeśli prożba takowa podaną zostanie przez jedną tylko stronę, to po upływie terminu, władanie zatwierdza się wedle jéj wskazania, a jeśli jedna z obu stron nie wejdzie z prożbą to zakwestjonowana ziemia dzieli się proporcjonalnie wedle obszaru ziemi nie uległéj sporowi, zostającéj we władaniu każdéj strony.

102) Miedze nie kwestjonowane przy rozgraniczeniu majątku z niepewnemi granicami zatwierdzają się wedle porządku wskazanego w rozdziale A. o rozgraniczeniu odrębnych majątkow z niekwestjonowanemi granicami.

Uwaga Porządkiem w tym rozdziale wyłożonym mają się rozgraniczać i te wspólne i w szachownicach zostające majątki, których dziedzice zostając w niezmiennem położeniu zechcą się odgraniczyć od sąsiednich tylko majątkow.

Wypadek drugi.

103) Po otrzymaniu pozwowéj prośby kommissja deleguje pośrednika lub pełnomocnika i miernicza partję dla rozgraniczenia majątku i szczegółowego przeniesienia na plan zostającego pod kwesttją ucząstku i dopełnienia poszukiwań, wymaganych w podobnym razie przez ustawę prawa granicznego.

Uwaga W sprawach większéj wagi kommissja może oprócz pomienionych osob delegować jednego z członkow swoich, i wówczas temu a nie pośrednikowi lub pełnomocnikowi porucza się całe kierownictwo sprawy we wszystkich jéj przejściach na miejscu.—Pośrednik zaś lub pełnomocnik assystują całéj czynności, podpisują akta razem z członkiem kommissji i geometrą.

104) Na zasadzie złożonych przez procesujące strony w kommissji granicznéj dowodow i danych, zebranych wedle wskazanego porządku, kommissja postanawia wyrok i zgodnie z tym oznacza na planie spornym nadział.—Jednocześnie z tém stanowi, która ze stron i w jakim rozmiarze staje się obowiązaną ponosić koszta procesu i sztrafy, biorąc za normę z każdéj dziesięciny nielegalnie kwestjonowanéj jeden rubel dla uzupełnienia ogólnych wydatków rozgraniczenia.

105) Przy spełnieniu dekretu weszłego w moc prawa i w dalszych czynnościach co do majątku rozgraniczającego się postępować zgodnie z § 99.

106) Podobną koleją postępować jest obowiązana graniczna kommissja i w tych procesowych sprawach które, zostały do niéj przesłane z innych sądownictw i w których dekreta w wykonaniu wstrzymane zostały z najwyższego rozkazu d. 23 Marca 1841 r. nastałego, a takoż w późniéj szym czasie wynikłych lecz nierozwiązanych, z warunkiem jednak, że początek każdéj takiéj sprawy w kommissji granicznéj ma stanowić obwieszczenie obu stron o wstąpieniu do niej pomienionego rodzaju sprawy; stosując się zaś do porządku wskazanego przez prawo processowe o zawezwaniu strony odwodowéj, kommisja nakazuje obu stronom złożenie nowych dowodow, jeśli je mają w posiadaniu.—Jeżeli zaś w skutek tego strony processujące oświadczą, że pomiarkowały się między sobą drogą ugodliwą to sprawa taka ma być zaniechana.

Uwaga Co do sztrofow w sprawach podobnego rodzaju należy się przewoniczyć artykułami praw, istniejącemi przy rozpoczęciu sprawy.

107) We wszelkich wypadkach dla rozstrzygnienia kwestji o granicach zostawuje się stronom dla uniknienia sądowego prowadzenia sprawy prawo podawania do kommissji granicznej zamiast pozwowych próśb, zwyczajnych, o zarządzeniu ugodliwego sądu dla rozwiązania sporu.

C) Rozgraniczenie majątku wspólnego lub w szachownicach zostającego którego dziedzice dopełnili pomiarkowanie ugodliwe.

108. Rozgraniczenie majątku w podobnym wypadku zaczyna się od zatwierdzenia obwodowéj miedzy na zasadzie ustawy wskazanéj dla rozgraniczenia odrębnych majątków.

109. Po tém wedle ugodliwego opisu, naczelnik partji przy pomocy pośrednika i pełnomocnika projektują nadział na planie i na miejscu, i jeśli dziedzice przystaną na to, w takim razie opisanie z planem nadziału przedstawuje się do kommissji dla rozpatrzenia i zatwierdzenia wedle przepisów prawa. Następnie kommissja wedle zatwierdzonego opisu czyni rozporządzenie o zatwierdzeniu miedz granicznych, formują się plany na każdy odrębny majątek, a na ziemie pozostałe w szachownicach (jeśli się zdarzą) jeden ogólny, przewodnicząc się w dalszéj czynności wedle porządku wskazanego o rozgraniczeniu odrębnych majątków.

Uwaga. Po przedstawieniu do kommissji opisu z planem nadziałów, naczelnik partji nieoczekując zatwierdzenia takowych, przenosi czynność swoją do innego sąsiedniego majątku.

D) Wydzielenie z ogólnego, lub w szachownicach położonego majątku jednej lub kilku schedy podług polubownego opisu właścicieli

110. Po otrzymaniu podobnego opisu, kommissja graniczna rozważa azali nie ciężą na tym majątku poszukiwania i zaprzeczenia, lub też czy nie wchodzą w skład jego ziemie skarbowe.

111. Jeżeli poszukiwania i zaprzeczenia zachodzą tylko między rozgraniczającymi się właścicielami, w takim razie ich schedy rozgraniczają się na mocy prawideł, wyłożonych w artykule o rozgraniczeniu majątków odrębnych, a późniéj na planie naczelnik partji robi nadział, stosownie do polubownego opisu, i przedstawia takowy wraz z planem nadziałowym do kommissji granicznéj na rozpatrzenie, utwierdzenie i wykonanie wedle postanowionego porządku.

Uwaga. Jeżeli w liczbie rozgraniczanych ziem, są należące do skarbu, w takim razie, ostatnie najpierw na plan się przenoszą, jeśli to przedtém nie było zrobionem.

112. Gdy na podobnym majątku, wspólnym kilku właścicielom ciążą poszukiwania lub zaprzeczenia, to, niezależnie od wskazanego w poprzedzającym §§ wykonania, schedy, należące do właścicieli, na których majętnościach ciążą poszukiwania i zaprzeczenia, przenoszą się na plan, ażeby kommissja mogła to mieć na względzie przy zatwierdzeniu opisu.

E) Rozgraniczenie majątku wspólnego lub w szachownicach, którego właściciele nie zgodzili się polubownie, a jeden lub kilku pragną otrzymać schedę w jednym obrębie.

a) Gdy wszyscy właściciele chcą rozgraniczenia.

113. Rozgraniczenie majętności takowéj zaczyna się od utwierdzenia miedzy obwodowéj, na mocy prawideł, wskazanych dla majątków odrębnych.

114. Podczas tego działania, pośrednik lub pełnomocnik, winni się starać pogodzić właścicieli, i doprowadzić do polubownéj ugody, tłómacząc im, że przez to uwolnią się od postanowionéj opłaty, za detaliczny pomiar szachownic.

115. Gdy starania pośrednika lub pełnomocnika uwieńczą się skutkiem pomyślnym, to po zatwierdzeniu miedzy obwodowéj, robią polubowny opis *(skazki)*, który wykonywa się, wyżéj wymienionym sposobem.

116. Jeżeli nie skończą ugodliwie, wtenczas pośrednik zapytuje jeszcze raz właścicieli, czy nie zechcą korzystać z sześcio-tygodniowego terminu, dla ukończenia sporu polubownie, licząc od dnia zatwierdzenia miedzy granicznéj, dla

117. Если владѣльцы объявятъ, что они желаютъ воспользоватся этимъ срокомъ, то начальникъ партіи производство и планы представляетъ въ межевую коммиссію, а самъ отправляется вмѣстѣ съ посредникомъ для исполненія слѣдующаго очереднаго дѣла. Въ этомъ случаѣ коммисія принимаетъ въ теченіи онаго срока самое дѣятельное участіе въ составленіи сказки по указанію владѣльцевъ.

118. Когда же владѣльцы объявятъ, что безъ подробной съемки они не могутъ приступать къ полюбовнымъ соглашеніямъ, то не отсылая дѣла въ коммиссію, посредникъ распоряжается о производствѣ съемки. При чемъ составляется и хозяйственное описаніе земель, согласно даннымъ формамъ, но полеваго журнала, на основаніи ст. 623 Св. Меж. Зак., не ведется.

119. Всѣ споры, могущіе возникнуть при съемкѣ чрезполосности, по возможности миролюбно прекращаются стараніями посредника или уполномоченнаго и межеваго чиновника; если же этого не будетъ достигнуто, то споры тѣ отмѣчаются на планѣ и въ семъ случаѣ ведется имъ полевой журналъ.

120. Подобнымъ образомъ межевая коммиссія распоряжается о производствѣ съемки и составленіи хозяйственнаго описанія, если по истеченіи шестинедѣльнаго срока не будетъ достигнуто полюбовнаго соглашенія.

121. По окончаніи съемки посредникъ или уполномоченный, вмѣстѣ съ начальникомъ партіи, снова уговариваютъ владѣльцевъ развестись полюбовно, дѣлая имъ примѣрныя на планѣ нарѣзки, согласно изъявленному каждымъ изъ владѣльцевъ желанію, для чего дается сроку не болѣе двухъ мѣсяцевъ.

122. Буде и послѣ такихъ убѣжденій полюбовное соглашеніе не состоится, тогда посредникъ или уполномоченный дѣйствуютъ сообразно тому, есть ли въ имѣніи казенныя земли или нѣтъ. Если есть, то они объявляютъ владѣльцамъ, что за симъ распредѣленіе земель между ними и казною будетъ предоставлено мировому суду; если же нѣтъ казенныхъ земель, то посредникъ спрашиваетъ у землевладѣльцевъ не желаютъ ли всѣ они или нѣкоторые разводъ ихъ земель къ однимъ мѣстамъ предоставить мировому суду. По отобраніи объ этомъ свѣдѣніи акта, все дѣло съ планами представляется межевой коммиссіи для распоряженія объ освидѣтельствованіи онаго и учрежденіи въ случаѣ надобности самаго суда.

123. Дѣйствія мироваго суда опредѣляются въ особомъ объ оном отдѣлѣ. Состоявшееся же въ мировомъ судѣ постановленіе о размежеваніи чрезполосныхъ земель въ имѣніи, какъ замѣняющее полюбовную сказку, представляется въ межевую коммиссію, которая при разсмотрѣніи онаго постановленія, кромѣ предметовъ, объясненныхъ въ §§ 40 и 41, соображаетъ еще соблюдены ли мировымъ судомъ тѣ условія, кои онъ долженъ былъ имѣть въ виду при распредѣленіи земель между владѣльцами (§§ 148, 149, 150, и 151).

124. Если все это окажется выполненымъ со стороны мироваго суда, то постановленіе его приводится въ исполненіе на томъ же основаніи, какъ и полюбовныя сказки; но не прежде однакожъ какъ по истеченіи 3-хъ мѣсячнаго срока отъ времени объявленія владѣльцамъ постановленія. Когда же замѣчены будутъ нѣкоторыя отступленія, но въ теченіи означеннаго срока жалобъ не будетъ, то межевая коммисія, утвердивъ означенное постановленіе, дѣйствуетъ далѣе установленнымъ порядкомъ, а въ случаѣ поступленія жалобъ, поручаетъ суду сдѣлать надлежащія исправленія.

б) *Когда нѣкоторые владѣльцы имѣнія пожелаютъ размежеваться, или когда въ немъ участвуетъ казна.*

125. Межевыя комиссія имѣя въ виду таковое желаніе сихъ владѣльцевъ, поручаетъ посреднику и уполномоченному въ теченіи 6-ти недѣль принять самое дѣятельное участіе къ полюбовному отводу имъ земель изъ имѣнія, въ коемъ они состоятъ. Если на это послѣдуетъ согласіе, то составляется полюбовная сказка и приводится въ исполненіе, согласно отдѣла под лит. Г.; а буде согласіе не послѣдуетъ, то для разрѣшенія дѣла призывается мировой судъ, дѣйствующій на ниже изложенныхъ основаніяхъ. *(Прод. впредь.)*

ПРОИСШЕСТВІЯ ВЪ ГРОДНЕНСКОЙ ГУБ.

за іюнь мѣсяцъ.

(Окончаніе).

Пожаровъ было пять, на сумму 4,675 р. 67 к. с. Кромѣ того Гродненскаго уѣзда, въ м. Индурѣ, ночью съ 14-го на 15 іюня, произошелъ пожаръ, истребившій 58 жилыхъ домовъ со всѣмъ имуществомъ и движимостію, какъ самихъ домохозяевъ, такъ и проживавшихъ въ оныхъ по найму 60-ти семействъ мастеровыхъ, оставшихся безъ всякихъ средствъ къ содержанію.— Убытокъ понесенный отъ сего несчастнаго случая простирается на сумму 32,890 руб. сер.

Скотскій падежъ: существовавшая въ Кобринскомъ уѣздѣ болѣзнь на рогатый скотъ, прекращается; съ 22 мая по 5 іюня пало 208 штукъ, осталось больныхъ 53.

Нечаянные смертные случаи: Въ *Слонимскомъ* уѣздѣ въ имѣніи Жибуртовщизнѣ утонулъ 2-хъ лѣтній крестьянскій мальчикъ помѣщика Домейки. Въ томъ же уѣздѣ въ деревнѣ Ціохневичъ крестьянка помѣщика Булгака, Евдокія Храпикова возвращаясь съ скотомъ съ пастбища убита громомъ. — Въ *Брестскомъ* уѣздѣ рядовой военно рабочей N. 51 роты вѣдомства путей сообщенія Андрей Степановъ Завода, утонулъ въ р. Мухавцѣ.— *Гродненскаго* уѣзда, Волпянскаго общества, деревни Ковалевъ, казенный крестьянинъ Адамъ Лаврентьевъ Пугачевскій, купаясь въ рѣкѣ Роси, утонулъ.— Въ *Сокольскомъ* уѣздѣ, казенная крестьянка, вдова Маріянна Трипуцянка, родивъ ребенка мужескаго пола, удушила будто бы онаго; изъ заключенія же медика видно: что ребенокъ умеръ отъ кровотеченія, такъ какъ при рожденіи его небыла перевязана пуповина.— Въ *Кобрынскомъ* уѣздѣ 15 лѣтній крестьянскій мальчикъ помѣщиковъ Вржосковъ, Яковъ Сокольскій, находясь въ полѣ вмѣстѣ съ 10-ти-лѣтнею крестьянскою дочерью каз. дер. Олщаровъ, Ставъ, Микитюковой, переломилъ ей ногу, отъ чего она умерла. Въ г. *Кобринѣ*, временно отпускной батарейной N. 6 батареи 6-й артилерійской бригады младшій канониръ Андрей Схибскій купаясь въ рѣкѣ Мухавцѣ утонулъ.—*Гродненскаго* уѣзда, въ м. Водпѣ, утонулъ переправляясь чрезъ р. Нѣманъ казенный крестьянинъ Волпянскаго общества Андрей Лаврусевичъ.—Въ г. *Гродно*, утонулъ въ р. Нѣманѣ, находившійся на суднѣ купца Гаркаве, крестьянинъ Минской губерніи, Новогруд. уѣзда, Григорій Зигмунтъ.— Въ г. *Кобринѣ*, временно проживавшая въ городѣ крестьянка имѣнія Антополя Евдокія Маркова, купаясь въ р. Мухавецъ утонула.—*Бѣльскаго* уѣзда въ деревни Шмурнахъ найденъ неживымъ въ полѣ, близь лѣса, ребенокъ мужескаго пола, крестьянской дѣвки, графа Осолинскаго, Паулины Викентьевой Войтковской, прижитый, будтобы съ дворяниномъ Петромъ Петровскимъ. По заключенію врача ребенокъ родился живымъ и зрѣлымъ, но смерть его произошла отъ недоставленія при родахъ должной помощи.

Самоубійство: Кобринскаго уѣзда, въ имѣніи Мокранахъ, пономарь Мокранской церкви Михаилъ Ивановъ Мущевичъ 42 л., въ сѣняхъ собственной квартиры, повѣсился. — Въ г. *Бѣлостокѣ*, на Липовой улицѣ, въ сараѣ принадлежащемъ Бѣлостокской еврейкѣ, Хаѣ Заблудовской, найденъ повѣсившимся, Прусскій подданный Готлибъ Гейнрихъ.

Объ испытаніяхъ воспитанниковъ въ учебныхъ заведеніяхъ Виленскаго учебнаго округа.

(Продолженіе см. N. 57).

11-го іюня окончено испытаніе учениковъ Бѣлостокской гимназіи съ параллельными ея классами.

Изъ 432 учениковъ получило переводъ въ высшіе классы 285 и выпущено по окончаніи курса 36. Изъ нихъ за отличные успѣхи въ наукахъ и примѣрное поведеніе награждены: *I-го класса* Владычанскій Юліанъ и Долинскій Каетанъ книгами и похвальными листами; Яблонскій Иванъ, Зыхмилеръ Францъ, Мушинскій Константинъ и Поплавскій Войтѣхъ, похвальными листами. *II-го класса*: Ягодковскій Антонъ и Матель Антонъ книгами, и похвальными листами; СтаневичъВикторъ,Пацевичъ Августъ, МанцевичъФеликсъ, и Вилковуйскій Кардъ похвальными листами; *III-го класса* Залевскій Владыславъ и Хорошевскій Северинъ книгами и похвальными листами; Подгаецкій Осипъ, Шираевъ Антонъ, Ленчевскій Осипъ, Тарлецкій Петръ похвальными листами, *IV класса* Сокольскій Петръ, книгою и похвальнымъ листомъ, Воробьевъ Алексѣй и Мерчинскій Михаилъ похвальными листами; *V класса* Владычанскій Антонъ, Сукинъ Михаилъ и Лясота Павелъ похвальными листами; *VI класса* Бинкевичъ Михаилъ, книгою и похвальнымъ листомъ, Невяровскій Казиміръ и Кашевскій Цезаръ похвальными листами. Въ *VII классѣ* состояло учениковъ 36 изъ нихъ выпущено по окончаніи курса съ аттестатами: съ правомъ на чинъ XIV класса 6-ть и безъ права на чинъ 28, а остальные два выпущены со свидѣтельствами. За превосходные успѣхи въ наукахъ и примѣрное поведеніе награждены: Вацлавъ Желъскій золотою медалю; Павелъ Верещака и Осипъ Баранецкій серебряными медалями.

---

tego by zrobić opis polubowny bez detalicznego pomiaru i gospodarskiego opisania ziemi.

117. Jeżeli właściciele, objawią chęć korzystania z tego terminu to naczelnik partji, cały przewod i plany przedstawia do kommissji granicznéj, a sam razem z pośrednikiem udaje się dalej, w celu załatwienia sprawy będącéj na kolei. W takim razie, kommissja bierze czynny udział w ułożeniu opisu, wedle wskazania właścicieli.

118. Gdy zaś właściciele objawią, że bez detalicznego pomiaru, nie mogą przystąpić do polubownéj ugody, wtenczas nie odsyłając sprawy do kommissji, pośrednik robi rozporządzenie o wykonaniu pomiaru. Wraz z tém sporządza się gospodarskie opisanie ziemi, zgodnie z przepisaną formą, lecz dziennika polowego, na mocy art. 623 Zb. Pr. Gr. nie prowadzi się wcale.

119. Wszelkie spory mogące wyniknąć przy zdjęciu szachownic na plan, wedle możności załatwiają się za staraniem pośrednika lub pełnomocnika i geometry—jeśli tym porządkiem nie da się cel osiągnąć, to spory takowe notują się na planie i formuje się o nich polowe sprawozdanie.

120. Tą samą koleją kommissja graniczna czyni rozporządzenie o zdjęciu na plan i sformowaniu opisania gospodarczego w wypadkach, jeśli po upływie sześciotygodniowego terminu nie nastąpi ugodliwe pomiarkowanie.

121. Po zdjęciu na plan, pośrednik lub pełnomocnik łącznie z naczelnikiem partji znowu sprowadzają strony do ugody, projektując im na planie nadziały, stosownie do objawionych przez nich życzeń, ku czemu naznacza się termin nie dłuższy nad dwa miesiące.

122. Jeśli pomimo wskazane środki nie przyjdzie do ugodliwego pomiarkowania, wówczas pośrednik lub pełnomocnik działają wedle tego, czy są w tym majątku ziemie skarbowe lub nie. Jeśli są, to oświadczają stronom, że rozgraniczenie między niemi i skarbem będzie zostawione sądowi ugodliwemu, gdy zaś ziem skarbowych niema, to pośrednik zapytuje u posiadaczy prywatnych azali nie życzą wszyscy lub niektórzy zostawić nadział sądowi ugodliwemu. Po otrzymaniu od nich odpowiedzi i po sformowaniu aktu cała sprawa z planami przedstawuje sie do granicznéj kommissji dla rozporządzenia i ustanowienia w razie potrzeby samego sądu.

123. Przepisy czynności sądów ugodliwych określają się w osobnym rozdziale. Zapadły zaś w tym sądzie wyrok o rozgraniczeniu majątków, gdzie są szachownice, jako zastępujący ugodliwe opisanie, wnosi się do granicznéj kommissji, która przy rozpatrzeniu tego oprócz okoliczności oznaczonych w §§ 40 i 41, postrzega jeszcze czy zostały zachowane przez sąd ugodliwy warunki, które obowiązany był uwzględnić, przy rozgraniczeniu prywatnych posiadłości (§ 148, 149, 150 i 151).

124. Po wykonaniu wszystkich przytoczonych formalności, postanowienie sądu ugodliwego winno być spełnioném na równéj zasadzie jak i ugodliwe opisy, nie wcześniéj jednak jak po upływie trzymiesięcznego terminu od objawienia stronom tego wyroku. W razie okazania się niektórych uchybień, na które w rzeczonym terminie nie będzie zaniesiono skargi, graniczna kommissja stwierdzając pomieniony wyrok, przewodniczy się w dalszych czynnościach wskazanym porządkiem, a w razach skarg poruczа sądowi poprawić uchybienia.

b) Gdy niektórzy dziedzice majątku zapragną rozgraniczenia, lub też gdy w niem skarb przyjmuje udział.

125. Kommissja graniczna uwzględniając takowe żądanie, poruczа pośrednikowi i pełnomocnikowi w przeciągu 6-ciu tygodni przyjąć najczynniejsze uczęstnictwo w ugodliwym nadziale ziemi z majątku przez nich posiadanego. Jeśli się na to zgodzą, wówczas formuje się ugodliwy opis i przyprowadza się do skutku wedle rozdziału lit. D, w przeciwnym zaś razie, wzywa się sąd ugodliwy który postępuje wedle niżéj przytoczonéj zasady.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

ZDARZENIA W GUBERNIJ GRODZIEŃSKIEJ,

w Czerwcu zaszłe.

(Dokończenie).

Pożarów było pięć, na summę 4675 rub. 67 k. Prócz tego, w pow. *Grodzieńskim* w m. Indurze, w nocy z 14 na 15 czerwca wybuchł pożar, w którym spłonęło 58 domów mieszkalnych z całém mieniem i ruchomością, tak właścicieli domów, jako i mieszkających w nich lokatorów, składających się z 60 rodzin rzemieślniczych, które pozostały bez wszelkich środków do życia. Wynikłe ztąd szkody obliczają na 32,890 rub sr.

Upadek bydła, który grassował w pow. *Kobryńskim*, ustaje. Od 22 maja do 5 czerwca padło bydła rogatego sztuk 200, pozostało chorobą dotkniętych 53.

Nagłe wypadki śmierci: w p. w. *Słonimskim* w maj. Zyburtowszczyznie utonął dwuletni chłopczyk włościański obyw. Domejki. W tymże pow. we wsi Ciochniewiczach włościanka obyw. Bułhaka, Eudoxja Chrapikowa, pędząc do domu bydło z paszy, przez piorun zabita została. W pow. *Brzeskim*, żołnierz 51 roty roboczej z wydziału dróg kommunikacji Andrzej Zawoda utonął w rz. Muchawcu. W pow. *Grodzieńskim*, w gminie Wołpiańskiéj włościanin skarbowy Adam Puhaczewski kąpiąc się w rz. Rosi utonął. W pow. *Sokolskim*, włościanka skarbowa wdowa Marjanna Trypucianka porodziwszy syna, miała go jakoby udusić, z opinji jednak doktora widać, że dziecie umarło w skutek upływu krwi, gdyż niezawiązano mu pępka. W pow. *Kobryńskim*, 15-letni chopiec włościański obywateli Wrzoskow, Jakób Sokolski, znajdując się w polu z 10-letnią dziewczynką ze wsi skarbowéj Olizarowstaw, Mikiciukowną, złamał jéj nogę, w skutek czego umarła. W *Kobryniu*, młodszy kanonier 6 baterji 6 brygady artylleryjskiéj, na czasowym urlopie zostający Andrzej Schibski kąpiąc się w rz. Muchawcu utonął. W pow. *Grodzieńskim* w m. Wołpie, przeprawiając się przez Niemen utonął włościanin skarbowy gminy Wołpiańskiej Andrzej Ławruszewicz. W m. *Grodnie* utonął w Niemnie z wiciny kupca Harkawego włościanin Mińskiéj gubernji Nowogrodzkiego powiatu Grzegorz Zygmunt. W m. *Kobryniu* czasowie przemieszkująca włościanka majątku Antopola Eudocja Markóska kąpiąc się w rz. Muchawcu utonęła. W pow. *Bielskim*, we wsi Szmurnach w polu pod lasem znaleziono nieżywe niemowlę płci męzkiéj, urodzone przez dziewczynę włościankę hrabiego Osolińskiego, Paulinę Wojtkowskę, spłodzone jakoby ze szlachcicem Piotrem Piotrowskim. Podług zdania doktora, dziecię było urodzone żywe i w porę, lecz musiało umrzeć dla braku pomocy przy porodzeniu.

Samobójstwo. W pow. *Kobryńskim* w maj. Mokranach ponomar cerkwi Mokrańskiéj Michał Muszczewicz, 42 lat, powiesił się w sieniach własnego mieszkania. W m. Białymstoku na ulicy Lipowéj w wozowni należącéj do żydówki Białostockiéj Chai Zabłudowskiéj, powiesił się pruski poddany Gotlib Heinrich, wieku lat 40.

O egzaminach wychowanców w zakładach naukowych Wileń. okręgu naukowego.

(Dalszy ciąg ob. N. 57).

Dnia 11-go czerwca skończyły się egzamina uczniów gimnazjum Białostockiego z jego klassami paralelnemi.

Z 432 uczniów otrzymało promocje do klass wyższych 295 i ukończyło kurs zupełny 36. Z nich w nagrodę za celujące postępy w naukach i wzorowe obyczaje, otrzymali w nagrodę: Klassy I—Władyczański Juljan i Doliński Kajetan książki i listy pochwalne, Jabłoński Jan, Zyehmiler Franciszek, Muszyński Konstanty i Popławski Wojciech listy pochwalne; klassy II—Jahołkowski Antoni i Matel Antoni książki i listy pochwalne; Staniewicz Wiktor, Pacewicz August, Mancewicz Feliks i Wiłkowujski Karol listy pochwalne; klassy III—Zalewski Władysław i Cheroszewski Seweryn książki i listy pochalne; Podhajecki Józef, Szyrajew Antoni, Lęczewski Józef, Terlecki Piotr listy pochwalne; klassy IV—Sokolski Piotr książkę i list pochwalny; Worobjew Aleksy i Merczyński Michał listy pochwalne; klassy V—Władyczański Antoni, Sukin Michał i Lasota Paweł listy pochwalne; klassy VI—Bińkiewicz Michał książkę i list pochwalny, Niewiarowski Kazimierz i Kaszewski Cezar listy pochwalne. W klassie VII było uczniów 36, z których ukończyło kurs z otrzymaniem atestatów: z prawem na rangę XIV klassy 6-ciu i bez prawa do rangi 28, pozostali zaś dwaj otrzymali świadectwa. W nagrodę za celujące postępy w naukach i wzorowe obyczaje otrzymali: Wacław Żelski medal złoty, Paweł Wereszczaka i Józef Baraniecki medale srebrne.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

Trzy pytania, równie wielkie, żywotne i przyszłością brzemienne, trzymają świat w zawieszeniu. Dajemy pierwszeństwo temu, za którem głos Boga woła i którego bez utraty zbawienia zwlekać się nie godzi, to jest sprawie chrześcijaństwa. Zbrodnie muzułmanów, niedołęztwo rządu tureckiego, nieszczęścia chrześcijan są jawne; tylko ludzie bez wstydu i wiary byliby zdolni zaprzeczyć tym oczywistym, a serce rozdzierającym prawdom. Francja oznajmiła Europie gotowość pośpieszenia z pomocą ginącym, wezwała ją do uczęstnictwa w tej świętéj sprawie i dozwoliła zakreślić granice, przepisać warunki, słowem przedsięwziąść wszystkie środki ostróżności, aby wyprawa pod hasłem krzyża i miłości bliźniego przedsięwzięta, nie zamieniła się w zbrodnię zdobyczy. Wieczna i nieprzebłagana nieprzyjaciółka ludzkości, tchnąca najpodlejszemi namiętnościami zazdrości Austrja, działająca zawsze zdradziecko już to przez zemstę za świeże klęski, już to zapalona chciwością, aby nic z puścizny po Turkach nie dostało się nikomu, potrafiła skłonić Anglję do spólnego z sobą działania. Skutkiem jéj knowań na tem stanęło, aby Turcję użyć za podatne do swych widoków narzędzie, aby nie pozwać ją, jak sprawiedliwość wymagała, na sąd przed Europę za wołające o pomstę do Nieba okrucieństwa, ale zaprosić do sędziowskiego koła i razem z nią wyrokować. Drugim, również niegodziwym, wybiegiem, zasadę ku ocaleniu ludów w prawo publiczne wprowadzoną, zasadę nie interwencji, Austrja usiłowała zwrócić ku ich zagładzie i Anglja pochwyciła tę myśl wykrętną, podsuniętą jéj przez wiedeńskich mataczów; a więc nowy warunek, aby tylko za zgodą Turcji zbrojna wyprawa do Syryi mogła mieć miejsce. Nakoniec ponieważ za radą Austrji i Anglji Porta rzuciła się na nędzny środek, przez własnych wysokich urzędników, położyć koniec prześladowaniom chrześcjan, kazała Turcji domagać się, żeby nie pierwiéj wojska francuzkie do Syryi wypłynęły, dopóki Fuad-Pasza na miejsce nie przybędzie i ojcowskiem pośrednictwem, a braterskiem wojsk swoich spółdziałaniem nie uśmierzy burzy, nie pojedna Druzów i Maronitów, i nie natchnie miłością zwolenników proroka ku wyznawcom Chrystusa. Wówczas dopiéro gdyby dobroczynne, jak *Dziennik dunajski*, wierny tłómacz, nie myśli, bo któż je zgadnie? ale słów rządu austryjackiego, mówi, zamiary sułtana nie ziściły się, wolno będzie Francji i to pod pewnemi, nieodownemi warunkami, pójść przelewać krew swoją za sprawę, w któréj nic niema do zyskania. O! zaiste, taki cynizm przechodzi wszelkie pojęcie, a jednak są ludzie, którzy go się nie wstydzą, a ci ludzie nazywają się mężami stanu i każą z rąk swych oczekiwać polepszenia doli miljonów!

Ale Austrja, która raz już wywołała gniew Napoleona, niech nie liczy na powtórne jego pobłażanie; jeżeli dłużéj podziemném knowaniem niweczyć zechce jedno z najszlachetniejszych przedsięwzięć, czyniące najwięcéj zaszczytu XIX wiekowi, za prawdę da gardło i nic jéj nie wyzwoli od zasłużonéj kaźni. Dziwne są manowce, po których wilczym krętobłędem błąka się polityka tego państwa. Tu wszystko waży, aby przeszkodzić Francuzom wyrwać z pod noża bisurmańskich oprawców ludność chrześcijańską, a tam na południowéj granicy swojego państwa zgromadza wojska, czekając na piérwszy wybuch rozruchow w Słowiańszczyźnie, aby przeważnie wtargnąć w te, tak dla niéj święte i nietykalne, granice tureckie. Z niemniejszą przebiegłością chwyta się najbłahszych pozorów do zaczepki księstw nad-Dunajskich. Wiadomo, jak Austrja, trzymająca się odwiecznie Tyberjuszowéj zasady, k ł ó ć i p a n u j (divide et impera), opierała się zlaniu w jedno, gospodarstw: multańskiego i wołoskiego, jak lękała się, aby rumuńska, podwładna jéj ludność, nie zapragnęła złączenia ze szczepem jednego rodu, jednéj wiary i jednéj mowy. Owoż teraz, kiedy chaotyczne żywioły w księstwach, przychodzą do równowagi, kiedy wyobrażenia prawa i promienie światła zaczynają oświecać tę ziemię, Austrja szuka w niéj winy, aby ją zgubić mogła; oskarża ją o to, że stała się gniazdem i przytułkiem wychodzców węgierskich, że tam knują się zamachy przeciw całości cesarstwa, a to wszystko, aby w danéj chwili rzucić się na księztwa nad-Dunajskie i Serbję, jak na zdobycz, mającą wynagrodzić utratę Lombardji i, jak prawdopodobnie Wenecji.

Cokolwiek bądź, lubo dotąd wymagana, przez Anglję, Austrję i Turcję, konwencja nie została jeszcze w Paryżu podpisana, rzeczy zaszły za daleko, aby cofniętemi być mogły. Napoleon zapewne, na swym politycznym zegarze, naznaczył już godzinę podniesienia kotwicy swych okrętów, ani jedna chwila odpłynienia ich nie spóźni, ale jeżeli spełnić mu to przyjdzie wbrew woli Austrji i Turcji, na tymże zegarze naznaczony będzie ostatni dzień istnienia tych dwóch cesarstw, będących od tak dawna plagami ludzkości.

Drugim przedmiotem troskliwości Europy, jest owa droga, w sercach wszystkich ludzi prawych piastowana, sprawa włoska. Jeszcze czarne i złowrogie chmury unoszą się nad jéj widnokręgiem, jeszcze zaciemniają jéj gwiazdę, ale wszystko spodziewać się dozwala, że jéj tryumf niedaleki. Lękano się, aby Europa, zatrwożona o upadek tronu Burbonów w Neapolu, nie wdała się zbrojnie w urządzenie wewnętrznych stosunków półwyspu, lękano się jeszcze bardziéj, aby Garibaldi nie zerwał z hr. Cavour, aby nakoniec duch Mazziniego nie ogarnął umysłów ułudnemi naukami, ale dzięki zdrowemu sądowi większości, do tego nie przyjdzie. Jeżeli ród Burbonów ma przestać panować w Neapolu, nastąpi to w skutek tak nieubłaganéj konieczności wypadków, że winy tego ani dworowi piemonckiemu, ani przewagom Garibaldiego, ani naukom Trybuna przypisać nie będzie można. Zwracamy uwagę czytelników naszych na prześliczne pismo Johna Le Moine, rzucające wielkie światło na drogę, którą toczy się rydwan przeznaczeń włoskich. Co do postępowania hr. Cavour, nosi ono na sobie znamie tego wytrawnego rozumu i téj niezłomnéj woli, które uwielbianego męża stanu, tak wysoko nad gmin pospolitych politycznych rzemieślników wzniosły. Niedostępny namiętności, wyższy nad powszednie urazy, wolny od zawiści, szanuje on bohaterską dzielność i niezrównaną prawość duszy Garibaldiego, umie być wyrozumiałym na jego zboczenia w zarządzie wyspy, nie zraża się nawet porywczością, bo wie, że krew przyśpieszonym biegiem płynąć musi w takim człowieku jak Garibaldi. Nie podobna, aby i sam bohater nie postrzegł się, że go niewczesne rady zadaleko uniosły; chwila rozwagi pozwoliła mu jasno widzieć ile postępowanie hr. Cavour wzmogło jego przedsięwzięcie. Z tych wszystkich pobudek zdaje się, iż odtąd zgodnie z natchnieniami Piemontu działać będzie. Już wyprawiony przez prezesa rady pan Depretis do Palermo przybył i przez Garibaldiego prodyktatorem Sycylji mianowanym został; jego to rękom powierzył bohater ster spraw wewnętrznych kraju, sam zaś odda się wyłącznie doprowadzeniu do skutku najwyższego zadania swojego życia, to jest wywalczeniu jedności włoskiéj. Ludzie zacni, którzy dziś na czele rządu neapolitańskiego stoją, wierzą, że i samoistność swojéj ojczyzny, pod tarczą wolności zachowają i koronę w rodzie Burbonów, pod opieką konstytucji utrzymać potrafią. Europa tego pragnie i za to ustępstwo gotowa skłonić się do uznania zaszłych zmian na półwyspie. Hrabia Cavour widzi całe niepodobieństwo takiego zwrótu rzeczy, ale przynaglać Neapol do tego orężem, co samo z siebie wywinąć się musi, ale uczyć i przekonywać Europę, że on lepiéj od jéj mężów stanu i położenie i dążenia Włoch rozumie, znajduje równie niebezpieczném jak niewczesném. Pozwala więc neapolitańskim ministrom marzyć o złotym wieku pod konstytucyjnym rządem, pozwala obcym dyplomatom rozprawiać o niepodobieństwie stożsamienia Włochów południowych z północnymi i dla tego ulegając wymaganiom dworów, przymierza nie odrzuca, czasu do parlamentarnego urządzenia się ministrom neapolitańskim nie skąpi, a nawet na Garibaldiego wpłynąć pragnie, aby na chwilę miecz swój do pochwy schował. Sam nawet Wiktor Emmanuel nie wahał się własnoręcznym listem Włoskiego bohatera wezwać, aby się na rozejm zgodził. Wyprawiony doń poseł królewski Giulio Litta wkrótce odpowiedź przywiezie i zdaje się, że Garibaldi głosu ukochanego króla usłucha, a tymczasem przechyli się szala przeznaczeń Burbońskiego domu i zebrany parlament neapolitański w drodze prawnéj, spokojnéj, w urnie sejmowéj roztrzygnie to, co strumienie krwi ludzkiéj w bratobójczéj wojnie przelane, rostrzygnąć by miały. Rozejm jest równie i dla państw Wiktora Emmanuela i dla Sycylji, i dla Neapolu potrzebny. Ten stan gorączkowego wysilenia, w jakim się Włochy znajdują, mógł by sprowadzić niemoc i wstrzymać rozwój wewnętrznych urządzeń, mógłby odroczyć jeszcze spojenie nowowszczepionych gałęzi do odwiecznego pnia Piemonckiego państwa. Jeszcze wiele pracy potrzeba, nim wszystkie części zarządu pójdą właściwemi sobie drogami, nim wszystkie stany królewstwa zrozumieją właściwe sobie obowiązki, nim jeden w dziedzinę drugiego wdzierać się przestanie. Mądre pismo arcybiskupa Sabaudzkiego w Chambery, przesłane hr. Cavour, odsłania głębokie społeczne rany, czekające lekarza; prezes rady odpowiedział z żywością, usprawiedliwioną może nieznanemi nam postępkami opornéj strony, ale zawsze usłuchać mu przyjdzie głosu czcigodnego arcypasterza. Sprawa włoska zapewne nie jest tak blizką rozwiązania, jakby prawdziwi miłośnicy ludzkości życzyć mogli; ale Europa, w téj trudnéj dla Piemontu chwili, miała porę przekonać się, że Wiktor Emmanuel jest symbolem jedności i porządku, nie zaś sprawcą wstrząśnień i społecznego rozprzężenia.

Trzeci nakoniec wypadek, któremu chciano by nadać świato-dziejowe rozmiary, jest przed dziesięciu dniami odbyty zjazd cesarza austryjackiego i ks. rejenta pruskiego w Cieplicach. Ile nadziei z jednéj, tyle obaw z drugiéj wywołało to zdarzenie. Przyjaciele Austrji, bo i to państwo ma jeszcze przyjacioł, głośno tryumfują, że margrabia Brandeburgski schylił, jak niegdyś, chorągiew swoją przed orłem Habsburgów, że wyrzekł się swéj narodowéj polityki, że wewnątrz przyjął zasady austryjackiego zarządu, a zewnątrz bronić będzie całości różnoplemiennego, rozlatującego się na części cesarstwa. Nie mówią tego wprawdzie, ale ta niezrównana radość, z jaką odzywają się o mających wkrótce objawić się skutkach zjazdu, zdradza, że ani mniéj, ani więcéj nie spodziewali się otrzymać. Tymczasem władzca Prus przybył na zrok umówiony z zamiarem zbliżenia się, jeśli można w widokach polityki zewnętrznéj i czysto niemieckiéj. Co do pierwszego, chodzi mu o całość Niemiec, a więc w razie napaści Francji o zachowanie prowincji nad-Reńskiéj; wówczas radby być pewnym pomocy Austrji, jak równie, gdyby Tyrol był zagrożony, najchętniéj pośpieszyłby na odparcie nieprzyjaciół od jego granic. Sprawa wschodnia nie dotyka go bezpośrednio, wszakże jeśli Europa miałaby bronić Turcję od jednego, lub dwóch przeciwników, wówczas nie wahałby się stanąć obok Austrji za Turcją. Co do Niemiec, Prusy popierają trzy główne zadania: 1-sze aby naczelne dowództwo wojska związkowego było tak podzielone, żeby władza nad kontyngensami państw północno-niemieckich wyłącznie należała do króla pruskiego, podobna zaś władza nad kontyngensami południowemi do cesarza austryjackiego; 2-gie aby sprawa konstytucji Hesko-elektoralnéj była rozstrzygnięta według zasad już przez Prusy objawionych; 3-cie aby nakoniec prawa narodowości niemieckiéj księstwa Szlezwicko holsztyńskiego były utrzymane. Jeżeli Austrja w tych przedmiotach, dotąd Prusom przeciwna, ustąpiła, niewiadomo co w zamian Prusy dać jéj mogły, gdyż prócz tego, jak organa półurzędowe twierdzą, ks. rejent miał polecić sprawiedliwości cesarza stan protestantów w jego państwach, miał nawet radzić należyty wzgląd na prawa pojedyńczych narodowości. Dzienniki Pruskie wyrażają się o wypadkach tego zjazdu w sposób tak mglisty, że nic jasnego wydobyć z ich sążnistych okresów nie podobna. Niesądzimy, żeby prawdę taiły, ale że istotnie nie mają nic do powiedzenia! to jedno tylko twierdzą, że ks. rejent nie zejdzie z raz obranéj drogi i że ministrowie jego, będący jak wiadomo, pod klątwą Austrji, posiadają i nadal całe jego zaufanie. Cokolwiekbądź, można być spokojnym, że zjazd w Cieplicach postaci świata nie zmieni.

WŁOCHY.

PIEMONT. Turyn, *24 lipca.* Lubo opuszczenie Messyny i innych twierdz zajmowanych dotąd w Sycylji przez wojska królewskie, zdaje się być stanowczym krokiem do przymierza, między Piemontem i Neapolem, wszakże wielkie jeszcze trudności stoją mu na zawadzie. Gabinet p. Spinelli jeszcze jest bardzo słaby, nie zdoła zabespieczyć ulic Neapolu od zbiegowisk i wszelkiego rodzaju nadużyć; co dzień ponawiają się na nich krwawe sceny. Dzienniki są nieprzyjaźne obecnemu porządkowi rzeczy, nawet te, które uchodzą za ministerjalne, brzmią najrozmaitszemi pochwałami Garibaldiego, co jest dowodem, że rząd płytko stoi. Są to dostateczne przyczyny, aby hr. Cavour nie śpieszył się z zawarciem przymierza. Prócz tego, idea jedności Włoskiéj uczyniła olbrzymie postępy; dotąd gabinet piemoncki był przedstawicielem i obrońcą téj idei; w niéj to czerpał najżywotniejszą swą potęgę; przeciwnie, zawarcie przymierza, wnetby opinję powszechną rozszczepiło; jedni zostaliby wiernymi rządowi, drudzy, ale w niezmiernéj większości, obstawaliby przy Włochach jednolitych i niezawodnie, przeszliby do obozu Mazziniego. Dzienniki piemonckie, wszystkie bez wyjątku, są przeciwne przymierzu; sami nawet posłowie neapolitańscy chwieją się w swém postępowaniu i dziwna, p. Manna, chociaż jest ministrem czynnym, tak mało ufa swéj władzy, że za lada przełożeniem, wnet odwołuje się do p. Spinelli. Już 10 dni poselstwo neapolitańskie tu bawi, a jeszcze nie mogło stanąć przed królem Wiktorem-Emmanuelem, nie będąc w stanie nie stanowczego oświadczyć.

Książe następca tronu, z młódszym bratem swoim ks. Aosta, odbywają teraz podróż po Lombardji, skąd udadzą się do Emilji, Toskanji, gdzie czeka ich spółczucie ogólne ludności tych krajów.

W tych dniach oczekiwane jest przybycie p. Knoringa, który ma, podług jednych, tymczasowie, podług drugich, na zawsze, zastąpić hr. Stakelberga, posła rossyjskiego przy turyńskim dworze.

Dziennik *Constitutionnel* podaje wiadomość o kroku, który, domyśla się, że był doradzony królowi Franciszkowi II, przez wielkie mocarstwa. Król jakoby miał rozkazać posłom swoim w Turynie oświadczyć Wiktorowi-Emmanuelowi: 1) Że król Franciszek II, traktując jako panujący z panującym, ustąpi Wiktorowi-Emmanuelowi wszystkich praw swoich do Sycylji, bez pośrednictwa żadnéj uchwały, lub powszechnego głosowania. 2) Król Wyższych Włoch zobowiąże się zapewnić królowi neapolitańskiemu posiadłości jego nas stałym lądzie od wszelkiego napadu. 3) Zawarte zostanie między obu państwami przymierze, mające na celu utrzymanie instytucji liberalnych i obronę niepodległości narodowéj.

Prezes rady, któremu doręczone zostały rzeczone warunki, natychmiast je przesłał jen. Garibaldiemu. Dziennik mediolański *Perseveranza* umieścił pod d. 24 lipca, bardzo mądry list ks. arcybiskupa Chambery do hr. Cavour, z d. 11 czerwca.

„Panie hrabio.

„Zwracam jeszcze spójrzenia moje na państwa królewskie przed moim z niemi rozdziałem. Poglądam z niewymówną boleścią na religijne prześladowanie, coraz mocniéj srożące się w całych Włoszech. Prześladowanie, tak uciążliwe dla tych, na których spada, nie może być ani miłe, ani zaszczytne dla tych, co je wykonywają. Przed naszém rozłączeniem się, ośmielam się jeszcze przełożyć panu radę, która w dni kilka koniec temu położy, jeżeli zechcesz pójść za nią. Nie mieszaj rzeczy duchownych ze świeckiemi; zostaw zupełność wolność księżom w kościele i zakrystji; nie żądaj od nich nic takiego, co się ich przekonaniom sprzeciwia; zostaw im modlitwę, odprawianie mszy, naukę wiernych, administrację sakramentów. Nie zmuszaj ich brać udziału w waszych narodowych uroczystościach; nie żądaj od nich ani *Te Deum*, ani błogosławieństw chorągwi, rządź bez nich i pozwól im modlić się bez ciebie. Szanuj świątnicę sumienia. Wymuszone modlitwy nie pomogą wam ani przed Bogiem nie zaszczycą was przed ludźmi. W tém zamyka się sposób najprostszy życia w pokoju z kościołem. I rząd i kościoł na tém zyszczą.

Odpowiedź. Turyn, 13 czerwca 1860.

„Najszczerszéj dziękuję waszéj Przewielebności za udzielone mi rady, w chwili, w któréj ustają nasze urzędowe stosunki. Postaram się skorzystać z nich tém chętniéj, że nie mam najmniejszego upodobania w prześladowaniach i że nie jestem bynajmniéj pochopny do zemsty, za niektóre znęcania się nademną w mojéj młodości przez pewnych księży, wzywających ramienia świeckiego, aby mię zmusić do pójścia za ich nauką i do wykonywania ich przepisów. Ale ponieważ wasza dostojność raczy troszczyć się o pokoj kościoła w państwach królewskich, prosiłbym, abyś nie odmówił udzielenia niektórych rad spółbraci swojéj w biskupstwie, która staje w oczywistym buncie przeciw rządowi swego kraju, niechce uznawać panującego, wybranego przez narod, zachęca do rokoszu, znajduje się w ciągłych listownych związkach z jego nieprzyjaciółmi za granicą i stara się wzniecić rozruchy wewnętrzne. Rząd szanuje kościoł; ale jeżeli członkowie kościoła, choćby byli biskupami, arcybiskupami, lub kardynałami, gwałcą prawa i popisują się z obelżywą pogardą dla króla i instytucji, postanowił nieodzownie rozciągnąć na takich zastosowanie prawa, chociażby narazić go to miało na nazwę prześladowcy w oczach stronnictwa, zalecającego tolerancję, wówczas gdy nie może wprowadzić w wykonanie zasad, w moc, których niedorosłe dziecię Mortara wydarte zostało rodzicom, a małżonkowie Madiai wygnani z ojczyzny.“

PAŃSTWO KOŚCIELNE.

Rzym. Dziennik urzędowy rzymski umieścił, a gazety wiedeńskie powtórzyły, allokucję Ojca św. wyrzeczoną na konsystorzu, w początkach bieżącego miesiąca. „Wszystkim wiadoma, wielebni bracia ta wojna, jaką synowie ciemności wypowiedzieli, za naszych czasów, katolickiemu kościołowi. Ożywieni piekielną złością, nazywając złe, dobrem, a dobre złem, ciemności światłem, usiłują najprzewrótniejszemi sposobami, obalić, jeśliby to była rzecz możliwą, kościoł św. i jego naukę, wykorzenić wszelkie uczucia wiary i cnoty chrześcijańskiéj, prawa przyrodzonego, sprawiedliwości, uczciwości i prawości. Owoż, nikomu nie tajno, jak jest nieszczęśliwy i opłakany stan najświętszéj religji naszéj we Włoszech, skutkiem wykrętów tych ludzi, którzy, dla zaspokojenia swych chęci, idą drogami bezbożności i opuściwszy ścieżki pańskie, chcieliby skazić religję i zgoła wszystko co jest świętém. Z wielką więc boleścią w duszy, zmuszeni jesteśmy opłakiwać nowe i ciężkie ubliżenia naszéj apostolskiéj powadze, kościołowi katolickiemu i jego sługom, a równie rzeczom duchownym i prawom świętym, których dopuścili się niesprawiedliwi przywłaszczyciele władzy prawowitéj we Włoszech. W rozmaitych prowincjach, bezprawnie zagarniętych przez rząd podalpejski, otworzono szkoły publiczne, w których, z wielką szkodą dusz, uczą jawnie i otwarcie wszelkiego rodzaju fałszywych i przewrótnych nauk, przeciwnych, a nawet nieprzyjaznych katolickiemu kościołowi. Wszyscy wiedzą o niezliczonych broszurach, dziennikach i pismach, ogłoszonych i we Włoszech i gdzieindziéj, które wyszedłszy z djabelskich drukarni, przepełnione są haniebnemi i obrzydliwemi naukami, drogą których ci nieubłagani wrogowie religji i wprawni rzemieślnicy niegodziwości, czynią wszysko co mogą, aby okryć pogardą i śmiesznością najświętsze tajemnice kościoła, jego przykazania i ustawy, również jak jego prawa i cenzury, aby zepsuć umysły i oderwać je od wyznania katolickiego, aby ułatwić rozpustę, swawolę, i niezwykłą bezbożność, aby obarczyć potwarzami i obelgami świętych sług i namiestnika Jezusa Chrystusa na ziemi, aby wywrócić wszelką prawowitą powagę, dla doprowadzenia nakoniec do ruiny kościoła i społeczności. Ci ludzie, gardzący światłem i prawdą, nie wahają się podnosić gwałtownych i świętokradzkich rąk swoich na sługi i ojcowiznę kościoła.

„Rząd podalpejski, przywłaszczywszy księstwa Parmy i Placencji, niesłusznie wygnał dnia 19 kwietnia, zakonników św. Benedykta, mieszkających w klasztorze św. Jana Ewangelisty, w Placencji. Przez wyrok 10 maja, rozkazał zamknąć seminarjum placenckie, dla zemszczenia się nad biskupem, który sprawiedliwie wstrzymał się od celebrowania obrzędów, wymaganych przez władzę świecką. Następnie tenże biskup był uwięziony, oderwany od swojéj diecezji, przewieziony do Turynu, skazany na grzywny i więzienia, kary, którym podobnież ulegli jego officjał i wielu kanoników placenckich. W prowincjach Emilji, wydartych nam, wielu wielebnych biskupów, osób duchownych, członków zgromadzeń zakonnych, uległo gwałtownemu prześladowaniu, wielu z nich zatrzymano, wysłano na wygnanie i wtrącono do więzień. Officjał boloński porwany był z komnaty swego umierającego biskupa, wtrącony do więzienia i skazany na grzywny. Po śmierci biskupa, rząd zasekwestrował jego dobra. Pobożny biskup w Faenza, trzymany był pod strażą żołnierską we własnym swym pałacu, że zaś niepodobna go było, dla ciężkiéj choroby, powlec do więzienia, skazano go na grzywny. Arcybiskup pizański, który iest waszym znakomitym towarzyszem, a naszym najmilszym synem, był schwytany przez żołnierzy i zaprowadzony do Turynu. Biskup w Imola trzymany był pod strażą we własnym domu; arcybiskup ferrarski ułegł rozmaitym prześladowaniom.

„Wiadome są też opłakane cierpienia, na które i religja i jéj słudzy byli narażeni, ze strony niektórych ludzi zepsutych obyczajów, którzy ponieśli zaburzenia do państw jednego z prawowitych królów. W Sycylji rozwiązano dwa zgromadzenia zakonne, wielce religji chrześcijańskiéj zasłużone. Członkowie tych zakonów musieli udać się na wygnanie. Ale nad czém najmocniéj boleć przychodzi, moi w. b., to nad widokiem wielu członków duchowieństwa, którzy zapomnieli o swoich obowiązkach kapłanów pańskich, dla niesienia pomocy nieprzyjaciołom kościoła, z wielkiem przez to zgorszeniem ludzi uczciwych. W prowincjach przywłaszczonych z naszego państwa, znajduje się wiele diecezji, które, ku niewymównéj boleści wiernych, pozbawione są swoich pasterzy, nie mogących udać się do swoich rezydencji, w obec nieprawowitości teraźniejszego rządu. To wszystko jasno wskazuje, jaki jest cel, do którego ci ludzie dążą, którzy środkami świętokradztwa i niegodziwości pragną zniszczyć naprzód władzę doczesną stolicy św., aby tém łatwiéj zdołali zburzyć kościoł katolicki, kiedy zniweczą cywilny majestat i tron najwyższego kapłana. Nie chcemy przypominać wielu innych zbrodni tego rodzaju, przez które wspomniani od nas ludzie trapią i dręczą kościoł, nie przestając ogłaszać wolności powszechnéj i używać najzdradliwszych knowań. Pojmujecie w. b. moi, jaką te ciężkie występki boleścią i żałobą przepełniają nasze serce; pojmujecie jak te wszystkie zniewagi martwią powagę apostolską, wasz stan, godność biskupią i całe duchowieństwo.

„Wszakże, pośród téj wielkiéj boleści, widzimy z niewymówną pociechą, że nasi najmilsi synowie kardynali i nasi wielebni bracia biskupi, ku większéj sławie swojego imienia, poczytują za zaszczyt ponosić te wszystkie zniewagi i wszystkie cierpienia, na które są niewinnie narażeni i śmiało stają w obronie kościoła i sprawiedliwości; z niemniejszą też widzimy radością, że ogół duchowieństwa włoskiego, pominąwszy niektóre wyjątki, stoi mocno i niewzruszenie, pomny na swoje posłannictwo; wstępuje w ślady swoich dostojnych pasterzów, znosi wszystkie cierpienia i wszystkie napaści, nie przestając świątobliwie wypełniać swoich obowiązków. Ale, chociaż serce nasze przeniknione jest najżywszym smutkiem, pamiętni naszego apostolskiego posłannictwa, wspierani pomocą z góry, nie przestaniemy, próżni wszelkiéj trwogi i ze wszystkich sił naszych, bronić sprawy kościoła, powierzonéj przez samego Jezusa Chrystusa naszéj troskliwości. Owoż przyczyna, dla któréj, zabierając głos na łonie waszego najdostojniejszego zgromadzenia, w obec katolickiego świata, odrzucamy i potępiamy te wszystkie smutne czynności, których dosyć opłakiwać nie można. Ze wszystkich sił, jakie znaleść zdołamy w naszéj duszy, nie przestaniemy dopominać się, w imie zgwałconego naszego prawa, w imie podeptanéj godności kardynalskiéj i biskupiéj, w imie nakoniec cierpień całego duchowieństwa oraz wszystkich pogardzonych praw kościoła i św. stolicy.

„Niemniéj atoli, w pośród smutków naszego czasu, wpośród téj wojny wypowiedzianéj kościołowi, w pośród tego wywrotu praw boskich i ludzkich, wpośród pogardy kapłaństwa, nie tracimy odwagi w. b.; bo zaprawdę niebo i ziemia przeminą, ale słowa i obietnice pańskie będą ziszczone; wiecie bowiem, że wszystkie państwa najbardziéj kwitnące, wszystkie królestwa, wszystkie narody, wszystkie miasta i wioski mogą być zburzone i zniweczone, ale kościoł, założony przez Jezusa Chrystusa, zawsze wspierany i uwielbiany jego potęgą, w żaden sposób nie może być zniszczony i wywrócony. Prześladowania nie są rękojmią tryumfu i owszem, siły prześladowanych rosną; sposobność do osiągnienia najświetniejszego blasku sławy staje się coraz dostępniejszą; *bo w istocie właściwem jest kościołowi tryumfować gdy jest obrażanym, właściwem jest być rozumianym, gdy mu zaprzeczają, zdobywać gdy go odstępują.* (św. Hilary o Trójcy ks. 7, r. 4).

„Nie przestawajmy jednak modlić się i zaklinać ze wszelką wiarą, nadzieją i pokorą serca, we dnie i w nocy, z najgorętszą miłością, Boga miłosierdzia, aby przez zasługi syna swego jedno-

rodzonego P. N. J. C., raczył mieć w wielkiéj litości wszystkich przywłaszczycieli, rozlać na nich swą niebieską łaskę, nawrócić ich i sprowadzić ku sobie, aby otrzymawszy zwycięztwo nad wszystkiemi błędami i, zgładziwszy wszystkie niegodziwości, jego boska religja i zbawienna nauka, zapewniająca szczęśliwość doczesną i spokojność królestw i ludów, wzrastała z dniem każdym w siłę, kwitnęła i panowała nad wszystkiemi krajami.

„Odzywając się w zupełném przywiązaniu naszego serca w téj allokucji, do wszystkich naszych wielebnych braci, pasterzów całego katolickiego świata, winszujemy znowu im i wiernym powierzonym ich pieczy, ich głębokiéj wiary, ich miłości i uszanowania dla nas i dla stolicy św. Piotra, a razem jawnie i oczywiście oświadczamy naszym wielebnym braciom i wiernym wynurzenie całéj naszéj wdzięczności za godną podziwienia troskliwość, z jaką nie przestają pracować nad ulżeniem naszéj boleści. Nie wątpimy, że ciż sami wielebni, ożywieni tym duchem religji, pobożności i gorliwości, jaka w nich jaśnieje, przyłożą się na przyszłość z większym jeszcze zapałem, tak sami przez się, jako też przez wiernych, powierzonych ich staraniom do wspierania sprawy kościoła i św. apostolskiéj stolicy; nie wątpimy, że przez ich modły i przez modły ich wiernych, zechcą razem z nami, zbliżyć się do tronu Łaski i błagać najpotężniejszego orędownictwa niepokalanéj i najświętszéj Matki boskiéj, Marji dziewicy, aby kościoł katolicki, oswobodzony od tak gwałtownéj i straszliwéj burzy, doszedł nakoniec do pożądanego pokoju i używał zupełnéj swojéj wolności, aby ci wszyscy, co zboczyli ze ścieżki prawdy i słuszności, wstąpili w siebie samych i nawrócili się do Boga, aby opuściwszy złe, a wykonywając dobre, chodzili odtąd w drogach Pańskich.“

KROLESTWO OBÓJGA SYCYLJI.

Znany redaktor „Dziennika rozpraw“ John Lemoine daje następny obraz obecnego stanu i przyszłości królestwa Obójga Sycylji: „Ze smutkiem i żalem, ale bez najmniejszego upadku na sercu, przypatrujemy się od niejakiego czasu widokowi wewnętrznych niezgod włoskiego narodowego stronnictwa. Ufność nasza w ostateczne zwycięztwo sprawy nie zachwiała się ani na chwilę, a chociaż narażoną jest na ciężkie próby, trwa jednak w całéj swojéj potędze. W roku przeszłym, około tegoż czasu, sprawy Toskanji i Romanji nie zdawały się być na lepszéj drodze jak dziś sprawa Obójga Sycylji. Pokój w Villafranca, nagle wstrzymał dzieło wyzwolenia; Włosi nie przewidywali innego rozwiązania, prócz niepodobnéj do urzeczywistnienia konfederacji i otwarcie im mówiono, iż najlepiéj poczną jeśli pokornie przywołają na powrót książąt, co ich zdradzili. Ku wiekopomnéj swéj sławie, pokonali te wszystkie trudności i wszystkie zawiści; dowiedli, że twarde nauki doświadczenia zrobiły ich dojrzałymi i karnymi i przedstawili zdumionéj Europie widok mądrości i ducha zgody, któréj nigdy po nich nie oczekiwała. Taki postęp odbywa się krok za krokiem, jak krwawa pielgrzymka; te zmiany dzieją się dzień podniu, jak rzecz mająca mieć byt trwały. W latach 1848 i 1849, marzenia Sycyljan nie unosiły ich daléj nad pragnienie ulepszeń wewnętrznych, nad oddzielny zarząd; potrzeba było rewolucji, aby dopomnieli się o oddzielnego króla. Ten ideał utonął we krwi, a na jego zwaliskach rząd neapolitański nagromadził 10 lat tyraństwa. Sycyljanie nie odnowią dziś tego poronionego doświadczenia; czują, iż odrębni byliby zmuszonymi, albo rzucić się pod cudzoziemską opiekę, albo byliby ciągle narażeni wpaść znowu pod jarzmo neapolitańskie. Rozumieją, że ich zbawienie, ich rzeczywista niepodległość spoczywa w ich zjednoczeniu we wspólnym środku. Zaiste, dziecinną stało się rzeczą mówić o przyłączeniu Włoch do Piemontu. Wierzymy zatem, że idea jedności przeważy w Sycylji, mimo panującą niezgodę w obozie. Jest zapewne boleśnem, że obrońcy niepodległości używają jedni względem drugich tych kroków doraźnych, co koniecznie musiało wywołać ogromne zgorszenie we Francji, gdzie nigdy nic podobnego nie miało miejsca. Ale nie można oczekiwać, aby ludzie czynu, pojętni, nie wahający się, będąc skazanymi przez całe życie na spiski i powstania, wyzuli się nagle ze starego człowieka i nauczyli się, przez kilka godzin, konstytucyjnéj wyrozumiałości. Włochy są w stanie wojny i co najwięcéj zdumiewa, to właśnie tak spokojne ich postępowanie. Te wszystkie zajścia nie zajmą wybitnego miejsca w historji wyzwolenia, za pierwszym wystrzałem działa, nikt ani wspomni o nich.

Ci, którym zdaje się iż mogą tryumfować nad widokiem rozstroju w Sycylji, niech obrócą oczy na widok jaki przedstawia rząd neapolitański. To nie wybujałość siły; ale zupełna klęska trwogi i chorobliwe drganie zgonu. Od miesiąca, ten smutny dwór neapolitański gra w grę rozpaczną, która ciska nim po kolei z ostateczności gwałtu ku ostateczności niedołęztwa. Nieszczęśliwy młody król, wychowany w poddaństwie umysłu i ciała, którego nie nauczono nic z tych rzeczy, co się dzieją na świecie, widzi jak pod nogami jego wybuchają rewolucje, których nic zgoła nie rozumi. Wystawywano mu wprzódy wolność jako bicz, jako grzech, jak chorobę, okazują mu nagle tęż samę wolność jako jedyny środek zbawienia; rzuca się więc w nią z rospaczy, ślepo, i bezwiednie, nadaje jedne po drugich reformy, konstytucje, tak jakby rzucał łakocie przez okno, otwiera wszystkie więzienia, przypina wszystkie kohardy, składa przysięgę po przysiędze i sądzi, że wzbudził ufność gdy dwa razy, zamiast razu, przysiągł. Widok ludu jest nierównie jeszcze od widoku króla smutniejszy; lud w nic już nie wierzy, stał się na wszystko nieczułym, patrzy na to gorączkowe miotanie się swego rządu z obojętnością, ze zdumieniem. Widziano więźniów, utrzymywanych przez wiele lat w ciemnicach, nagle wróconych wolności i nie mogących bez bolu znieść światła. Ci ludzie, których lud neapolitański widzi dzisiaj snujących się jak widma, są obrazem samego ludu. Odwykły od czynności, straciwszy w długiéj bezwładności wprawę, a nawet chęć ruchu, uczucie, iż należy sam do siebie, więcéj go przeraża, niż cieszy.

Darmo, są dążenia mimowolne, prądy niepokonane, których żadna urzędowa ugoda odwrócić nie zdoła. Mimo wszystkie konstytucje i wszystkie przysięgi, król neapolitański będzie zawsze naturalnym sprzymierzeńcem Austrji, a Neapol będzie zawsze na południu włoskiem punktem oparcia i punktem równowagi czworoboku austryjackiego na północy. Cokolwiek bądź, nikt przekonać się nie da ani we Włoszech, ani w Europie, że król neapolitański nie wolałby widzieć Austryjaków w Rzymie, w Bolonji, we Florencji, a nawet w Turynie, niż widzieć tam Francuzów, lub Piemontczyków. Mówiąc, że wszystkie ulepszenia doświadczane w Neapolu są daremne, nie chcemy stosować przysłowia rewolucyjnego *już zapóźno*. Oddawna już za późno; zaledwie był czas jeszcze, kiedy ten biedny król wstąpił, albo raczéj upadł na tron i kiedy król Wiktor-Emmanuel, wywołując pamięć jego pobożnéj matki, która była księżniczką sabaudzką, i którą sam Rzym uszanował jak świętą, wzywał go do narodowego przymierza i za całą odpowiedź otrzymał tylko obelżywe milczenie. Ale dziś, któż może wierzyć tym ustępstwom wyrwanym przez niebespieczeństwo? Niech tylko niebespieczeństwo minie, niech się tylko wstrzyma, skłonności wrodzone popędzą swym niewstrzymanym biegiem.

Z tych wszystkich przyczyn, czyż podobna wierzyć w ustalenie rządu liberalnego w Neapolu lub w przymierze między Neapolem i Turynem? Czyż teraźniejszy rząd neapolitański potrafi ostać się obok wolności? I czy z ustępstw w ustępstwa, nie zajdzie daléj niż zajść może, bez zguby? Dla założenia rządu liberalnego zmuszony jest oprzeć się na téj części narodu, którą zawsze prześladował, uciskał, lub wyganiał; zmuszony jest brać swych ministrów i pomocników z wygnania lub więzień. Nie wierzymy też w możliwość przymierza między Neapolem i Turynem, bo jesteśmy przeświadczeni, że chwila, w któréj jeszcze dwoje Włoch istnieć mogło, już minęła. Wieleż to rzeczy były możliwemi wczora, które dziś są niepodobne, a w tym rzędzie należy umieścić konfederację włoską. Myśl federacji zamieniono na myśl dualizmu: jednéj wielkiéj potęgi na północy, drugiéj na południu. Taż sama przyczyna ciągnie za sobą toż samo niepodobieństwo. Włochy podzielone na połowę, nie będą nigdy Włochami niezależnemi; byłby to dom w podziałach i niezgodzie. Włochy północne, nawet zasilone środkowemi, nigdy nie będą bezpieczne, dopóki ciężyć na nie będą, z jednéj strony twierdze czworoboku austryjackiego, a z drugiéj, jawna lub tajona nieprzyjaźń Rzymu i Neapolu. Dualizm zatém równie znajdujemy nie wykonalnym jak federalizm. Szczeremu zaś przymierzu, między Neapolem i Turynem, stoją na zawadzie niepożyte przeszkody. Piemont musiałby położyć za pierwszy warunek, aby król neapolitański zobowiązał się do wojny z Austrją, a to zobowiązanie byłoby wierutnem kłamstwem. Pierwszy warunek jaki ze swéj strony chciałby położyć król neapolitański, polegałby na tém, aby Piemont opuścił Sycylję, to zaś opuszczenie byłoby zdradą.

Garibaldi jeden idzie swą prostą drogą, z niezwyciężoną stałością i niezrównaną prostotą. Silny potęgą sprawiedliwéj idei, żołnierz stanął wyżéj nad wszelką zręczność rządów, nad wszelką przebiegłość dyplomatów i nad wszelkie rozumowania sofistów. Jego działanie skuteczniejsze jest nad wszelkie lekarstwa przepisywane konającemu rządowi, przypominające wypadek z alchimistą, przy którym po śmierci znaleziono eliksir nieśmiertelności.“

Dziennik *Le Nord* otrzymał z Neapolu pod d. 17 lipca, list pisany p. Adolfa Courier; który utrzymuje, że cała ludność neapolitańska dzieli się na 4 stronnictwa: Pierwsze *wsteczne*, walczące jawnie i skrycie na korzyść absolutyzmu; największa część dostojników dworskich, jenerałów i oficerów wojska lądowego do niego należy: Głównymi przywodzcami wstecznych są jener. Nunziante, Scaletta, i półkownik Barbalonga. Cała ich nadzieja polega na zapaleniu wojskowego buntu. Oni to przygotowali rozruchy d. 15 lipca, które nie udały się dla tego tylko, iż pospólstwo odmówiło spółdziałania wojsku. Król jest pod wpływem naczelników tego stronnictwa i gotów, przy pierwszem zdarzeniu, otrząsnąć się z pętów, niechętnie przyjętych z rąk stronnictwa konstytucyjnego. Drugie to z porządku stronnictwo, uczciwe ale słabe, zna tylko stolicę, rozumie się być wyłącznie powołanem do rządu, pragnie opanować wszystkie posady i marzy o utrzymaniu samoistności królestwa neapolitańskiego, pod dynastją Burbonów. Ale trzecie najliczniejsze, składające niemal całość narodu; tchnie zupełnie innem uczuciem; liczy ono w swém łonie ludzi najznakomitszych, wierzących w wolność bez niepodległości narodowéj i jedności włoskiéj. Do ludzi téj barwy, liczebnie silnych w stolicy, wszyscy mieszkańcy prowincji, bez wyjątku, należą. Łatwo to zrozumieć. Prowincje, przez tyle lat ciemiężone, wzdrygają się na wspomnienie Burbonów. Niema tam ani dostojników dworskich, ani konstytucjonistów, marzących o ministerstwach, lub dochodnych posadach; i dla tego też prowincje jednego tylko pragną, do jednego wzdychają, t. j. do Włoch jednolitych. Za granicą panuje przewrotne wyobrażenie o naszym kraju i nic dziwnego, korespondenci ze stolicy innego upowszechnić nie mogli; wszakże to pewna, że 6 miljonów mieszkańców, nie znają innego hasła, prócz tego, jakie brzmi w Sycylji, *(Włochy i Wiktor-Emmanuel)!* Czekają tylko na znak do powstania i ogłoszenia jedności włoskiéj; w kilka dni spełni się cała ta zmiana. Nikt tu nie wierzy w politykę Burbonów. Ferdynand II powiedział, że te dwa słowa: Burbon i wolność, nigdy obok siebie istnieć nie mogą i przez 12 lat pracował, aby zamienił to przekonanie narodu w akt wiary.

Dziennik wiedeński ogłasza następną depeszę: Neapol, 24 lipca.

„Wielu wysokich dostojników przeszłego rządu podpisało adres do króla, wzywający nakazać pospolite ruszenie, ku obronie tronu i królewskich prerogatyw. Przyjęto rzeczony adres i ministrowie domagali się, aby tych doradźców oddalić z Neapolu.“

WYPRAWA GARIBALDIEGO.

Dziennik *Constitutionnel* donosi: „Powołano natychmiast pod chorągwie wszystkich popisowych, nakazano przez okolnik aby gminy żywiły ubogie rodziny popisowych, podczas ich nieobecności, rząd zastrzega późniéj wypłatę poniesionych na to wydatków. Ogłoszono licytację na dostarczenie 5000 worów grubego płótna, bezwątpienia potrzebnych do prac oblężniczych. Pozostało mało wojska w Palermo. Liczba żołnierzy, którzy opuścili Palermo, od 15 lipca, wynosi od 7 do 8 tysięcy ludzi.

„Dnia 19 obchodzono w Palermo dzień urodzin Garibaldiego. Po ulicach brzmiały serenady, na domach pozawieszano portrety dyktatora otoczone wieńcami kwiatów i zieleni.

Bitwa pod Milazzo miała miejsce 17 lipca. Garibaldi wypłynął 18; oczyszczenie Sycylji postanowiono 21, przystąpiono do niego 23. W dniu 25, Neapolitańczycy zajmowali jeszcze cytadellę messyńską, ale opuścili wszystkie stanowiska zewnętrzne i największa część wojsk odpłynęła do Kalabrji.

Dziennik *la Patrie* umieścił list pisany do swéj redakcji z Messyny, z d. 22 lipca, obejmujący szczegóły bitwy stoczonéj w dniach 19 i 20-m: „Dnia 18, jenerał neapolitański Bosco wszedł do Milazzo na czele wojska, znajdującego się pod jego dowództwem, złożonego z 7—8000 ludzi, niewielu ułanów i dwóch baterji artyllerji, natychmiast zajął całą przestrzeń między drogą konsularną i morzem. Mały konwój należący do tego korpusu został napadnięty i zabrany, po południu, przez przednie czaty sycylijskie, jen. Bosco wysłał 4 roty do jego odbicia; Sycyljanie ze swojéj strony, wyprawili kilka rot ochotniczych, zawiązała się strzelba niemająca żadnego skutku, konwój został w ręku Garibaldystów. Dnia 19, major, któremu jen. Bosco poruczył arcyważne stanowisko, opuścił je. Uwięziono go i zamknięto w zamku Milazzo. Żołnierze zbuntowali się, wołając o uwolnienie dowódzcy. Jen. Bosco, w największym gniewie, pośpieszył i poskromił to zuchwalstwo, a wnet wziąwszy pod swe bezpośrednie rozkazy dwa bataljony, udał się dla odzyskania straconego stanowiska, które już było zajęte przez niewielki oddział legji Garibaldiego. W téj utarczce, Neapolitanie stracili 15 w zabitych i 50 rannych. Zabrano im około 60 jeńców. Między Sycyljanami liczą 10 zabitych, kilku ranionych i 27 jeńców. Nazajutrz d. 20, o wpół do 6-éj rano, bardzo żwawy ogień ręcznéj broni, dał się słyszeć na części czoła przednich czatów. Mówiono, że Garibaldi wylądował w Pati z posiłkami i gwintowemi działami; wkrótce ogień stał się ogólny i zawiązała się stanowcza bitwa, o półtory mili od Milazzo, na dwumilowéj przeszło przestrzeni. Jeden bataljon, złożony częścią ze Sawojarów a częścią z Piemontczyków, pod dowództwem oficera angielskiego, najpierwiéj wdany był w walkę. Wojsko sycylijskie nie mające dział, zmuszone bić się z nieprzyjacielem strzelającym pod osłoną i znajdującym wszędzie ukrycie na gruncie zasadzonym winnicami, doznało z początku wielkiéj straty; tylko cudami męztwa potrafiło zrównać szalę bitwy. Posunęło się przeważnie naprzód, ale wnet z powodu licznych wystrzałów działowych nagle się wstrzymało; ochotnicy zmieszani, wrócili wnet do porządku. Przybycie jen. Garibaldi na pole bojowe, wnet wszystko naprawiło, i dzielne natarcie na bagnety, odparło wojsko królewskie aż na brzeg przesmyku. Już Neapolitanie stracili 3 działa, zdobyte przez Sycyljan, czwarte musiano rzucić dla braku zaprzęgu; cała opanowana przestrzeń, usłana była trupami i ranionymi, wielką liczbę jeńców odesłano do Barcelony. Wstrzymano się na chwilę dla wypoczynku; następnie powtórne natarcie równie silne jak pierwsze zaniosło ochotników aż do grobli łączącéj przesmyk z miastem i nakoniec do zamku broniącego wstępu do półwyspu. W tém miejscu bitwa zawrzała straszliwie, rozpoczął się bój wstępny, wojsko królewskie musi nakoniec ustąpić pola, przyparto je do bram miasta. Baterja artyllerji, broniąca nadbrzeża zasłania je i pozwala odetchnąć mu na chwilę. Ale ochotnicy Garibaldiego rzucają się na nowo, działa zaprzężono z największym pośpiechem i artyllerzyści uciekają ulicą prowadzącą do zamku. Dwa działa nagle prześcignął zapęd nacierających; artylerzyści nadaremnie starają się obronić, dobyto je bronią sieczną. Ze wszystkich stron opanowano miasto. Wojska królewskie i ochotnicy sycylijscy wpadają do niego razem, walka toczy się w każdéj ulicy, w każdym domu. O kwadrans na trzecią, miasto jest w ręku Garibaldystów. Wojska królewskie schroniły się do zamku; jedna z bram twierdzy nie wytrzymała natarcia i runęła, część zewnętrznych szańców zamkowych i półksiężyc, na który zamek otworzył gęsty ogień z dział i broni ręcznéj, również prędko wpada w ręce Sycyljan. Statek *Veloce* miał także swój udział w bitwie i żwawo ostrzeliwał twierdzę. Dwa wielkie okręta krążyły wówczas na pełném morzu, ale bez flagi. O wpół do 5-éj, ogień wszędzie umilkł; niema zawieszenia broni, ale obiedwie strony potrzebują przyjść nieco do porządku. Twierdzą, że zdobycie Milazzo okupione zostało 780 ludzi Garibaldiego i 1223 Neapolitanów.“

Korrespondent dziennika marsylskiego *Semaphore*, zaprzecza wiadomości o wyjściu wojsk królewskich z Messyny, podług niego następna okoliczność dała powód do tego twierdzenia: Jenerał Clary trwożył się o możność wyżywienia całego swojego wojska. Za powrótem oddziału jenerała Bosco, postanowił wysłać około 3000 ludzi, jakoż taka liczba wpłynęła do Neapolu. Wnet rozbiegła się wieść, że wojsko opuszcza ostatnią twierdzę, posiadaną jeszcze przez króla w Sycylji. Nadesłane atoli rozkazy z dworu, przepisały jen Clary najuporczywszą obronę. D. 21, nadeszła stosowna depesza z Neapolu, aby z 10,000 ludzi znajdującymi się pod jego dowództwem, użył wszystkich środków oporu i nic nie oszczędzał w razie przegranéj. Wnet za tem, jen. Clary uprzedził konsula francuzkiego p. Boulard, aby przedsięwziął środki dla skutecznego osłonienia od niebezpieczeństwa swoich krajowców i radził mu wysłanie z portu wszystkich okrętów wojennych francuzkich, oraz statków kupieckich, będących pod jego opieką. P. Boulard przeniósł się na okręt *Descartes*, okręta wojenne i kupieckie opuściły port i stanęły w pewnem oddaleniu, dokąd strzały z twierdzy nie sięgają.

Dziennik *la Patrie* zapewnia, że opuszczenie Milazzo i drugorzędnych warowni messyńskich zostało nakazane, lecz że rząd neapolitański zawsze zajmuje cytadelę, która ma być oddaną dopiero po zawarciu układu między gabinetami neapolitańskim i turyńskim; do czego jeśli przyjdzie, cytadela ma być oddana nie wojskom Garibaldiego, ale wojsku piemonckiemu.

Tenże dziennik donosi, że Garibaldi, uprzedzony umyślną depeszą o wysłaniu do Sycylji kapitana hr. Litta Modignani, adjutanta króla piemonckiego, widzącego własnoręczny jego list do dyktatora, postanowił czekać na przybycie tego oficera, przed podstąpieniem pod mury Messyny. Kapitan Litta Modignani wsiadł na parostatek *Sanaro*, w Genui, d. 26 z rana; popłynął wprost do Milazzo, gdzie miał nadzieję wkrótce stanąć.

Rząd ogłosił w Parlermo następne bulletyny:

I. Oboz narodowy Meri, 20 lipca.

Dziś rano, o godz. 6-éj, rozpoczęła się wymiana strzałów ręcznéj broni: rozumiano z początku, że ucierają się przednie straże, ale wkrótce zawrzała walna bitwa; królewscy mieli artyllerję, nasi byli bez niéj. Walka stała się straszliwą; królewscy byli pod przykryciem, nasi bili się w otwartem polu. Była chwila niesłychanéj trudności. Ale, w imie czarodziejskie Garibaldiego, nasi rzuciwszy się jak lwy zdobyli stanowiska i o godzinie 3, min. 25, wojska wkroczyły do Milazzo, opanowawszy 5 dział, z których 3 zdobyto w bitwie za murami, a dwa, przy samem wejściu do miasta. Parostatek *Veloce* ostrzeliwał twierdzę, gdzie zamknęli się królewscy, wpędzeni do niéj bagnetami; siedzą tam ścieśnieni *jak serdele w baryłce*. Nasi wnet wzięli pierwszą bramę twierdzy i jeden bastjon, a chorągiew nasza powiewa na wieży. Przychodzi nam opłakiwać ciężkie straty, ale straty królewskich są ogromne. Poddanie się twierdzy i całéj kolumny poczytywane jest za nieczawodne. W téj chwili przybywają nam posiłki, z działami gwintowemi. Żołnierze Spadafora cofnęli się do Getto.

II. 21 lipca.

Wczoraj o godzinie 6 zrana rozpoczęła się bitwa pod Milazzo i skończyła się o 8 wieczorem. Bój był okropny, wrzał na całéj linji. Rzeź burbończyków była mordercza, bronili się też z wielkim uporem; trzeba było zdobywać każdą piędź ziemi pod gradem kartaczów. Pole bojowe usłane trupami nieprzyjacielskiemi i ich ruchomością, z 5 działami zostało nakoniec zdobyte wśród okrzyków: niech żyją Włochy! niech żyje Garibaldi! Nasza młodzież, w zapale swoim, szła na wyścigi z legją Garibaldiego, która była pierwszą w bitwie, pierwszą w uderzeniu na bagnety, dla opanowania Milazzo i zdobycia, jadąc na karkach nieprzyjaciół pierwszego i drugiego obwodu twierdzy. Nasze straty nie są nadzwyczajne. Legja Garibaldiego miała kilku ludzi lekko rannych; młodzież także niewiele ucierpiała, ale straty walecznych lądowych są bardzo dotkliwe. Niezmierne straty poniósł nieprzyjaciel, gdy w ucieczce przyparty został do redut, a stamtąd do ścian twierdzy. Scigano go aż pod mury i wnet przecięto wodociągi. Dziś z rana, bohater Bosco stawił się przed dyktatorem i żądał wyjść z twierdzy z zaszczytami wojennemi: „Nie, odpowiedział Garibaldi, wyjdziecie bezbronni, jeśli łaska.“—Fabrizzi i Interdonato poszli na Getto, z rozkazu naczelnego wodza. Nieprzyjaciel, który zajmował to stanowisko, cofnął się natychmiast do Messyny.

Dyktator w utarczce jazdy pod Milazzo, cięciem szabli odrąbał rękę z pałaszem ściągającemu go majorowi półku neapolitańskiego; wnet jazda neapolitańska poszła w rozsypkę i została wytępiona. Słuszna kara bratobójczéj zaciętości!

Niech żyją Włochy! niech żyje Wiktor-Emmanuel!

Dziennik rozpraw streszcza następnie ostatnie wiadomości sycylijskie: „Doniesienia mówiły o ranie otrzymanéj przez Garibaldiego pod Milazzo. Dzienniki piemonckie o tem milczą, lecz *Constitutionnel* rzeczoną wiadomość potwierdza, dodając iż rana jest dosyć ciężka. Zamek Milazzo poddał się 21 t. j. nazajutrz po wzięciu miasta. Zdaje się, że część wojska cofnęła się do cytadeli messyńskiéj, tymczasem pozostałość odpłynęła na ląd stały. Niektórzy utrzymują, że Garibaldi pociągnął na Messynę i że 22 widziano już przednie jego straże o kilka mil od tego miasta. Podług listów ogłoszonych w *Gońcu Marsylskim*, załoga Messyńska składała się z 12 do 15,000 ludzi. Jenerał Clary, który, jak mówią, nie wierzy swojemu wojsku, rozumiał być rozsądniejszém zachować przy sobie tylko liczbę ludzi nieodbicie potrzebną do obrony twierdzy. Jeżeli tak jest, nie powinnoby dziwić wejście Garibaldiego do Messyny, oznajmione przez jedną depeszę telegraficzną z Turyna, podług dziennika florenckiego, podającego tę wiadomość pod d. 29 lipca. Ponieważ miasto zostało opuszczone przez załogę, dyktator wszedł do niego bez wystrzału.

Dziennik rządowy sardyński z d. 27 pisze: „Bitwa zwana Milazzo stoczona była blisko wsi *Archi*, zwycięztwo przeważyło kilka rot toskańskich i lombardzkich, oddział Garibaldiego, oraz strzelcy etnejscy, uderzyli oni na nieprzyjaciół z okrzykiem: *Dom sabaudzki!* W skutek bitwy, Milazzo wzięte wstępnym bojem. Garibaldi dowodził osobiście. Wielu mieszkańców, stronników burbońskich, spólnie z przebranymi żandarmami wyle-

wali przez okno na Garibaldiego wrzącą oliwę i wodę. Po zdobyciu miasta, Garibaldi kazał rozstrzelać 30 mieszkańców i żandarmów. Garibaldi dowodził pieszo i wtenczas to uciął rękę majorowi neapolitańskiemu. Dowódzca gidow, Missori, odznaczający się we wszystkich potrzebach, znajdując się obok naczelnego wodza, musiał używać rewolweru. Ochotnicy sycylijscy bili się jak lwy, bataljon Dun dokazywał cudów męztwa.

FRANCJA.

Paryż *26 lipca.* Posiedzenie prawodawcze 1860 odznacza się rozbiorem i uchwaleniem wielu ważnych praw ściągających się do rzeczywistego pożytku kraju. Główniejsze z nich są następne: zasianie lasów, drogi leśne, pożyczka 40 miljonów dla przemysłu, wykup 8 kanałów, umowy o drogi żelazne wAlgerji i niektórych innych wewnątrz Francji, nakoniec potwierdzenie umowy zawartéj między ministrem skarbu i administratorami, lub dozorcami kredytu ziemskiego. Jest towarzystwo złożone z ludzi prywatnych, którzy pod powagą rzędu, postanowili wypożyczać rolnikom większe, lub mniejsze kapitały na ulepszenie ich gospodarstw, a to końcem wyzwolenia uboższych właścicieli ziemskich z rąk lichwiarzów. W liczbie osob które podpisały umowę z ministrami znajduje się i p. Ksawery Branicki.

Spodziewają się, że w następnym roku ważniejsze jeszcze prawa pójdą pod rozbiór i że jawność szersza i zupełniejsza pozwoli krajowi bliżéj je oceniać. Mówiono, że nowa uchwała senatu postanowi względem części uposażenia rodziny cesarskiéj, pozostałéj bez użytku z powodu śmierci książęcia Hieronima, lecz ta wieść okazała się bezzasadną; Senat zamknął już swoje posiedzenia. Wiadomo, że uchwała senatu 12 grudnia 1852, przeznaczyła dla książąt i księżniczek domu cesarskiego uposażenie, składające się z półtora miljona franków, którego rozdział ustanawia dekret cesarski ;poźniéj podobnąż uchwałą senatu, 28 lutego 1859, rzeczone uposażenie podniesiono do 2,200,000 tr., a to z powodu małżeństwa ks. Napoleona. Rozkład ich był następny: dla ks. Hieronima 1,000,000, dla jego syna 1,000,000 dla księżny Matyldy 200,000 fr. Dziś twierdzą, że z pozostałego miljona cesarz dodał pani Demidow 300,000 a 700,000, fr. mają składać uposażenie następcy tronu, bo wkotce ma być urządzony osobny dwór dla niego.

26 *lipca.* Zdaje się, że na posiedzeniu pełnomocnikow mocarstw, odbytem wczoraj, nic stanowczego nie uchwalono i konwencji nie podpisano; najpodobniéj do prawdy, że Turcja jest przyczyną tego opoźnienia; dziś nawet mówiono, że kategorycznie sprzeciwia się wszelkiéj interwencji; wierzyć temu nie podobna. Porta nie wyłamuje się, ale czyni zarzuty, które właśnie nie dozwoliły podpisać konwencji. Posłowie zażądali instrukcji od swych dworów. Zdaje się, że 30 lipca lub 1 sierpnia, odbędzie się nowe posiedzenie, na którém wszystko się załatwi.

28 lipca. Duchowieństwo francuzkie daje piękny przykład światu miłości bliźniego. Ks. Kardynał Donnet, arcybiskup Bordeaux, wydał list pasterski, nakazujący nabożeństwo żałobne za chrześcjan, pomordowanych w Syrji, zachęcając oraz wiernych do składek dla pozostałych przy życiu rodzin. Ks. Kardynał Morlot, arcy biskup paryski, wnet toż samo w swojéj archidiecezji zalecił. Spodziewać się należy, że wszyscy biskupi francuzcy nie zaniechają pójść wskazanym torem. Szczodrobliwość narodu nie zawiedzie oczekiwania kościoła.

Dziennik le *Constitutionnel* uwiadamia, że poseł turecki w Paryżu otrzymał dziś instrukcje swojego rządu. Ostatnia konferencja odbędzie się jutro w ministerstwie spraw zagranicznych i według wszelkiego podobieństwa do prawdy, konwencja będzie podpisaną na tém posiedzeniu.

Na przeszłem zebraniu pełnomocników wiele a tykułów konwencji zostało przyjętych, według nich, kontyngens Francji ma stanowić połowę siły zbrojnéj, jaką reszta Europy dostarczy; inne artykuły apostilowane przez posłów, dały powód do zapytania rządów, jak względem nich postąpić mają.

ANGLJA.

Londyn, *26 lipca.* W dalszym ciągu posiedzenia dzisiejszego izby gmin, rozpoczętego o godzinie 10, prócz układu polubownego między gabinetem a izbą, w jakich dniach tygodnia wniesienia rządu powinny mieć na porządku dziennym pierwszeństwo, nad wniesieniami pojedyńczych członków parlamentu, nie zaszło nic ważnego.

P. Bright, złożył następną poprawę do projektu rządowego o uzbrojeniu brzegów Anglji: ponieważ budżet wydziału wojny i marynarki wynosi 29,700,000 fun. ster. i tę summę już przyjęto, ponieważ na wydatki wojny chińskiéj uchwalono summę 3,800,000 fun., w obec zatém tych ogromnych przeznaczeń, izba postanawia odroczyć rozbiór raportu kommissji do czasu późniejszego.

Ta poprawa p. Bright została przyjętą.

P. Griffith zapytuje lorda John Russel, czy poseł specjalny rządu neapolitańskiego, przysłany do Londynu, uczynił rządowi Jéj K. M. szczególne przełożenie zmierzające do tego, aby rząd angielski połączył się z innemi państwami i domagał się, wszelkiemi zależącemi od nich środkami zmusić do przyjęcia sześciomiesięcznego rozejmu między rządem neapolitańskim i rządem sycylijskim, pod jen. Garibaldi; i czy gabinet Jéj K. M. skłania się do przyjęcia powyższego przełożenia.

Lord John Russel. Nim odpowiem szanownemu członkowi, muszę uzupełnić daną mu odpowiedź na jedném z poprzedzających posiedzeń. Szanowny członek zapytywał mię, czy król sardyński wyprawił posłańca do Garibaldiego i jaki był cel pisma, które powiózł. Odpowiedziałem, iż dowiedzieliśmy się o odjeździe posłańca, lecz że nie mogłem wówczas objaśnić treści pisma. Późniéj uwiadomiono mię z Turynu, że posłaniec wyprawiony, był posłańcem królewskim do Garibaldiego, z radą, aby zawarł rozejm z wojskiem neapolitańskiém i aby zobowiązał się nie przedsiębrać żadnéj wyprawy na posiadłości lądowe królewskie. To poselstwo jest zupełnie zgodne ze zdaniem, jakie rząd Jéj K. M. wyraził w Turynie. Co do dzisiejszego zapytania odpowiadam, iż to prawda, że poseł rządu neapolitańskiego przybył świeżo do tego kraju i prosił, aby rząd Jéj K. M. wdał się w pośrednictwo między królem Obojga Sycylji i Garibaldim, i jeśliby to pośrednictwo, w celu otrzymania rozejmu, oraz zobowiązania, iż posiadłości lądowe króla obojga Sycylji nie będą napastowane, nie zostały przyjętemi przez Garibaldiego, aby wówczas rządy angielski i francuzki przymusiły go zbrojnie do zawarcia rozejmu. Rząd Jéj k. m. odmówił zgodzenia się na tę prośbę (bardzo dobrze, bardzo dobrze).

Nazajutrz d. 27 lipca na posiedzeniu izby gmin, na którém załatwiano wyłącznie miejscowe sprawy, lord *John Russel* odczytał dla wiadomości izby odebrany dnia dzisiejszego list od margr. *La Greca* posła neapolitańskiego.

„Mylordzie.

Dana dnia wczorajszego odpowiedź przez waszę dostojność panu Griffith, z powodu wojny sycylijskiéj i pożądanego w niéj rozejmu, nie odbiła wiernie ani moich, ani mojego rządu przełożeń; proszę więc aby w. d. raczył sprostować w izbie gmin swoje oświadczenie. Żądałem u rządu Jéj k. br. m., aby wspólnie z Francją i Piemontem nalegał na Garibaldiego o zawarcie rzetelnego sześciomiesięcznego rozejmu, w ten sposób aby rokowania przymierza z Piemontem, mogły tymczasem dojść do skutku i aby zebranie reprezentacji narodowéj mogło mieć miejsce. Zamiar użycia siły zbrojnéj przeciw Sycylji, przez państwa wyżéj wymienione, nie postał w mojéj myśli, ani w myśli rządu, który mam zaszczyt przedstawiać, gdyż jestem przekonany, że żądane przeze mnie wdanie się byłoby dostateczne, bez użycia nawet środków nadzwyczajnych.

„*A. La Greca.*“

Dzienniki angielskie zajęte są najrozmaitszemi uwagami z powodu ostatniéj mowy lorda Palmerstona; jak między nimi niema zgody, co do jéj ocenienia, tak podobnież zdaje się, że i w samym gabinecie ministrowie różnią się w zdaniach, przynajmniéj *Kronika poranna* wyraża się następnie w tym względzie: „Odezwa uczyniona do izby była nagłą, lubo jéj przedmiot już od kilku miesięcy roztrząsano w gabinecie. Nie widzimy dla czego ministerstwo zdawało się być zmuszone wołać. *do broni, do broni!* Nieużyteczność téj spóźnionéj skwapliwości uznana została przez zgodę izby, na przyjęcie poprawy przez p. Brighta, co do jéj odroczenia. Ale zachodzi tu inna jeszcze okoliczność. Zdaje się, iż nie jesteśmy w błędzie, rozumiejąc że wiele osób wielkiego wpływu, podziela nasze zdania. Odezwa uczyniona do izby, została przyjętą z oklaskami przez torysów; tymczasem zwracaliśmy już na to uwagę, że to stronnictwo radeby rozniecić niezgodę między Anglją i Francją. Strona liberalna izby była nierównie oszczędniejszą w oklaskach; ale co istotnie dziwić musi, to nieobecność ministra, który właśnie znajdować się był powinien na posiedzeniu. Gdzież zatém był p. Gladstone? Czy to prawda, że od niejakiego czasu niespełnia obowiązków swego urzędu? Czyż ta nieobecność byłaby w związku z uczynioném wniesieniem przez lorda Palmerstona? Czy minister skarbu chciałby protestować przeciw marnotrawstwu angielskiego publicznego grosza? Te pytania będą dziś przedmiotem rozmów stolicy, a jutro przebiegną Anglję od końca do końca.“

Poczta ranna ze swéj strony pisze: „Mowa lorda Palmerstona powinna mieć trzy rozmaite następstwa. Uwiadomi Europę o stanowisku Anglji względem innych państw, w tém co się ściąga do przyszłych wypadków; ukoi zapewne obawy naszych spółziomków, i dowiedzie czujności rządu nad tém wszystkiem, co się na stałym lądzie dzieje. Pierwszy to raz od r. 1815, Anglja niepokoi się o własną obronę i oblicza, co ma uczynić na przypadek najazdu. Postęp nauki bardzo zmienił warunki społeczeństwa, niemniéj też zmieniły się i polityczne stosunki. Potrzeba, aby tak wielki naród jak nasz nie tylko był uczęstnikiem postępu, ale żeby bronił swych zagrożonych interesów. Lecz właśnie dla tego potrzeba, aby był mocnym i aby żaden naród nie przewyższał go ani w sztukach pokoju, ani w sztuce wojny; potrzeba aby mógł stawić czoło każdemu najezdnikowi; potrzeba aby na kanale miał flotę dość silną do zahamowania każdego wroga i warownie dostateczne do odparcia najazdu, w razie zniszczenia floty. Nie grozimy nikomu, lecz mamy dużo do bronienia. Lord Palmerston nie wahał się wyrzec, że jedna tylko Francja może pomyśleć o najechaniu Anglji. Wszakże musimy powiedzieć, że Francja nie okazała względem nas żadnych nieprzyjacielskich zamiarów; niektóre odezwy dowódzców francuzkich obudziły naszą podejrzliwość. Spodziewamy się, że większość ludzi oświeconych między naszymi sąsiadami nie żywi względem nas żadnych złych chęci i musimy wyznać, że Napoleon okazywał się zawsze otwartym i skłonnym do utrzymania pokoju z nami; ale Francja zajmuje się bardzo dyplomacją i być może, że to państwo znajdzie się w sprzeczności z Anglją w wojnie nieuchronnéj, dla rozwikłania wielkiego zagadnienia. Nie zapominamy, że panujący absolutnie, są narzędziami okoliczności i że pędzeni wypadkami, zmuszeni bywają często działać wbrew własnéj woli. Ponieważ winniśmy nad sobą czuwać, ponieważ Francja, przez zbieg okoliczności, może, bez rozmysłu nawet, zostać naszą nieprzyjaciółką, potrzeba więc abyśmy poświęcili dziesiątek miljonów funtów ster. ku naszéj obronie. Nie grozimy nikomu, nie wyzywamy nikogo, ale fałszywa delikatność nie przeszkodzi nam tak postąpić, aby żadne państwo nie zdołało zgwałcić naszych brzegów. Miejmy nadzieję, że poczciwa powszechność angielska uspokoi się; przedsiewzięto wszystkie środki, aby nie dozwolić żeby ktokolwiek z poddanych Jéj k. m. był ze snu zbudzony hukiem dział francuzkich, albo odgłosem strzelb naszych sąsiadów, wyłamujących drzwi domów. Ojcowie rodzin mogą spokojnie zasypiać; olbrzymie warownie zapewnią bezpieczeństwo królestwa. Za nadejściem lata, rodziny nerwowe mogą brać kąpiele, bez obawy aby nie napłynęły fregaty lub inne statki, pełne Francuzów i nieznających oporu żuawów.“

Przeciwnie dziennik *Morning Star* dowodzi, że wniesienie lorda Palmerstona źle było przyjęte, przez angielską powszechność: „Wymażmy 50 lat z naszych roczników. Przypatrzmy się co zaszło przeszłéj nocy w izbie gmin. Wychowaniec Castlereagha i Sidmoutha, w 77 roku swego życia, powstał, aby nam dowiodł, że Europa jest dziś taką samą jaką była, kiedy po raz pierwszy zasiadł na ławach podskarbstwa; że Francja, dziś jak wówczas, jest nieprzyjaciółką porządku, że wichrzy pokój narodów, że dziś jak wówczas, Anglja powinna mieć się odpornie i gromadzić zbrojnych, zniszczyć swój przemysł roztrwonić swe bogactwo, stać się zbrojownią świata, wznieść okopy wzdłuż swoich brzegów, kłaść warownе obozy pod murami swéj stolicy i uczyć ludność nabijać broń we 12 tempów. Oto co lord Palmerston radzi i ani na włos z tego nie ustępuje. Mowa pierwszego ministra powinnaby wywołać bunt w kraju, a za granicą potężną nienawiść: jest to wierutny manifest nieufności ku Francji i ogłoszony w najsposobniejszéj chwili do wzniecenia pożaru w całéj Europie. Jeżeli Francuzi mieliby chętkę obrócić w popioł nasze okrętowe warsztaty, opanować Londyn, zmusić nas do podpisania warunków zelżywego pokoju, zręczność jest doskonała; bo lord Palmerston głośno zapowiada, że Francuzom wszystkie do nas drogi stoją otworem. Zaiste, trzeba być albo najzłośliwszym albo najpłochszym, albo, nakoniec, najzdradliwszym z ludzi, aby bawić się w zgubną grę dla ludzkości, aby powstać w obec Parlamentu i oskarżyć wielki naród o zamiar najazdu na nas, wówczas kiedy za jedyny dowód tego oskarżenia, służyć ma tylko liczba wojska utrzymywanego przez sąsiada. Spodziewamy się atoli, że izba gmin odrzuci to szalone przedsięwzięcie, że duma narodowa oburzy się i nie dozwoli, aby jéj pieniądz miał być nierozumnie rzucony na obronę jego niezależności, tarczą zbudowaną z ziemi i kamienia.“

AUSTRJA.

Wiedeń, *23 lipca.* Podług ostaniéj noty *Monitora*, zbrojne wdanie się w sprawy Syryjskie miało już być przyzwolone przez wszystkie państwa; tymczasem rzecz jeszcze nie doszła do tego stopnia. Zgodzenie się Austryi nie jest ostateczne i ma raczéj pozór zastrzeżenia, niż potwierdzenia. Równie w Londynie, jak w Wiedniu, zrozumiano, że koniecznie należało najskuteczniejszemi środkami, zaradzić straszliwemu i nieznośnemu położeniu chrześcijan w Syrji. Ale kiedy Porta oświadczyła, że wyprawi znaczne wojsko na widownię morderstw, gabinety londyński i wiedeński rozumiały, iż dosyć będzie wyprawić siłę morską, przez wszystkie państwa na brzegi Syrji, dla wspierania dobroczynnych zamiarów Porty. Nie podzielono tego zdania w Paryżu, nastawano na konieczność niezwłócznéj interwencji, do udziału zaś w niéj wzywano gabinety. Gdy Austrja odmówiła wysłania wojska, gabinet londyński cofnął początkowe swe postanowienie czynnego spółdziałania, z pobudek łatwych do zrozumienia, a mianowicie, pamiętając na podrzędne stanowisko, zajmowane przez wojsko angielskie podczas wojny krymskiéj: lecz gdy rząd francuzki nie odstępował zamiaru interwencji, Anglja i Austrja przekładały aby ją poprzedziła umowa, za zgodą Turcji. Ta różnica zdań, mimo twierdzeń *Monitora*, wkrotce objawić się musi. Sprawa Syryjska jest przedmiotem bardzo czynnych rokowań. Wezwano barona Prokesch do Wiednia; jest on właściwym sędzią w zawiłościach tego rodzaju.

Nowy gubernator Woiwodiny serbskiéj hr. Saint-Quentin, odebrał w Teresiopolu adres, podpisany przez radę miejską i mieszkańców, obejmujący żądania tego kraju: »Prosimy naprzód o przywrócenie całości Węgier i o zjednoczenie Woiwodiny z królestwem, poczytywaném dotąd za naszą najmilsza ojczyznę. 2) O przywrócenie, z zmianami wymaganemi przez potrzeby spółczesne, téj odwiecznéj konstytucji zaręczonéj sankcją pragmatyczną, która przez tyle wieków była puklerzem tronu i narodu. 3) O zwołanie sejmu na podstawie narodowéj reprezentacji, będącego dla nas jedynym prawnym organem narodowym. 4) O uznanie praw dawno obiecanych, ale nie wprowadzonych w życie, naszego języka i naszéj narodowości, w zarządzie sądowym i obywatelskim.«

Gazeta Szląska otrzymała wiadomość z Wiednia, że korpus obserwacyjny na granicy południowéj został zasilony, bo z każdym dniem wyrasta prawdopodobieństwo mających wybuchnąć rozruchow w południowo-słowiańskich krajach tureckich. Rząd austryjacki ma wytężony wzrok na to, co się w księstwach nadunajskich dzieje, gdyż ajenci austryjaccy donoszą, że w Bukarescie zbiera się wielka liczba wychodźców węgierskich, którzy tam odbywają swoje pokątne narady, zapowiadając, że w Węgrzech wkrótce wybuchnie powstanie. Oczekiwano tam przybycia pp. Kossutha i Klapki.

Teplitz, *28 lipca.* Głęboka tajemnica pokrywa wszystko, co się w Teplitz stało, lub nie stało. Niepodobna przypuszczać, aby monarchowie dwóch najpotężniejszych państ niemieckich zjechali się jedynie dla widzenia się z sobą, i wymiany towarzyskich grzeczności. Droga, którą postępuje Austrja jest wiadoma; książe rejent pruski nie taił przed powszechnością niemiecką swoich zamiarów; można więc było być pewnym, że dwa główne przedmioty zajmowały i panujących i ich doradzców. Nim gabinety wiedeński i berliński, w dyplomatycznych notach, objaśnią o czem w Teplitz rokowano zdaje się, że wierzyć można półurzędowym organom obudwóch rządów. Z mnóstwa artykułów mniéj lub więcéj mglistych dzienników austryjackich, najprawdopodobniéj wytłumaczył się *Dziennik Frankfurtski;* przytaczamy tu w zupełności jego wyrazy. »Zjazd teplicki był spowodowany potrzebą ułożenia warunków zgody, istniejących między obu rządami co do wszystkich nierozwiązanych jeszcze pytań europejskich. Oba rządy sądzą sprawy wschodnie z jednego stanowiska t. j., iż oba chcąc polepszyć byt chrześcijan w Turcji, nie znajdują potrzeby wyzwalać z pod władzy tureckiéj tych prowincji, w których chrześcijanie znajdują się w mniejszości, i są również przeciwnymi przypisywanym Francji zamiarom rozbioru państwa ottomańskiego. Co się ściąga do spraw Włoch południowych, i Austrja i Prusy przyznają niepodobieństwo interwencji na rzecz króla neapolitańskiego; lecz obadwa państwa widzą potrzebę ułatwienia nowéj drogi, którą Franciszek II wybrał, bo ulepszenia, jednając mu ufność ludu, stałyby się najdzielniejszą dźwignią całości jego państwa: nakoniec obadwa gabinety uznają, że konferencja w sprawie sabaudzkiéj jest zupełnie niepotrzebna; widzą atoli, że przyjęcie przez Francję zobowiązania, zaręczonego traktatem wiedeńskim, nie zapewnia dostatecznie neutralności szwajcarskiéj. Co do porozumienia, mogącego nastąpić w rzeczach zmian zasad sejmu związkowego, jesteśmy mocno przeświadczeni, że zgodzono się już na podstawę, ale byłoby zawcześnie rozszerzać się nad tym przedmiotem.«

PRUSY.

Berlin, *28 lipca.* Nadzieje obudzone przez zjazd teplicki, nie zostały zawiedzione. Osobiste widzenie się panujących bardziéj jeszcze zbliżyło dwa państwa, które wzajemnie już od niejakiego czasu tego pragnęły. Uprzedzające, otwarte i pełne prawości stosunki tak między panującymi, jak między ich najbliższymi radzcami, wielce przyczyniły się do utrwalenia obustronnego szacunku. Wymiana swobodna i dobrowolna, nie krępowana żadnemi formami i uwagami przemagających widoków z jednéj i drugiéj strony, jasno wykazała ich względne położenie, z jego wymaganiami, obowiązkami, prawami i powinnościami i dozwoliła objąć, w całéj rozciągłości, warunki zgody stanowczéj, szczeréj i wyłączającéj wszelką myśl wsteczną. Szczęśliwa jedność zdania dała się postrzedz w najważniejszych pytaniach polityki europejskiéj. Niemcy otrzymały z tego widzenia się nie tylko nową rękojmię bespieczeństwa, ale mogą nawet powziąść nadzieję, że wzgląd na ich dobro odtąd więcéj ważyć będzie na szali ogólnych postanowień. Europa będzie też mogła widzieć w zjeździe teplickim nową rękojmię utrzymania pokoju i szanowania równowagi między państwami. Mieliśmy już zręczność zwrócić uwagę na związek, jaki zachodzi między obraną drogą przez Austrję, co do wewnętrznych ulepszeń, a okazaną przez nią chęcią zbliżenia się z Prusami. Nie ma więc wątpliwości, że rząd cesarski pójdzie daléj tą drogą, jaką iść zaczął, że ulepszenia, pod względem wyznań i narodowości, w obszernem państwie, przyjmą zwrót zdolny podźwignąć Austrję tak w wewnętrznych jako też i w zewnętrznych jéj stosunkach. Nie ma potrzeby wymieniać tu zawad do dobrego porozumienia, zrzódeł nieufności i podejrzeń, które taki kierunek polityki austryjackiéj powinien uchylić i zatamować, stąd bowiem wyrodzi się nadzieja serdecznéj przyjaźni, nie tylko między gabinetemi, ale też między ludnościami.

Wolni jesteśmy od walki ze zdaniem tych, co mniemali, że zjazd teplicki zmusi Prusy do zmiany swéj wewnętrznéj polityki i że je wciągnie, co do polityki zagranicznéj, na drogę wbrew przeciwną jéj dobru i posłannictwu. Niech ci którym zdawało się, że dostojny książe, któremu Opatrzność powierzyła dolę Prus, że ministrowie, w których położył swą ufność, nie dawali dostatecznéj rękojmi stanowczego zachowania się i sumiennego kierunku rządu pruskiego, ośmielą się i daléj zaprzeczać rzeczywistości. Ci zaś którzy jedynie mając na celu dążenia i korzyści swego stronnictwa, brali swe życzenia za rzeczywistość, albo przynajmniéj za taką je wystawiali, którzy widzieli, albo usiłowali widzieć w zjeździe teplickim rzeczy zupełnie przeciwne tym, jakich oczekiwać z niego należało, ci i nadal bawić się nie przestaną złudzeniami, aż dopóki nieubłagana potęga wypadków nie odsłoni przed nimi bezskuteczności ich usiłowań. (*Pr. Ztg*).

TURCJA.

Konstantynopol, *1 lipca.* Od czasu ogłoszenia w Konstantynopolu noty ks. Gorczakowa, taki zamęt objął tu umysły, iż nie można nic powiedzieć pewnego o przymierzu francuzko-rossyjskiem, a przynajmniéj o porozumieniu się tych dwóch mocarstw w pytaniu wschodniem. Cokolwiek bądź rozdział ambasadorów państw na dwa obozy nieprzyjazne jest otwarty. Jest tu obóz francuzko-rossyjski, albo, jak go zowią, oboz chrześcijański, oboz angielsko-austryjacki, albo ultra-turecki. Anglo-Austryjacy starają się wszelkiemi siłami dowieść, jeżeli nie niesprawiedliwości domagań się rossyjskich, to przynajmniéj ich niewczesności. Samo z siebie rozumie się, iż postarali się o rozszerzenie wieści, że Rossja ożywiła w sobie nanowo chęć zdobyczy i że należy oczekiwać nowéj ambasady w rodzaju menszczykowskiéj. Nie brakło i na innych wieściach, których chrześcijanie nawet zbijać nie myśleli, a wszakże wszystkie sposoby, używane przez turkofilów byłyby bezsilne, gdyby chrześcijanie po prowincjach ośmielili się otwarcie ogłosić wszystkie krzywdy doznawane przez rząd i paszów, ale wszyscy lękają się i słusznie, narazić się na nienawiść przedstawicieli Porty. Stąd wynika, że rozgłośna podróż Kipriśli-Paszy nie będzie miała żadnego skutku. Prócz tego, obawiać się należy aby Rossja, zupełnie odosobniona w sprawie wschodniéj, nie naraziła się na wyrzuty chrześcijan, poddanych Porty. Dopóki Anglja będzie tu przedstawiona przez Sir Henri Bulwera, niech chrześcijanie nie spodziewają się zmiany na lepsze. Lord Redcliffe pilnował, aby ambasadorowie nie mieszali się w sprawy tureckie, usiłował jednak oświecać dywan o nadużyciach władz miejscowych, Sir Bulwer przeciwnie, nie przyjmuje żadnych skarg na urzędników porty i aby pokazał się jeszcze lepszym Turkiem od samych Turków, nie dawno zalecił wszystkim konsulom będącym pod jego rozkazami, poodbierać pasporta angielskie od tych wszystkich, co je otrzymali w nagrodę swych usług. Lecz cokolwiek turkofile czynić by chcieli, nic nie zbawi Turcji. (*P. P.*)

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

MARSYLJA 26 lipca. Listy z Konstantynopola donoszą o nowych gwałtach w Alepie, Orfa i w innych miejscach Azji Ottomańskiéj. Potwierdza się, że żołnierze tureccy dopomagali mordercom. Kajmakan chrześcijan libańskich i kilku starszych podpisali oświadczenie pokoju, zapomnienia i zrzeczenia się wszelkiego wynagrodzenia. W tém piśmie zapowiedziano, że podpisujący udadzą się na rokowania z naczelnikami Druzów na wyraźny rozkaz mu-

szyra Saickiego i władz tureckich. Tymczasem niema żadnéj wiadomości o oswobodzeniu kilku tysięcy chrześcijan oblężonych w Kesruan.

LONDYN, 27 lipca. Dziennik Ranna poczta twierdzi, że jeżeli wyprawa Syryjska dójdzie do skutku, rozbiór Turcji będzie tylko kwestją czasu. Tenże dziennik pragnie, iż ponieważ pokój między Druzami i Maronitami stanął, aby mocarstwa czekały póki Turcja nie ukaże winnych i nie da rękojmi do zachowania pokoju na przyszłość. Jeżeli Turcji nie uda się tego spełnić, będzie zawsze dosyć czasu roztrząsnąć wielkie pytanie rozdziału i zarządu cesarstwa tureckiego.

TEPLITZ, 26 Lipca. Dziś zrana Prusacy obecni w Teplitz mieli posłuchanie u ks. rejenta, który, uprzejmie ich przyjąwszy, powiedział, że wytrwa dla szczęścia Prus, Niemiec i Europy w drodze politycznéj, którą raz poszedł.

GENUA, 28 lipca. Podług wiadomości z dnia 24 nadeszłych z Neapolu, powstanie wybuchnęło w Avelino. Wojska cudzoziemskie użyły broni i zrabowały wiele domów. W Gaecie żołnierze krzyczeli: „precz z konstytucją, niech żyje Marja Teressa“ (macocha królewska).

FRANKFURT, 27 lipca. Na wczorajszem posiedzeniu sejmu związkowego, komitet wojskowy odczytał raport o przełożeniach pruskich tyczących się naczelnego dowództwa wojsk związkowych; mniejszość komitetu oświadczyła się za przełożeniem pruskiem, t. j. za podziałem dowództwa w razie powszechnéj wojny, przeciwnie większość za utrzymaniem dotychczasowego postanowienia, powierzającego rząd wojsk związkowych jednemu naczelnemu wodzowi. Pełnomocnik Oldenburski złożył objaśnienia o prawie skarbowem królewstwa duńskiego; państwa konferencji Würtzburgskiéj wniosły środki prawodawcze. Wakacje sejmu trwać mają do października.

GENUA, 28 lipca. Wiadomości z Neapolu dochodzą do 25; minister wojny Pianelli przyrzekł rozwiązać półki cudzoziemskiego zaciągu. Wielu członków Kamarilli, a między innymi jenerał Nunziante, mają opuścić kraj.

BERLIN, 29 lipca. Gazeta ogłasza korrespondencję z Toeplitz, zakończoną w te słowa; położenie polityczne było rozbierane pod wszelkiemi względami i, z zadowoleniem zgodzono się, na niektóre punkta obchodzące z blizka interessa wielkich mocarstw niemieckich. Wszakże nie znaleziono potrzeby czynić żadnych oznaczonych zastrzeżeń, można spodziewać się, że równie panujący jak mężowie stanu rozjechali się z wrażeniami korzystnemi i w uczuciach przyjaznych, z których w przyszłości zrodzą się owoce pomyślności wspólnéj ojczyzny.

MARSYLJA, 28 lipca. List pisany z Rzymu dnia 24 zaprzecza pogłosce wyjazdu papieskiego do Bawarji i utrzymuje, że Ojciec ś. oświadczył kardynałom, że nigdy nie opuści Rzymu. Porozlepiane ogłoszenia zapowiadają, iż prędko wybuchnie powstanie. Wiadomości z Neapolu są takie z 24:

Dziennik urzędowy żałuje, iż Garibaldi stoczył bitwę w Sycylji, wówczas kiedy rokowania toczą się w Turynie, Paryżu i Londynie, i kiedy rząd już dał rozkazy wojskom do wyjścia z Sycylji dla uniknienia rozlewu krwi między braćmi. Powtarza, że dobro Włoch wymaga ligi między Piemontem i Neapolem. Piętnaście parostatków wypłynęło do Sycylji. Ogłoszenie prefekta policji przeciw nadużyciom prasy, zapowiada, że nieprawne druki będą sądownie ścigane. Wysłano na wygnanie szesnastu dostojników dworskich, między nimi jenerałów; De la Tour, Ferrari i prałata Gallo. Liczni emigranci wrócili, w ich liczbie jenerał Ulloa i rady gminne będą odnowione dnia 6 sierpnia.

TURYN, 28 lipca. Dziennik urzędowy Sycylijski z dnia 23 lipca ogłasza dekret, mianujący pana de Pretis prodyktatorem Sycylji inny dekret przedłuża czynności zgromadzeń wyborczych do szóstego sierpnia.

LONDYN, 30 lipca. Poczta ranna pisze, że sułtan zgodził się należeć do rokowań nad konwencją, ale wymaga, aby do ostatecznego jéj ukończenia wojska francuzkie nie odpływały.

PRZEGLĄD MIEJSCOWY.

WILNO.

Z boleścią bierzemy się do pióra—bo nam wypadło w bieżącym tygodniu być sprawozdawcą klęski, która wielu dotknęła bezpośrednio, a całemu miastu, chociaż pośrednio uczuć się dała.

Od początku minionego tygodnia ciągłe, ulewne deszcze, jakich niepamiętamy oddawna, zatrzymały zbiory żytnie, a co gorsza, że żniwa wszędzie na w okół już były pokończone, a zboże nie uprzątnięte, większa część przeto porosła na polu w mendlach.

W takich razach ogólnéj klęski, najbiedniejsi zwykle pierwsi płacą haracz niedoli, to też i w mieście naszem ochybione nadzieje świetnych zbiorów, i zniszczenie kilku młynów podniosły cenę chleba na grosz i szeląg na funcie.

Producent swoje wybierze a konsumenci? Konsumentom przymusowa djeta, może posłuży na zdrowie.

Przejdźmy teraz do opisania klęski cząstkowéj, która wyłącznie dotknęła mieszkańców wybrzeży Wilenki, téj niewielkiéj swawolnéj rzeczułki, co nieraz już w hulaszczéj chwili ciężko się dała nam we znaki.

Wprawdzie, w czas spokojny, pracuje ona sumiennie przez lata całe, obraca koła kilkunastu młynów, tartaków i waluszy, a co najważniejsza dla nas psujących papier gryzmołów, przyczynia się w Kuczkuryszkach do dostarczenia nam pola do popisów. Nieraz patrząc na tę biedną swawolnicę, pociętą w stawy, skrępowaną upustami i groblami, rozczłonkowaną na kanały—żal nam się doprawdy zrobiło téj wyrobnicy, któréj natura jakby na przekorę, kazała płynąć przez najśliczniejsze okolice, których widok może w biednéj nieraz obudzić pragnienie swobody. I cóż z tego pragnienia? Chyba wiosenne śniegi, lub letnie ulewy, dodadzą siły—bo sama przez się straciła już swoją energję, jak ów wół co się do jarzma przyzwyczaił, i wyrobił w sobie przekonanie, że na to stworzony, by zeń pożytkowano. Błogie rojenia! bardzo potrzebne i pomyślne dla tych co pożytkują z cudzéj pracy. Ale biada, gdy taki niemy wyrobnik raz poczuje, że jego pęta są kruche i wtenczas już niema pomiarkowania swawoli, hulaszczo używa chwili swobody. To też Wilenka w nocy z czwartku na piątek wezbrana przez ciągłe ulewy szarpnęła złośliwie swoje wędzidła, pozrywała groble, poznosiła mosty, obaliła młyny, poszarpała brzegi, w rozpasania chwili straszny to był obraz zniszczenia, który mógłby zachwycić Kalama, ale nas mocno zasmuca. Patrzaliśmy na cały ten obraz zniszczenia, z jedynego wzgórza na Safjanikach. Po północy deszcz ustał, nawet chmury zaczęły się przerzadzac, z naszego punktu obserwacyjnego dokładnie mogliśmy widzieć całą przestrzeń od Kopanicy i młynu Popławskiego aż do młynu biskupiego. Na spienionéj powierzchni, jako zwiastuny zniszczenia co chwila ukazywały się, ówdzie sosna wyrwana z korzeniem, to belki podruzgotane, to kufer płynący, może ostatki mienia biednego nędzarza i wszystko to się sparło przy upuście safjanickim i z łoskotem dopominało się przejścia.

Drobne domki, pochylone nad brzegiem, wsparte palami zdawały się z jakąś rezygnacją patrzeć na wszystko, w żadnem oknie swiatła—tylko po nad brzegiem migały latarki, słychać było płacz i krzyki, to nędza opuszczała chaty, wynosząc na plecach swe mienie, a te wszystkie oderwane głosy tonęły w złowieszczym łoskocie rozhukanéj rzeki. Lecz oto na upuście zamigały światła: młynarze przyszli na ratunek, stanęli do walki z żywiołem, lecz próżne usiłowanie, rzeka jak gdyby doczekawszy się swych ofiar, natarła z większą jeszcze gwałtownością, upust runął z łoskotem i pociągnął za sobą nieszczęśliwych obrońców, i wśród ryku rozhukanéj fali przedarły się jeszcze krzyki rozpaczy wołające o ratunek, lecz krzyki były coraz słabsze coraz się oddalały, i znowu było słychać tylko złowieszczy koncert zniszczenia. Jakeśmy się później dowiedzieli, żaden z młynarzy nie zginął, kilku z nich znalazło ratunek przy ogrodzie Bernardynskim: zacni zakonnicy przez całą noc z narażeniem własnem nie odstępowali od stanowiska na które ich miłość bliźniego powołała.

Innych znowu uratowano aż na Wilji. Trzeba było szczególnéj Bożéj opieki by ujść śmierci w obec takich niebezpieczeństw.

Po zniszczeniu upustu utworzył się spad szalony, w którym się druzgotało wszystko, co woda przyniosła, najokropniejszy był widok trumien starych, co wyrwane z ziemi—macierzy, w któréj może wiele lat przeleżały, płynęły szukać nowego schronienia, może gdzieś na obczyznie: coś było przerażającego, w tém naruszeniu wiecznego pokoju popiołów zmarłych.

I jakby dla kontrastu tuż za trumnami na kilku belkach skleconych, widocznie odłamie ściany, płynął kogut, z podjętemi skrzydłami z wyciągniętą szyją; piał rozpaczliwie—zapóźno do czujności pobudzał.

Z tego cośmy mogli rozwiedzieć się na drugi dzień, wiadomości o zniszczeniu jakie zrobiło wezbranie Wilenki, są następujące w Rakanciszkach, gdzie się buduje most dla kolei żelaznéj, woda zabrała wszystkie zapasy drewne do budowy przygotowane. W Puszkarni zrujnowała most i zalała magazyny ze zbożem i mąką przy młynie, naprzeciw Belmontu rozerwała upust i zdruzgotała młyn cały; przy cmentarzu Bernardyńskim podmyła część góry, która wraz z trumnami osunęła się do wody—przy Kopanicy oderwała blech cały i przeniosła na drugą stronę; przy młynie Popławskim poniosła most. Właśnie w chwili gdy się ten most osunął, była na nim kobieta prowadząca krowę; dziwną łaską Opatrzności potrafiono wyratować kobietę a krowa sama wypłynęła. Upust na Safjanikach zniszczony zupełnie. Część oficyny w domu Jasiewicza porwana, w Botanicznym ogrodzie mosty zrujnowane. (x)

PRZEGLĄAD ROLNICZY.

Nowe motory zamieniające parę.— Kongres statystyczny w Londynie odbywający teraz swoje posiedzenia. — Jęczmień Mandschurski i kartofle Algierskie. — Uprząż na konie Wandekastla. — Rolnictwo w Chinach. — Konkurs dla całego świata pługów parowych i żniwiarek. — Bibliografja. — Wiadomości handlowe.

Niemal jednocześnie z wynalazkiem jednego z rossyjskich inżynierów, zastępującym siłę pary ciśnieniem powietrza, pojawia się maszyna p. Lenoir o sile 4-ch koni, od razu puszczona w działanie w Paryżu rue Rousselet N. 35, jest to więc już nie dowcipne cacko fizyki, ale fakt dokonany, który nadzwyczaj silny wpływ wywrze nietylko w dziedzinie mechaniki, ale na wszystkie fabryki, żeglugę i koleje, a ztąd na przemysł i handel.

Cały nowy sposób produkujący siłę, polega na zapaleniu iskrą elektryczną gazów palnych.

Lecz ponieważ wiadomo, jak zapalenie kwasorodu i wodorodu jest niebezpieczne, a przytem otrzymywanie tych gazów byłoby zbyt kosztowne, a ztąd do praktycznego użycia nie zdatne, w miejsce więc tego p. Lenoir używa zwyczajnego gazu, służącego do oświetlania, który mięsza z powietrzem atmosferycznem, paląc na raz nie wielką ilość tego gazu, za pomocą elektryczności, bo od 2% gazu zmięszanego z 98% powietrza, do 5% gazu z 95 % powietrza.

Skład machiny nader prosty, kierunek bardzo łatwy, siła ta w poruszaniu machin rolniczych największe zastosowanie mieć będzie. Obecnie jeden z fabrykantów paryskich zamówił taką maszynę o sile 15 koni.

4/16 lipca otwarty został w Londynie kongres statystyczny. Prace jego podzielone na następne 6 oddziałów, które dla wiadomości naszych czytelników podajemy: 1) Spis ludności, nazwanie i klassyfikacja według różnicy zajęć, wojenna statystyka. 2) Przemysł, statystyka górnictwa i rolnicza. 3) Handel, banki, kredytowe zakłady, towarzystwa akcjonarjuszów, płaca robotników, ceny towarów, rozbicia okrętów. 4) Statystyka ogólnego stanu zdrowia, szpitale, prace lekarskie, i wpływ ich na ogólny stan zdrowia. samobójstwa. 5) Sądownictwo, nazwanie i określenie przestępstw i majątki nieruchome. 6) Metody prowadzenia statystyki, znaki wyrażenia między narodowe, przyjęcie jednorodnych monet, miar i wag w statystycznych wiadomościach. — Oto program działań kongresu teraz odbywającego swoje posiedzenia; w czasie nie zaniedbamy umieścić szczegółowego obrazu tych prac tak ważnych dla całego cywilizowanego świata, boć takie zbiory wiadomości statystycznych najjaśniéj okażą stan sił fizycznych i moralnych całéj ludzkości, jéj dążności, rozwijanie się, wady i przymioty ogólne człowieka zbiorowego, i stopień tego postępu, na jakim obecnie ludy stanęły.

Dr. Julke podaje właśnie rezultat z odbytych prób z jęczmieniem Mandschurskim, nadesłanym do Niemiec przez dyrektora Cesarskich ogrodów w Petersburgu Dra Regel i kartoflą Algierską sprowadzoną dopiero w r. 1855 przez dyrektora królewsko-pruskich ogrodów z wystawy paryskiéj, do Sans-Souci, obecnie już nader szybko w całych Niemczech rozmnożoną.

Zalety tych roślin są niezaprzeczone, jęczmień zwłaszcza winien zwrócić uwagę ziemian jako wytrwały na zimno, a zatém dozwalający się siać wcześnie na wiosnę, od czego dobry wzrost i plon naszych jęczmion głównie zależy. Korzec tego jęczmienia waży 160 funtów, ziarno bujne, białe, kłos 6-cio rzędowy.

Każdy z praktycznych gospodarzy doświadcza aż nadto tych strat, jakich zła uprząż dla koni jest przyczyną, dotychczas ani chomont polski i ruski, a témbardziéj angielski, ani szory i szleje, nie odpowiedziały w zupełności wszystkim warunkom dogodnéj uprzęży. Mamy przed sobą rysunek dokładny uprzęży wynalazku p. Wandekastel gospodarza belgijskiego, chomont jego lekki, z stosownemi popręgami, nieporuszony na koniu spoczywa w czasie jego ruchu, ucisnąć konia nigdzie nie może, ani pasami obetnie; mocny, zda się wieczyście zbudowany i tani. Uprząż ta otrzymała nagrody licznych towarzystw rolniczych, zastosowana w całéj artyllerji belgijskiéj, eksploatacji kolei żelaznych i stajniach cesarza Napoleona we Francji. Warto, aby który z tutejszych fabrykantów, lub obywateli sprowadził taką uprząż na model, byłoby to istotną dla ogółu przysługą.

Chiny jak pod każdym względem, tak pod względem rolniczym przedstawiają wiele ciekawych szczegółów. Wiadomo, że tam rolnictwo od dawnych bardzo czasów stało już na wysokim stopniu, wyprzedzając o kilka wieków rolnictwo Europy, i dziś ono zupełnie się od niego różni. U nas gospodarstwo opiera się głównie na hodowli bydła, jako sile produkcyjnéj nawozowéj, tam zupełnie co innego. Chińczycy oprócz świń żadnego inwentarza nie trzymają; hodowlą jego zajmują się wyłącznie, niektóre północne części państwa niebieskiego. Nawozu dostarcza mu wszystko, zacząwszy od zwyczajnych śmieci, daléj odpadków fabrycznych, mianowicie bawełny, aż do odchodów ludzkich, za któremi Chińczyk nadzwyczaj skwapuwie się ubiega, co wzbudza śmiech w podróżujących Europejczykach, lecz niewiadomo kto tu więcéj godzien śmiechu, czy ten kto znając całą pożyteczność i wartość tego nawozu, stara się nagromadzić go wszelkiemi środkami, czy ten który licząc się za oświeconego człowieka, marnuje prawie wszędzie te skarby gruntowe, wywożąc je do rzek i kanałów. Chińczyk kompostami użyźnia swą ziemię i porównawczo nadzwyczajne z niéj osiąga korzyści. Małe kawałki ziemi znajdujące się w posiadaniu gospodarzy, pozwalają dokładnego wyrobienia gruntu, co się tam ręcznie uskutecznia. Pługów tam nie mają. Nawóz, rydel i irrygacja, oto trzy czynniki gospodarskie w Chinach. Narzędzia ich i maszyny bez kawałka żelaza, przecież trwale i dogodnie zbudowane, np. koła, rydle, nawet pompy bambusowe do przeprowadzania wody.

Ryż, bawełna, herbata i jedwabnictwo, oto główne przedmioty uprawy i zajęć gospodarza w Chinach. W ogrodnictwie żaden kraj im nie wyrówna, zwłaszcza w hodowaniu tylu i tak wybornych jarzyn, któremi prawie głównie żyją Chińczyki.

Znowu wprowadzono do uprawy jedną trwałą olejną roślinę, z rodzaju maków, nazwisko jéj łacińskie *Glaucium flavum*, rośnie dziko na brzegach morskich Francji i Danji, wymaga gruntu lekkiego. Ziarno wydaje wiele oleju i zupełnie jednéj dobroci jak makowy.

W Holandji odbędzie się wielka rolnicza uroczystość, t. j. konkurs dla pługów parowych i żniwiarek całego świata; naznaczony na to dzień 13 sierpnia w mieście Wilhelmina Polder, w bliskości Gec w Zelandji. Dla pługów parowych pierwsza nagroda naznaczona 650 rub. sr., druga medal złoty; dla żniwiarek pierwsza 250 rs., druga medal złoty. Towarzystwo weszło w umowę z zarządem kolei żelaznych o zniżenie ceny przewozu i osobne cugi dla przyjeżdżających.

Z dzieł gospodarskich wyszłych obecnie, napotykamy dwa: 1) Leclerc'a o drenażu. 2) Wykład popularny nauki gospodarowania w lasach przez Aleksandra Połujańskiego. Pierwsze odznacza się gruntowną znajomością rzeczy, praktycznem dotknięciem i szczegółowością, oraz jasnym wykładem, jest ono istotnym przewodnikiem dla przedsiebiorących drenowanie. — Dzieło p. Połujańskiego zaledwieby można nazwać szkicem do dzieła tak ważnego jak nauka leśnictwa, tém bardziéj jeśli ono ma być popularném. Obecnie jest ono zbyt popularnym poglądem na niektóre kwestje, żadnéj gruntownie niewyczerpującym, a zatém niemającym ani praktycznéj ani ściśle naukowéj wartości.

Do rzędu także ważnych rolniczych publikacji, zaliczamy publiczne odczyty o drenażu, obecnie w języku rossyjskim wychodzące naszego ziomka inżyniera Falewicza.

Handel gdański w przeszłym tygodniu okazał wiele ożywienia; ceny poszły w górę pszenicy i żyta.

Odessa 13 czerwca. W skutek niepomyślnych wiadomości z Anglji i północnéj Francji, ceny trzymają się, w przeszłym tygodniu przedano zboża 75,000 czetwierti.

Ryga 9 czerwca. Na len ciągłe potrzebowanie, chociaż i dowóz znaczny.

Wrocław 30 czerwca. Żyto nadzwyczaj było kupowane do górnego i niższego Szląska, Łużyc i Saksonji. Wełna nieco taniéj jak w Poznaniu, Szczecinie, Landsburgu i Berlinie. *T. S.*

POŻYTECZNE ZAWIADOMIENIE DLA ROLNIKOW.

Dwudziesto kilkoletniem doświadczeniem własnem przekonany o potrzebie odmieniania nasion siewnych, przed laty piętnastu sprowadziłem był żyto krzycę, amerykańskiém zwane, które z wielkim pożytkiem uprawiając, w okolicy rozpowszechniłem, i ogół o pożyteczności onego przekonanym został. Lecz gdy z czasem ziarno te, zaczęło tracić pierwotne swe własności i stało się mniéj urodzajném, z powodu zmięszania się w czasie rossowania pyłku kwiatowego zapładniającego, z nieoględnie siewanemi obok amerykańskiego, innemi gatunkami, za potrzebne uznałem zaopatrzyć się w świeże oryginalne ziarna żyta i pszenicy. Trzy lata temu sprowadziłem więc trzy gatunki żyta krzycy, probsztejskie, jerozolimskie i hiszpańskie dubeltowe, oraz pszenicę krzycę probsztejską, a po dokładnem przekonaniu się o wielkiéj urodzajności tych zbóż i daleko korzystniejszych zbiorach, pod względem ilości i jakości, aniżeli można było mieć takowe z ziarn dawniéj używanych, gdy wielu z obywateli sąsiednich i odleglejszych okolic, bo nawet przeszło o mil 20 zaopatrzywszy się w roku zeszłym odemnie w wzmiankowane nasiona, na rozmaitych ziemi gatunkach takowe posiawszy, urodzajności ich doświadczyli i pożyteczność uznali; chcąc rozpowszechnić te zboża i szanownym współobywatelom moim w czem mogę stać się pożytecznym, i spodziewając się mieć w bieżącym roku do ustąpienia znaczną ilość tych zbóż, (gdyż trzy folwarki mam takowemi obsiane i innych nie sieję) proponuję każdemu, ktoby sobie tego życzył, aby się o żądaną ilość do Kalejczyc zgłosił zawcześnie z obstalunkiem, a zboże otrzyma po cenach, o tyle tylko od bieżących wyższych, o ile tego wymagać będzie koszt na przyśpieszone przygotowanie, wymłot i oczyszczenie ziarna. W odległe miejsca przesyłka pocztą może być uskuteczniana, lecz to pociągnie za sobą większy wydatek: korzec żyta liczony będzie rubli cztery, korzec pszenicy rubli ośm, do tego wypadnie dodać po 30 kopiejek na worek, i koszt poczty, przecięciowo licząc 6 pudów na korzec; lecz można i w mniejszéj ilości to jest, po ćwierć korca wysyłać, wówczas tylko koszt na worek stosunkowo wyższym będzie. Ziarna siewne w mowie będące na miejscu w Kalejczycach mogą być otrzymywane od 20 lipca do 1 września roku bieżącego, każdodziennie, a cena ich, powtarzam, będzie o ile można zastosowaną do bieżącéj, jaka w owéj chwili existować będzie, gdyż nie własne widoki, lecz chęć rozpowszechnienia co jest pożytecznem, niniejsze ogłoszenie spowodowała. Listy do mnie adresowane być mają przez *Bielsk* w gubernji Grodzieńskiéj, w majątku *Kalejczycach*.

Teofil Zaleski. *)

PRZEGLĄD PISM CZASOWYCH.

— *Bibljoteka Warszawska* za miesiąc lipiec zawiera następujące artykuły: Wiadomość o rozkopaniu mogiły w Siedliszowicach, przez *Karola Rogawskiego*. Literatura angielska: Bentley's Quarterly Review; The Edinburgh Review; The Athenaeum, przez *Józefa Paszkowskiego*. Znaczenie wsteczy w sądownictwie polskiem, za panowania Władysława Jagiełły, przez *Józefa Przyborowskiego*. Kronika paryzka literacka, naukowa i artystyczna: Historja francuzka Martin'a; Przedmowa Michelet'a; Historya Girondystów, p. Granier de Cassagnac; Polityka liberalna, pana de Rémusat; Ristori; Elisabetta Regina d'Inghilterra dramat p. Giacometti; pan Feuillet; wojna o niepodległość Ameryki, w Cyrku; Sprawozdanie z posiedzenia Akademii Nauk moralnych i społecznych; wiadomości literackie. Przeszłość i teraźniejszość ortografji, polskiéj, ocenione ze stanowiska zasad wymowy przez *Adolfa Kudasiewicza*. O stosunku sztuki do naszego społeczeństwa, przez *Ludwika Buszara*. Tablice historyczne *Juljana Bartoszewicza*. *Poezja:* Pan Gajewski, przez *K. L. Kronika literacka:* Kilka słów o Album malarzy polskich, wydaném w Krakowie, 1859. Przez *A.* Kilka słów o dziełku J. B. Wagnera: Gimnastyka domowa dla użytku dzieci i dojrzałych osób i t. d. Warszawa. 1860. przez *Dra Łuczkiewicza*. Odpowiedź na uwagi krytyczne p. Juljana Bartoszewicza nad dziejami Mazowsza F. Kozłowskiego. Kartka z dziejów sztuki i poezyi, Lucyana Siemieńskiego. Żytomierz. 1860. przez *Kazimierza Kaszewskiego*. *Rozmaitości:* Sprawozdanie z posiedzenia królewskiego Towarzystwa starożytników Północy, odbytego w dniu 13 maja b. r. w Kopenhadze. *Wiadomości z nauk:* Chemja, przez *J. B...ę* Kronika bibljograficzna. Wiadomości literackie. Dostrzeżenia meteorologiczne za m. r.

Czytamy w tymże num. Bibl. Warsz. Do ważnych publikacji zaliczamy wydany piérwszy zeszyt: »Hetmani polscy koronni i wielkiego księstwa Litewskiego.» Wizerunki zebrane i rysowane przez Wojciecha Gersona, objaśnione tekstem historycznym przez Juljana Bartoszewicza. Nakładem księgarni polskiéj Adama Dzwonkowskiego i spółki. Wydanie takie wizerunków oddawna było wielce pożądaném, tém bardziéj poparte tekstem obszernym znanego z tylu prac historycznych badacza. Przychylne przyjęcie piérwszéj tego rodzaju publikacji, „Wizerunków królów polskich,“ zachęciło do obecnéj; a myśl tę piękną w zupełności popieramy, i nie wątpimy, że równe znajdzie współczucie i upowszechnienie. Zeszyt wydany obejmuje wizerunki hetmanów: Wincentego Gąsiewskiego, Stefana Czarnieckiego i Mikołaja Potockiego. Wydawca przyrzeka w końcu dać szczegółowe wyjaśnienia źródła, z którego czerpał wzory do swych wizerunków utalentowany nasz artysta Wojciech Gerson.

„Encyklopedja powszechna“ postępuje w druku bez przerwy. Litera *B* ukończoną zostanie w ciągu miesiąca lipca i obejmie z literą *A* nie całe 4 tomy,

*) Powyższą odezwę W. Zaleskiego, jako mającą istotne dobro ogółu na celu, umieszczamy w piśmie naszem z tém nadmienieniem, aby W. Zaleski raczył co najrychléj najszczegółowszą nadesłać informacją ile się takich zbóż na morg 300 prętowy wysiewa, bo wiadomo, że wszelkie krzyce daleko rzadziéj się sieją. Oraz jaka średnia waga beczki żyta i pszenicy, co głównem jest warunkiem dla dania pierwszeństwa jednemu gatunkowi zbóż przed drugim. Red.

gdyż w czwartym zacznie się litera *C*. Z porównania Encyklopedji Glueksbergowskiéj z obecną, okazuje się ogromna różnica i bogactwo ostatniéj. Porównanie to ustanie z końcem litery *C*, gdyż na tém skończyli Glueksbergowie swoją publikacją. Pomimo obszerniejszych ram i obfitości artykułów krajowych, drukująca się nasza Encyklopedja wyprzedziła czeską, jakkolwiek równocześnie obie zaczęły wychodzić.

Otrzymany list od znanego z prac literackich o dziele p. W. A. Maciejowskiego, „Historja prawodawstw słowiańskich," umieszczamy w całości:

„Joachim L*** rozpoczyna tom III dzieła swojego: „Polska wieków średnich," wyszły w Poznaniu 1859, od słów następujących:

„Rozszerzyło się krzywdzące niejako ród słowiański i naród polski, *Naruszewicza* powagą wsparte mniemanie, że wszystkie ustanowienia w Polsce albo od Franków, albo od Niemców do nas przeszły, za tém poszło krzywe własnych rzeczy pojmowanie i rozumienie, nieczyste onych wystawienie, na widok czego stworzony duch narodowy uciekał i ustępował naśladowstwu cudzoziemczyzny; bośmy patrzyli na siebie jakby na gąbkę, którą coraz inna wilgoć napawa. Błędnemu mniemaniu nie zaprzeczył *Czacki*, i poważne imiona nad dziejami polskiemi pracujące na to przyzwoliły, nie chcąc ni wskazać, ni wyjaśnić, coby było właściwie słowiańskiego lub polskiego, jakby Polacy i z nimi w jeden naród wiążące się ludy, byli bez wszelkich ustanowień, zwyczajów i praw. Utrzymywał *Bars* i *Mędrzecki*, że na sposób praw miejskich magdeburskich szlachta swe sądy i prawa utworzyła, nie bacząc, że je miała *swoje*, nim Teuton na polskiéj rozgnieździł się ziemi. Z gockich czyli skandynawskich je ustaw wywodził *Czacki*, nie wskazując, jakiemito stać się mogło drogami; nie zważając na wielki zdarzeń w dziejach świata niedostatek, jakikolwiek związek między Polską a Skandynawią udowodnić mogących. Utrzymuje wielu, że *wiano* z niemieckiego wzięte jest prawa, a że *sądy Boskie* równie u Franków, jak u Niemców powszechnym były zwyczajem, a zatém w Polsce za powszechne głoszono je prawa. Obstaje za tém *Bandtkie* i tego udowodnić pragnie, że Sakson szlachtę polską powszechnie obowiązywał, bo własne polskie prawo, bez jakiejkolwiek cudzoziemskiéj podpórki, obejść się nie może. Nie dość jeszcze było wdzierstw cudzoziemczych praw i zwyczajów, na ziemi polskiéj swobodnie gnieżdżących się; trzeba było, aby badacze prawdy *własnego narodu dzieła* cudzoziemczyzną zarazili. Feudalną się stała Francja, a przeto upewnia nas *Naruszewicz*, że i Bolesław wieki, twórca państwa, państwo swoje urządzający, lenności rozdawał i na feudalny go sposob urządzał. W takiém rzeczy uważaniu stawały nieraz na zawadzie sprzeczności i zdarzenia, jakie z przyjętemi nie mogły się pojednać zasadami; a takie narażone były na skręcone i opaczne wykłady."

Otoż pierwsi, którzy się ujęli za własnodzielnością narodu naszego, w ogóle Słowiańszczyzny, piérwsi usiłujący dowieść, że prawodawstwo, sądownictwo, zwyczaje nasze, nie są pożyczką, łataniną, naśladowaniem obcém, byli: Joachim L. Rakowiecki i Wacław Aleksander Maciejowski. Piérwszemu okoliczności, drugiemu śmierć, nie dozwoliły dokończyć zamierzonéj budowy. Maciejowski, szczęśliwszy, odznaczający się, prócz tego, przez dokładne „znawstwo zasad prawa," nie tylko wydał całkowite swe dzieło, ale dożył *drugiej* onegoż edycji, uzupełnionéj, sprostowanéj, rozprzestrzenionéj.

Tak więc wychodzi teraz Maciejowskiego „Historja prawodawstw słowiańskich" w 6 tomach (po cenie prenumeracyjnéj 50 złp. za wszystkie tomy). I miło jest widzieć, jak mniéj szczęśliwy spółzawodnik, daleki od zazdrości, tak częstéj w czasach teraźniejszych, pospiesza piérwszy złożyć hołd pracy niezmordowanego Maciejowskiego.

Oto, co pisze (w wyżéj wspomnionéj „Polsce wieków średnich" tomie III, na str. 470):

„Wychodzące teraz (1859) Maciejowskiego nowe przepracowane i powiększone „Historji prawodawstwa słowiańskiego" wydanie, przybiera więcéj wydatny *historyczny* tok. Wreszcie obojętna rzecz, czy tytuł odpowiada formie rozwoju osnowy; wyraz *Historji* tak spowszechniały i zużyty, że się przyda do wszelkich skreślenia rzeczy sposobów. W I tomie nowego dzieła swego Maciejowski zapuszcza się w zmierzchy zapadłéj przeszłości, w kniejach legiom rzymskim zgubnych, Germanii wielkiéj nad Renem: nie tylko wyosobnia prawa i pożycie słowiańskie, ale słowiańskiemi, społeczny Franków i Niemców porządek obdarza wyrazami. Mnóstwa się tu dopatrzy czytelnik rzeczy, *wprzód mową polską nie tkniętych;* mnóstwa stanowisk i widoków, umysł do rozwagi i zgłębienia powołujących. Może jeszcze przeciągłe życie całkowite dzieła wyjście ujrzy, *z rozniecanego wniém światła korzystać dozwoli.*"

Słowa przynoszące zaszczyt zarówno chwalącemu, jak chwalonemu.

O dalszéj osnowie „Historji prawodawstw słowiańskich" Joachim L. (tamże, na str. 470) tak się wyraża:

„Słusznie Maciejowski dostrzega, że nasze prawodawstwo polskie, mimo złacinienia i przeobrażeń, przez łacińskie wpływy zdziałanych, najwierniéj żywioł słowiański dochowało; niemniéj słusznie dostrzega najbliższych w niém analogij z sądownictwem czeskiem. Konieczna jest i nieodzowna potrzeba, pilnego i skrzętnego wydobycia różnic w owych analogjach, niemniéj upatrywania analogii między germańskim a słowiańskim obyczajem, wymaga najczynniejszéj baczności na dystyngnowanie, a nie roić sobie, aby tożsamość w jednym i drugim, z wpływu jego jedno na drugie powstała, kiedy w jednym i drugim wynika z natury ludzkiéj, z rzeczy i własnego towarzyskiego urządzenia. Czeskie instytucje, językiem i przepisem tyle z polskim zbliżone, a inaczéj wyrodzone, liczne podają środki do wykładu mniéj jasnych stanowisk prawodawstwa polskiego, do chwycenia jego zarodów i początku."

Są przedmioty, w których JoachimL. i Maciejowski są lub byli odmiennego zdania. O tych piérwszy tak się wyraża:

„W częstem powoływaniu się na mój trud co do prawodawstwa polskiego, Maciejowski nieraz dokłada, że sprostować trzeba to, co u mnie znalazł." Tu następuje wyliczenie niektórych odmiennych twierdzeń i śmiała odpowiedź na nie; poczém tenże, mówiąc o „Historji prawodawstw" Maciejowskiego, dodaje:

„Wysoko szacuję *jedyne* w swym rodzaju dzieło i *z lubością w niém się rozpatruję;* miłe mi jest naszéj dawnéj zażyłości przypomnienie; sądzę, że przeciągłością czasu i miejsca nie zwątlonéj: kochajmy się, a mówmy sobie prawdę" („Polska wieków średnich" tom III, str. 474).

O treści tomu Igo już wspomniano. Tom IIgi zawiera najważniéjsze przedmioty prawodawstwa, bo dzieli się na następujące 4 działy: I. Rządy słowiańskich narodów. II. Stany narodu i ludu, czyli szlachta i lud tak swojski, jak obcy. III. Kościół i jego prawa. IV. Gospodarstwo narodowe.

Kogoż przedmioty te obchodzićby nie miały? Teraz, właśnie w teraźniejszych okolicznościach, każdy myślący obywatel kraju, każdy mąż stanu, prawnik, urzędnik admistracyjny, duchowny i ziemianin, znajdzie w dziele Maciejowskiego obfity plon dla siebie. Nawet posiadacze *piérwszéj* 4ro tomowéj edycji dzieła tego, pokwapią się nabyć *drugą*. Joachim L. w wyżéj przytoczonéj swéj „Polsce wieków średnich" otwarcie powiada (tom III, str. 474), iż „zbyteczną jest *piérwszego* wydania niedokładności poszukiwać," i cieszy się (na str. 614), że Maciejowski „tak wspaniały wieniec z różnych kwiatów wije" że „zwiędłe wyrzuca, a świeże tak zręcznie wplata." *L. P.*

PETROPOLITANA.

Mayhap there is more meant, than is said in't.

Tristram Shandy.

I.

Wiosna—Róża Centifolia—Niewszystko piękne, co wielkie i czerwone.

(*Dalszy ciąg ob. N. 57.*)

Pani D. Oto porównanie!

P. E. G. Bardzo ścisłe. Pełność kwiatu jest niczém inném jak tą otyłością, tym ogromnym kałdunem, który u Hottentotów i Malgoszów stanowi Wenerę medycejską.

Pani L. Powtarzam: na co rozumować nasze sensacje, czemu ich poprostu niebrać jak przychodzą.

P. E. G. Dla tego, że jesteśmy z rodzaju zwierząt, który się nazywa *Homo sapiens*; dla tego, że wiemy, lub wiedzieć powinniśmy, iż nic nie jest dobrem, nic piękném, co nie jest prawdziwém, kwiat pełny jest kwiatem fałszywym; pięknym więc być nie może. To nie rozumowanie, to *natura rzeczy*, to konieczność. Sensacja téj zasadzie przeciwna, jest sensacją fałszywą, wstrętną naturze rzeczy, Zdawanie sobie sprawy z wrażeń w takim zakresie, jest hołdem przedwiecznéj Prawdzie, najwyższéj rządczyni świata ludzkiego i nadludzkiego. To własnie nas różni od świata pod-ludzkiego, którego obywatele nie mają pojęcia sztuki, a w swych upodobaniach i wstrętach, idą ślepo za jedyną przewodnią instynktu zachowania swego bytu. Wyższy zaś stopień zdolności odnoszenia wrażeń naszych do wymagań sztuki, stanowi naszą wyższość nad Malgoszami i Hottentotami.

Widzą panie o co mi zawsze chodzi; oto o estetyczne znaczenie centifolji; o estetyczne tylko, bo o innych względach, będzie niżéj; chodzi mi o dowiedzenie, że téj róży nie należy mieć za piękną i nienależy nazywać *piękną;*

bo to tylko piękne co *prawdziwe*, a ona jest fałszem;

bo to tylko piękne co *proporcjonalne*, a ona jest wybujaniem nad wszelki stosunek jednych części całości względem drugich. Głowa olbrzyma, na barkach karła.

bo, w ożywionych jestestwach, to tylko może być piękném co *normalne*, innym wyrazem, co zdrowe—a ona jest okropną kaleką.

Jeżeli w architekturze, sztuce czysto-ludzkiéj, ale ściśle, na rozumnych zasadach i doświadczeniu wieków już ustalonéj, nie można bezkarnie form mieszać i stosunek jednych części względem drugich przesadzać, jakże można coś estetycznego, coś pięknego urobić, mącąc i naruszając stosunek form i części całości pierwotworu, a przeto całości najbardziéj artystycznéj?

W ostatnich czasach powstała i już wysoko stanęła nauka, dowodząca, mojém zdaniem, wielkiego postępu umysłowości. Jest to *Morphologja*, nauka form i wzajemnego ich między sobą stosunku. Jeszcze przed jéj wcieleniem w umiejętność ścisłą, Cuvier instynktowo niejako odgadł ją, kiedy na zasadzie znajdowanych drobnych szczątków zwierząt przedpotopowych, odbudowywał ich całe składy. Teraz morfologija pilnie się rozwija i stosuje do Królestwa roślinnego i *a posteriori* dowodzi tego, co każdy powinien był zgadywać, że między częściami każdéj rośliny tak ścisły, tak konieczny zachodzi stosunek, jak między każdą przyczyną, a skutkiem. Pytam, jak centifolja wygąda w obec takiéj nauki, która niczém jest inném, jak odkcywaniem i upojętnianiem dla nas niewzruszonych praw Natury, praw stworzenia..

Pani P. To wszystko dobre i bardzo mocne... Powiedz pan jednak, jak to się stać mogło, że centifolja tak powszechne, tak odwieczne wzbudza sympatje, i że pan jeden z całego świata i ze wszystkich wieków przeciw nim występujesz?

P. E. G. W pytaniu pani zachodzi małe niewyrozumienie. Ja bynajmniéj nie powstaję przeciw upodobaniu w centifolji; i owszem, niech ją sobie uprawiają, pielęgnują, cackają i wąchają, tém bardziéj, że mocno i dobrze pachnie, mnie o nic więcéj niechodzi, tylko żeby ją niemiano za *piękną*, żeby nie nazywano *piękną*, bo idea *piękna* ma stałe, niewzruszone prawa, przeciw którym iść się nie godzi.

Pani L. A więc panu chodzi tylko o wyraz?

P. E. G. Tylko o wyraz, o nic więcéj. Nazywaj ją pani miłą, lubą, kochaną, słodką, nieoszacowaną, que sais-je encore,—byle nie *piękną*; bo karzeł, wielkolud, wyrodek, dziwoląg, może być miłym, lubym, słodkim, ale *pięknym* być nie może.

Pani D. To już czysta pedanterja; *much ado about nothing*. Tak długo dyssertować, żeby wywalczyć: co?—Wyraz. Cha, cha, cha!...

P. E. G. Nie śmiéj się pani; wyraz— to natura rzeczy, to wszystko. Adam dla tego był mądrym, że umiał wszystko prawdziwém nazwać imieniem. A wie pani co będzie wtedy, kiedy ludzie wszystko właściwie nazwać, na każdą rzecz i na każde pojęcie właściwego wyrazu używać zdołają?—Będzie wiek złoty.

Pani D. Sypiesz pan paradoksami jak gradem.

P. E. G. Przepraszam, niemasz tu najmniejszego paradoksu. Oto i w niniejszym przypadku, wszystko poszło z niewłaściwego wyrazu; on to zmącił pojęcia o rzeczy.

(Dokończenie nastąpi).

KORESPONDENCJA KURYERA WILEŃSKIEGO.

z Warszawy.

Autor korrespondencji z Warszawy, zamieszczonéj w N-rze 51 Kuryera, mówiąc o Tygodniku Illustrowanym, raczył nazwać mnie redaktorem tego pisma *de titulo*, i ubolewa nad złożeniem przez wydawcę Tygodnika komitetu *redakcyjnego*, jakoby paraliżującego moje działania. Oświadczam więc publicznie, że komitet o którym mowa, nie przez wydawcę wybrany, ale przezemnie z grona współpracowników miejscowych uproszony, nietylko że moich działań nie paraliżuje, lecz gorliwie, w miarę możności, dopomaga mi w licznych a mozolnych zajęciach. Schodzimy się raz na tydzień, radzimy o potrzebach pisma i czytamy ważniejsze artykuły, czyniąc sobie wzajemnie koleżeńskie nad niemi uwagi, jak to i u nas i zagranicą ma miejsce w każdéj staranniejszéj publikacji. Wszystko to jednak nie tamuje bynajmniéj jednolitości kierownictwa, jak nie przeszkadza mi być redaktorem *de facto*; członkowie bowiem komitetu nie wglądają w czynności wewnętrzne redakcji, ograniczając się na głosie *doradczym* w kwestjach czysto literackich, których *ostateczne* rozstrzygnięcie zawsze odemnie zależało i nadal zależeć będzie. Wspomniane przez autora korrespondencji usterki, (których, mówiąc nawiasem, żadne pismo czasowe ustrzedz się nie jest w możności) dowodzą właśnie potrzeby takich schadzek zbiorowych, jakiemi są nasze posiedzenia komitetowe. Że zaś odrzucenie przez redakcją, pod zasłoną powagi komitetu, prac nieudolnych lub miernych, może ich autorów w żółciowe wprawić usposobienie, to już jest ułomnością ludzkiéj natury, któréj podlega zwykle *irritabile genus* pisarzy.

Redaktor główny Tygodnika Illustrowanego.

Ludwik Jenike

1-go lipca.

Ze Święcian.

Dzień 10-ty maja pozostanie na zawsze pamiętnym w dziejach Swięcian, pozostanie epoką w ich życiu moralno-umysłowém przez poświęcenie węgielnego kamienia pod budowę Gimnazjum. Nie mamy w kraju naszym wyższego zakładu, któryby skupiał w sobie, co tylko umysł ludzki zdobył na polu nauk i wynalazków, rozpromieniał na około oświatę, rozpraszał przesądy, uprzedzenia, przeważnie wpływał na postęp pod każdym względem, na ulepszenie na każdéj drodze; a przez to oddziaływał na życie ogółu i sam w tém życiu czerpał nowe siły do nowego postępu. Gimnazja nie mają w sobie tak różnorodnych żywiołów, podają naukę li tylko w ciasnych, młodym umysłom odpowiednich ramkach; ani środki, ani warunki istnienia nie dozwalają im choćby tylko w części wypełnić tę trudną a świętą powinność; a jednak przeznaczeniem ich jest poniekąd zastąpić brak wyższego zakładu. Istnienie więc Gimnazjum powinno być ściśle złączone z życiem ogółu, wchodzić w jego warunki, niejako z niego wytryskać, stanowiąc zarazem główną jego podstawę. Dziwna, dla czego do téj pory było zupełnie inaczéj? dla czego zakład, w którym się wychowywali przyszli obywatele i urzędnicy kraju, stał w odosobnieniu, nie mając żadnéj łączności z życiem jego? Dla czego tak było?

Może zakład, nie czując w sobie jedności dążenia, nie czując się ciałem z samoistnem życiem, nie mając wywalczonéj, wypracowanéj opinji, nie czując na około siebie współczucia, a słysząc często miotane potwarze za to, że jeden z jego członków wiedzie życie naganne, nie mógł oddziaływać na życie ogółu? A ogół pod ciężarem zewnętrznych nieprzyjaznych okoliczności, zajęty zabiegami życia codziennego, może głuszył w sobie wyższe, szlachetniejsze popędy umysłu, nie chciał wyjść po za koło, w którém ojcom było dobrze i przestronnie, zapominając, że ojcowie pędzili w innych zupełnie warunkach sławne swe życie?... Zostawuję rozwiązanie tego pytania samemu czytelnikowi, niech zajrzy we własne sumienie, a może ono mu odpowie.

Swięciańskie gimnazjum odkryte zostało pod lepszą wróżbą. Ono swe istnienie winno poczuciu, przeświadczeniu obywateli o własnéj potrzebie, o korzyści, jaka spływa na powiat z Gimnazjum. Nie podobna więc, aby istnienie tego zakładu nie było odtąd połączone z życiem ogółu.

10-go maja zaczęto roboty około budowy Gimnazjum, jak zwykle w naszym głęboko-religijném kraju, od gorącéj prośby do Boga o pomyślną przyszłość onego. Po mszy ś-téj i po stosownem przemówieniu ks. kapelana Żebrowskiego przybyli obywatele i urzędnicy w towarzystwie liczbie zebranych mieszkańców udali się na plac przeznaczony na Gimnazjum. Czcigodny, powszechnie szanowany dziekan Kozłowski poświęcił miejsce i kamień węgielny, pod którym prezydent powiatowy Ig. Kamieński w zastępstwie marszałka, złożył w butelce pargamin, zawierający po łacinie wypisane: datę, Imie łaskawie nam panującego Monarchy, nazwiska ministra, kuratora, pomocnika jego i innych ważniejszych osób, przytomnych téj ceremonji. Sędziwy kapłan w kilku słowach podziękował Bogu, że mu dozwolił doczekać tak pomyślnéj chwili dla Swięcian, gdzie on 30 lat kapłaństwa poświęcił na usługi swéj owczarni z prawdziwą jéj korzyścią. Dziękował obywatelom za ich współczucie i pojęcie potrzeb powiatu,—J. Masłowskiemu i nauczycielowi Kotaszewiczowi za ich gorliwe, summienne zajęcie się fabryką. A zwracając się do przytomnéj, uczącéj się młodzieży, w krótkich, pełnych rzewności słowach, wskazując jéj cel nauki i powinność sumiennego korzystania z darów Opatrzności, zachęcał ją, aby swem postępowaniem i pilnością okazała się godną tych darów, ziściła oczekiwanie swych rodziców i kraju; i wezwał młodzież i przytomnych, do wspólnéj z nim na kolanach prośby o łaskę tak konieczną dla wypełnienia tak świętéj, powinności. Wierzymy, że Bóg wysłucha modłów płynących z serc, przejętych gorącą wiarą swych ojców.

Po skończonéj ceremonji obecni obywatele i urzędnicy udali się na obiad do Prezydenta, na którym po toastach, na cześć dobroczyńców zakładu i za pomyślną przyszłość Gimnazjum, i po przemówieniach nauczycieli Puzinowskiego Iwickiego, oraz Bohuszewskiego i Kaszyryna, dyrektor Palczewski odczytał list Ignacego Chodźki, w którym zasłużony nasz autor ubolewa, że z przyczyny choroby nie może zadosyć uczynić prośbie swych powietników i osobiście przyjechać na tę uroczystość, lecz całem sercem jéj towarzyszy.

I my z serca życzymy błogosławieństwa Boskiego, pomyślnego rozwoju nowo odkrytemu Gimnazjum. A wam, obywatele powiatu Swięciańskiego, dzięki za waszą dobrą wolę, obyście mieli prawdziwą nagrodę w synach i wnukach waszych, kształcących się w tym zakładzie. Oni, da Bóg, życiem swem dadzą chlubne świadectwo zakładowi, w którym prócz nauki, nauczą się kochać Boga i bliźniego, nauczą się cenić prawdę wyżéj nad wszelkie ziemskie widoki.

W przeszłą sobotę, t. j. 23 lipca osoba, pragnąca pozostać w ukryciu, niedaleko ś. Jana znalazła pewną summę pieniędzy, którą złożyła w redakcji Kurjera, dla wręczenia prawemu właścicielowi skoro się ten zgłosi i prawa własności swojéj należycie udowodni.

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Пріѣхавшіе въ Вильно, съ 21-го по 25-го іюля.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ.

Пом.: Вольскій. Ярошъ Помарнацкій. Мерецкій. г-жа Судиствровская студ. универ. Умястовскій. чин. при жел. дор.: Траугманъ. пом. Конст. Секлюцкій.

Въ разныхъ домахъ.

Въ д. Пузыны: пом.: К. Довнаровичъ. В. Заіончковскій. Тит. Шишко графъ Ар. Храповицкій.—Въ д. Харитоновича: Дисненскій уѣзд. предводит. двор. Ал. Ширинъ.—Въ д. Брандта: г-жа Розалія Колышкова.—Въ домѣ Монтвиллы: пом. Ан. Пашковскій.—Въ домѣ Красовскаго: пом. Іосифъ Годлевскій. Элигій Марцишевскій. К. Ягминъ. Ст. Ятовтъ.—Въ д. Савицкаго. графъ Евстафій Тышкевичъ.—Въ д. Мацкевича: тит. сов. Ал. Стржалко.—Въ д. Страусса: лекарь Ал. Страусъ. — Въ домѣ Пушкина: маіоръ Игн. Силиничъ.—Въ д. Гартвиховой: ксендзъ Александровичъ.—Въ д. Абрамовича при Преображенской улицѣ: дворянка Марія Яцыновна. отст. подполк. Эд. Сальмоновичъ. стат. сов. Нап. Галицкій. стат. сов. Пав. Пальминъ. надв. сов. Николай Лекторскій.

Выѣхали изъ Вильна, съ 21-го по 25-го іюля.

Пом: Рышардъ Ромеръ. Хржановскій. Секлюкій. ксендзъ Б. Александровичъ. пом. В. Свида. губ. секр. Іосифъ Верига-Дарѣвскій съ женою Антониною. графъ Бон. Ожаровскій. пом. Вик. Даукша. отст. ротм. Ст. Вольскій. пом.: Устинъ Мазуркевичъ. Бери. Масловскій. Адамъ Вилейко. отст. дивизіон. докторъ колл. асс. Ад. Трынковскій. главный инженеръ желѣз. дорогъ Ванъ Бляренбергъ. командиръ 1-го пѣхотнаго корпуса-генералъ отъ инфантеріи Лабинцовъ. дѣйств. стат. сов. Глушановскій стат. сов. Славинскій. пом. Раф. Керсновскій.

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna, od 21 do 25 lipca.

HOTEL NISZKOWSKI.

Obywatele: Wolski. Jarosz Pomarnacki. Merecki. pani Sulistrowska. stud. uniwersyt. Umiastowski. urzęd. przy kolei żel. Trautman. ob. Konst. Sieklucki.

W różnych domach.

W domu Puzyny: ob. Karol Downarowicz. Wal. Zajączkowski. Tytus Szyszko. hr. Arkadjusz Chrapowicki.— w d. Charytonowicza: dziśnieński marszałek Al. Szyryn.— W d. Brandta: pani Rozal. Kołyszkowa.— W d. Montwiłły: ob. Ant. Paszkiewicz.—W d. Krassowskiego: ob, Józef Godlewski. ob. Eligjusz Marciszewski. Karol Jagmin. St. Jatowt.— W d. Sawickiego: hr, Eustachy Tyszkiewicz.—W d. Mackiewicza: rad. hon. Ant. Strzałko.—W d. Straussa: lekarz Ale. Strauss.— W d. Pupkina: major Ign. Silinicz.— W d. Hartwichowéj: ksiądz B. Aleksandrowicz.— W d. Abramowicza przy ul. preobrażeńskiej: panna Marja Jacynówna. Dym. podpółk. Ed.Salmonowicz rad. st. Nap.Halicki. rad. st. Paweł Palmin. rad. dw. Mik. Lektorski.

Wyjechali z Wilna, od 21 do 25 lipca.

Obywatele: Ryszard Romer. Chrzanowski. ksiądz B. Aleksandrowicz. ob. Cezary Swida. sekr. gubern. Józef Weryha-Darewski z żoną Antoniną.—hr. Konst. Ożarowski-ob. Winc. Dauksza. dym. rotm. Stan. Wolski. ob. Justyn Mazurkiewicz. Bernard Masłowski—Adam Wilejko. dym. dywizjonny doktor radz. koll. Ad. Trynkowski. główny inżyn drogi żel. van-Blarenberg. dowódz. 1-go korp. piech. jenerał-piechoty Łabińcow. rzeczyw. radz. stanu Hłuszanowski. radz. stanu Sławiński. ob. Rafał Kiersnowski.

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКІЯ НАБЛЮДЕНІЯ НА ВИЛЕНСКОЙ ОБСЕРВАТОРІИ.

POSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE NA OBSERWATORYUM WILEŃSKIÉM.

Мѣсяцъ и число. Miesiąc i dzień.	Средняя за цѣлый день. Średnia za cały dzień. Баром. по разд. Англ. Barom. podł. podz. Ang.	Термометръ Реомюра. Termometr Reaumura.	Господствующія. Panujące. Направл. и сила вѣтра. Kierunek i siła wiatru.	Состояніе неба. Stan nieba.
21-го Іюля.	29 9,1	+ 12,9	Ю. слабый.	дождь.
21-go Lipca			P. słaby.	deszcz.
22-го Іюля.	29 8,7	+[illegible]13,2	Ю. слабый.	пасмурно.
22-go Lipca.			P. słaby.	pochmur.
23-го Іюля.	29 8,2	+ 14,0	Ю3. умѣрен.	облочно.
23-go Lipca.			PZ. umiar.	pochmur.
24-го Іюля.	29 4,4	+ 15,4	З. умѣрен	облочно
24-go Lipca.			Z. umiar.	pochmur.

Цѣны въ Вильнѣ на базарахъ и рынкахъ отъ 21 до 25 іюля.

	р.	к.
Ржи (прив. 200 четв.)—Żyta (przyw. 200 czet.)	5	13
Пшеницы (прив. 120 чет.—Pszenicy (przyw. 120 czet)	12	50
Ячменя (прив. 60 четв.)—Jęczmienia (przyw. 60 cz.)	4	12
Овса (прив. 280 чет).—Owsa (przyw. 280 czet.)	3	50
Гороху (прив. 30 четв.)—Grochu (przyw. 30 czet.)	5	—
Гречихи (прив. 34 четв.)— Gryki (przyw. 34 czet.)	3	75

Ceny w Wilnie na targach i rynkach od 21 do 25 lipca.

	р.	к.
Картофеля—Kartofli	2	50
Сѣна пудъ (680)—Siana pud (680)	3	50
Соломы пудъ (60)—Słomy pud (60)	„	16
Льна пудъ.—Lnu pud	3	50
Сѣмяни льняного.—Siemienia lnianego	7	50
Масла пудъ—Masła pud	7	—